

ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ

ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗੁਰਾਇਆ

ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ (ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)

ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ

(ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)

ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗੁਰਾਇਆ

Poetry / Punjabi Poetry

ISBN : 978-93-5068-222-7

Price : 350/-

Kache Kothe di Chhatt

by

Davinder Kaur Goraya

44012 Royal Crest

SQ. Ashburn

VA. 20147 (U.S.A)

Mobile: 571-315-9543

E-mail: dkgoraya@gmail.com

Village & Post office: Babbehali

Teh.& Dist. Gurdaspur (Punjab)143521

2013

Lokgeet Parkashan

S.C.O. 26-27, Sector 34 A, Chandigarh-160022

Ph.0172-5077427, 5077428

Punjabi Bhawan, Ludhiana

Type Setting & Design PCIS

Printed & bound at Unistar Books Pvt. Ltd.

301, Industrial Area, Phase-9,

S.A.S. Nagar, Mohali-Chandigarh (India)

Mob: 98154-71219

© 2013

Produced and bound in India

All rights reserved

This book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent, resold, hired out, or otherwise circulated without the publisher's prior written consent in any form of binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser and without limiting the rights under copyright reserved above, no part of this publication may be reproduced, stored in or introduced into a retrieval system, or transmitted in any form or by any means (electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise), without the prior written permission of both the copyright owner and the above-mentioned publisher of this book.

ਸਮਰਪਣ

ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ (ਸਵ:) ਵੀਰ
ਡਾ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਨੂੰ।

ਤਤਕਰਾ

• ਨਾਰੀ ਮਨ ਦੇ ਉਦਗਾਰਾਂ	11
• ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ	15
• ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ	19
• ਵੇਸਵਾ	21
• ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ	22
• ਜਿਉਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਬੜੀ	23
• ਦੇਸ ਅਮਰੀਕਾ	25
• ਮੰਡੀਕਰਨ	28
• ਅਰਜ਼	29
• ਐ ਮਨੁੱਖ	31
• ਪੱਥਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ	33
• ਫਰਕ	34
• ਰਿਣ	35
• ਵਕਤ ਦੀ ਲੋੜ	36
• ਦਹਿਸ਼ਤ	38
• ਸ਼ਹਿਰ	39
• ਜਿੰਦ	40
• ਸਿਕਵਾ	42
• ਵੀਰ ਆਜ਼ਾਦ	44
• ਖੁਦਾ ਹੋ ਗਈ	46
• ਮੇਰੀ ਕਥਾ	47
• ਭੁਲੇਖਾ	49
• ਮੁਹੱਬਤ	50
• ਮਜ਼ਦੂਰ ਕੁੜੀ ਨੂੰ	52
• ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਪੰਛੀ	54
• ਧੀਆਂ	56
• ਉਤਸ਼ਾਹ	57
• ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਮੌਤ	58

• ਦਿਲ ਕਰਦਾ	59
• ਨਾ ਲਾਉ ਸਾਡੇ ਸਾਹਾਂ ਤੇ ਪਹਿਰੇ	60
• ਔਰਤ	61
• 'ਜੇ'	62
• ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਨਿੱਘ	63
• ਸੁਪਨਾ	64
• ਤੇਜ਼ ਹਵਾ	65
• ਵਹਿੰਦੀ ਨਦੀ ਤੇ ਛਪੜੀ	66
• ਪੀੜਾਂ ਸਹਿੰਦੜ ਦਿਲ	67
• ਬੇਵਕਤੀ ਹਵਾ	68
• ਤਲਾਸ਼	69
• ਚਾਹਤ ਤੇਰੀ	70
• ਅਹਿਸਾਸ	71
• ਰਿਸ਼ਤਾ	72
• ਪਿਛਲਾ ਪਹਿਰ	73
• ਆਹ	74
• ਰਮਜ਼	75
• ਉਮਰਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਰ	76
• ਮੁੱਲ	77
• ਸੰਤਾਪ	78
• ਜੀਅ ਕਰਦਾ	79
• ਝੱਖੜ	80
• ਜਿਊਣ ਨੂੰ ਕਰੇ ਦਿਲ	81
• ਇਬਾਦਤ	82
• ਮੂਕ ਸ਼ਬਦ	83
• ਸਿਸਕੀਆਂ	84
• ਰੱਬ ਬੋਲਿਆ	85
• ਤਾਰੇ	86
• ਖੈਰ ਮੰਗਾਂ ਬਹਾਰਾਂ ਦੀ	87
• ਤੀਲਾਂ ਦਾ ਥੋਹ	88
• ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਪੰਛੀ	89
• ਕੰਡੇ	91
• ਗਰੀਬ ਨੂੰ	92

• ਉਹ ਦਿਨ ਕਿਥੇ ਗਏ ?	93
• ਰੋਸ਼ਨੀ	99
• ਜਨਮ ਦਿਨ	100
• ਮੁਦਤਾਂ ਬਾਅਦ	102
• ਮਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ	103
• ਧੋਖਾ	105
• ਮਰਿਆਦਾ	106
• ਮਾਂ	107
• ਗੀਝਣ ਦੀ ਰੁੱਤ	108
• ਮੁਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ	109
• ਮਿੱਟੀਏ ਨੀ ਮਾਫ਼ ਕਰੀਂ	110
• ਜਿੰਦੂਆ	111
• ਮਾਂ ਬਿਨ ਕੈਸਾ ਜੀਣਾ	112
• ਸੱਜਣ ਪਾਣੀ ਤੇ 'ਵਾ ਵਰਗਾ	114
• ਵਿਛੋੜਾ	115
• ਸਿੱਖਰ ਦੁਪਹਿਰ ਮੋੜ ਦੇ	116
• ਸਾਡੇ ਕਰਮ ਜੋ ਲਿਖੇ	118
• ਛੱਲਾ	120
• ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ (ਸ਼ਾਲੂ ਨੂੰ)	122
• ਕਦੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਜੇ	123
• ਸੱਜਣ ਗੁਆ ਬੈਠੀ	124
• ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਮੇਰਾ ਕੋਈ	126
• ਮੈਂ ਉਹ ਪੱਥਰ ਹਾਂ	128
• ਬਾਅਦ ਬਰਸਾਂ ਦੇ	129
• ਲਾ ਲੈ ਚੁੰਨੀ ਨੂੰ ਕਿਨਾਰੀ	131
• ਮਰ ਜਾਂਦੇ	133
• ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਆਏ	135
• ਨੀ ਮੌਤੇ	137
• ਦਾਅਵਾ ਮੁੱਕ ਗਿਆ	139
• ਤੈਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਰੱਖਾਂ	141
• ਅਸੀਂ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗੇ	142
• ਮੁਟਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾਵੇ	144
• ਬੇਕਦਰੇ ਜਿਹੇ ਮਾਹੀ ਰੱਬੋਂ	145

• ਮੈਨੂੰ ਹੈ ਪਤਾ	146
• ਸਾਡੇ ਵਲ ਤੱਕ	147
• ਬਾਪ	149
• ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ	151
• ਪੁਕਾਰ	153
• ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਨੂੰ ਲਭਦੇ	155
• ਚੀਰੇ ਵਾਲਾ	156
• ਇਕ ਕੁੜੀ	158
• ਮੌਤ ਹੀ ਨਾ ਆਈ	159
• ਦਿਲ ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ	160
• ਉਹਦਾ ਨਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ	161
• ਮੈਂ ਕੰਮੀਆਂ ਦੀ ਲਗਰ	163
• ਸਹਿਕਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ	165
• ਕੂਕ	166
• ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ	167
• ਸੁਰਜੀਤ ਬਿੰਦਰਖੀਆ	168

ਨਾਰੀ ਮਨ ਦੇ ਉਦਗਾਰਾਂ ਦੀ ਮਾਸੂਮ ਅੱਕਾਸੀ “ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ”

ਮੈਂ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ ਹਾਂ
ਹਰ ਮੌਸਮ ਹੰਢਾਇਆ ਮੈਂ
ਕਦੀ ਧੁੱਪਾਂ ਨੇ ਉਖੇੜਿਆ
ਕਦੀ ਬੁਛਾੜਾਂ ਨੇ ਰੋੜ੍ਹਿਆ
ਮੈਂ ਡਿੱਗੀ ਟੁੱਟੀ ਤੇ ਖਿੰਡੀ
ਪਰ ਮੇਰੀ ਹੋਂਦ ਨਾ ਮਰੀ...
ਮੈਂ ਮਿੱਟੀ ਹਾਂ ਜਿਸਨੂੰ ਗੋਅ ਕੇ
ਦੁਬਾਰਾ ਛੱਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਏ
ਛੱਤ ਨਾਲ ਘਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਏ
ਕੰਧਾਂ ਘਰ ਨਹੀਂ ਅਖਵਾਉਂਦੀਆਂ
ਖੋਲੇ ਨੇ ਛੱਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਘਰ
ਮੈਂ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ ਹਾਂ...

ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗੁਰਾਇਆ ਦੀਆਂ ਉੱਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਔਰਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਬੇਹੱਦ ਖੂਬਸੂਰਤ ਚਿਤਰਨ ਹੈ। ਨਾਰੀ ਸਦਾ ਹੀ ਪੁਰਸ਼ ਤੋਂ ਦੂਜੇਲੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਬੀਲਾ ਸਮਾਜਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਔਰਤ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਕਿਸੇ ਘਰ ਦੇ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ ਵਰਗੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਛੱਤ ਬਿਨਾ ਘਰ ਖੋਲੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਛੱਤ ਬਿਨਾ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਢੱਕੇ ਜਾਂਦੇ। ਛੱਤ ਸਦਾ ਬਰਸਾਤਾਂ ਵਿਚ ਰੁੜ੍ਹਦੀ ਅਤੇ ਧੁੱਪਾਂ ਵਿਚ ਸੜਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਖਲੋਪੜ ਉੱਖੜਦੇ ਹਨ। ਛੱਤ ਲੰਮੀਆਂ ਬਰਸਾਤਾਂ ਵਿਚ ਚੌਂਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਚੌਂਦੀ ਹੈ ਛੱਤ, ਤਾਂ ਛੱਤ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਾਂਕਿ ਉਹ ਚੋਏ ਨਾ। ਔਰਤ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਮਰਦ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਰੋਵੇ ਨਾ। ਹੱਸਦੀ ਰਹੇ। ਫੁੱਲ ਵਾਂਗ ਮਹਿਕੀ ਰਹੇ। ਤਾਂਕਿ ਮਰਦ ਨੂੰ ਛੱਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਦੁੱਖ ਸਹਿਣ

ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ। ਮਰਦ ਔਰਤ ਨੂੰ ਹੱਸਦਿਆਂ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਲਈ ਔਰਤ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਜ਼ਖ਼ਮ ਸਾਂਭ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬੁੱਲਾਂ ਉੱਤੇ ਮੁਸਕਾਨ ਦੀ ਮਿਲਾਵਟ ਵਾਲੀ ਸੁਰਖੀ ਮਲ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਦਵਿੰਦਰ ਬੜੀ ਸਿਰੜੀ, ਸਿਦਕਵਾਨ ਅਤੇ ਦਲੇਰ ਕੁੜੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਧੂੜਾਂ ਵਿਚ ਕਿੱਧਰੇ ਗੁੰਮ ਗੁਆਚ ਜਾਣਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰੜ ਮਿਹਨਤ, ਲਗਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਬਣਨ ਦੇ ਚਾਉ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਡਾ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਦੀ ਭੈਣ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਹਾਸਿਲ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਕੁੜੀ ਨੇ 12 ਸਾਲ ਤਕ ਉੜਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਇਕ ਹੋਰ ਬੜਾ ਹੈਰਾਨੀ ਭਰਿਆ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਦਵਿੰਦਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਪਰ ਕਾਲਿਜਾਂ ਵਿਚ ਯੂ.ਜੀ.ਸੀ. ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੇ ਬੜੇ ਉਤਰਾਅ ਚੜਾਅ ਵਿਖਾਏ, ਪਰ ਉਸਦੀ ਸਾਵੀਂ ਤੌਰ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਥਿੜਕਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਸੋਚ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਰਥ ਦੇਣ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੀ ਸਫਲਤਾ ਸਮਝਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਜੀਣ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਵੱਖਰਾ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਜੀਣ ਨਹੀਂ। ਏਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਡਾਲਰਾਂ ਹੇਠ ਦਫ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਂਦੀ। ਆਤਮਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੀ ਉਸਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਹੈ। ਉਹ ਸਰੀਰਕ ਪੱਖੋਂ ਭਾਵੇਂ 'ਜੌਬਾਂ' ਵਿਚ ਮਸ਼ਰੂਫ਼ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੇ ਅੰਤਹਕਰਣ 'ਚੋਂ ਉਠਦੀ ਅਮਰਤਾ ਭਰੀ ਰੱਬੀ ਤੇ ਕਰਤਾਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਵਿਤਾ ਨਾਲ ਆਸ਼ਕੀ ਤੇ ਮਾਸ਼ੂਕੀ ਵਰਗਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਜੀਵਨ ਫਲਸਫੇ ਨਾਲ ਜੋੜਕੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਮਾਲਾ ਦੇ ਮੋਤੀਆਂ ਵਾਂਗ ਪਰੋਂਦੀ ਹੈ। ਮਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਖ਼ੁਦ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਉਸ ਮਾਲਾ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਜਰੀਹਾ ਸਮਝਣ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਦਵਿੰਦਰ ਦੇ ਕਾਵਿ ਬੋਲ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਮਰ ਤੇ ਕਰਤਾਰੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਜਿਵੇਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵਿਅਕਤ ਕਰਨਾ ਲੋਚਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਵਿ ਕਲਾ ਦਾ ਪਾਸ ਹੈ। ਕਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਵਾਸਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਹ ਕਲਾ ਨਹੀਂ ਅਨਾੜੀਪਨ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਮੁੱਚੀਆਂ ਕਾਵਿ ਕਿਰਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੋਕ ਸਰੋਕਾਰ ਝਲਕਦੇ ਹਨ। ਕਾਵਿ ਸਿਰਜਣਾ ਉਸ

ਦਾ ਧਰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂਦਾਰੀ ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ। ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਤਾਂ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਧਰਮ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਬੜੇ ਬੜੇ ਜਿਉਂਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਦਵਿੰਦਰ ਦੇ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਓਬੜ ਖਾਬੜ ਪੈਂਡਾ, ਟਿੱਬੇ, ਟੋਏ ਅਤੇ ਧੁੱਪਾਂ-ਛਾਵਾਂ ਚੇਤਨ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਜੋਂ ਉਭਰਦੇ ਨਕਸ਼ ਹਨ। ਬੜਾ ਕੁਛ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਕਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਘੁਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਬੜੀਆਂ ਕਾਲਖਾਂ ਵੀ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਮੱਥਾ ਡੰਮਣਾਂ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਅਤੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੇਤਨ ਵਿਰੋਧ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਵਿਡੰਬਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈਕੇ ਵੀ ਨਿੰਦਦੀ ਤੇ ਰੱਦਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਚਮਕ ਚਮਕ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਵੀ ਕਾਵਿਕਾਰੀ ਦੇ ਚਿੰਤਨ ਅਤੇ ਮਨਨ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਤਾਂ ਪੇਸ਼ਾ ਹੈ, ਨਾ ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਸਗੋਂ ਉਸਦੀ ਇਬਾਦਤ ਹੈ। ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਦਿਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਅੰਬਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤਾਰੇ ਚੁਣਕੇ ਵਰਕਿਆਂ ਤੇ ਸਜਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਇਲਾਹੀ ਗੁਣ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਲੇ, ਦੁਆਲੇ ਘਰ, ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਕਦੇ ਬੇਖ਼ਬਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਇਸ ਖਬਰਸਾਰਤਾ ਨੂੰ ਉਹ ਕਰਤਾਰੀ ਪਲ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਦਾ ਆਹਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਰਹਿਤਲ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਅਕੀਦਿਆਂ ਨਾਲ ਦਿਲੀ ਮੋਹ ਹੈ। ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਸਦਿਆਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਏ.ਸੀ. ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਉਹ ਪਿੱਪਲ ਤੇ ਬੋਹੜ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੇਠਾਂ ਮੱਕੀ ਦੀਆਂ ਛੱਲੀਆਂ ਕੱਢਦਿਆਂ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਰੇ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਲਾਹੁੰਦਿਆਂ ਦਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਧੜਕਣਾਂ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਬੋਲਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਉਹ ਸਵਰਗ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਲਾਰਿਆਂ ਮਾਰੇ ਸੁਰਗ ਕਿਸ ਨੇ ਵੇਖੇ? ਏਥੇ ਹੀ ਸਵਰਗ ਤੇ ਨਰਕ ਨੇ। ਦਵਿੰਦਰ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਕਵਿਤਾ ਬੜੇ ਹੀ ਸਲੀਕੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਲੇ ਮੁਜ਼ੀ ਦਾਇਰੇ ਕੱਟਣ ਵਾਲੀ ਸੰਨ੍ਹੀ ਅਤੇ ਸ਼ੈਣੀ ਹੈ।

ਦਵਿੰਦਰ ਦੀਆਂ ਕਾਵਿ ਕਿਰਤਾਂ ਅਜੋਕੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਸੰਵੇਦਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹਨ। ਉਹ ਬੁੱਝੇ ਪਲਾਂ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਰਾਹਾਂ ਨੂੰ ਨਫ਼ਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਪਾਕੀਜ਼ਗੀ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲ ਖਹਿਬੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਨਵੀਆਂ ਨਕੋਰ ਮਾਨਤਾਵਾਂ ਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾਵਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਨਾਰੀ ਦੀ ਦੂਜ਼ੈਲ ਤੇ ਹਾਸ਼ੀਆਗਤ ਸਥਿਤੀ, ਮਰਦ ਦੀ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਡਿਕਟੇਟਰੀ ਅਤੇ ਹਰ ਗਲ ਵਿਚ ਔਰਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਮਾਨਸ਼ਿਕਤਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਉਹ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲਦੀ ਹੈ। 'ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ' ਨੂੰ ਮੈਂ ਕੁੱਟਣ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿੱਪਣ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਹਾਂ। ਇਹ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਉੱਘਾ ਸਥਾਨ ਬਣਾਵੇਂਗੀ। ਆਮੀਨ।

ਸੁਲੱਖਣ ਸਰਹੱਦੀ

94174-84337

ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ

ਅੱਜ ਮੈਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਦੇਸ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਦੋਸਤਾਂ ਵਰਗਾ ਪਤੀ ਸ੍ਰ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਹੇਲੀਆਂ ਵਰਗੀ ਇਕਲੌਤੀ ਬੇਟੀ ਹਰਲੀਨ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦਾ ਸਕੂਨ ਹਨ। ਇੱਜ਼ਤ ਅਤੇ ਕਮਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਵਿਸ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਘਰ ਐ ਅਤੇ ਘਾਟ ਵੀ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ, ਵੀਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ 'ਮੇਰੇ ਦੇਸ਼' ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ। ਮੇਰੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਕੁਲਵੰਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਕੌਰ ਵੀ ਏਸੇ ਵਤਨ ਵਿਚ ਹਨ। ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਏਥੇ ਹੈ। ਪਰ ਮੇਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਬਾਪੂ ਵਰਗਾ ਵੱਡਾ ਵੀਰ ਡਾ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਬੇਵਕਤ ਅਗਲੇ ਜ਼ਹਾਨ ਵਿਚ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਗਿਆ। ਉਸਦੀ ਯਾਦ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦੀ। ਆਜ਼ਾਦ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੱਚੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਗੋਅ ਕੇ ਮੇਰਾ ਦੀਪ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਜਗਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸੁਪਨ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਸੀ। ਵੀਰ ਆਜ਼ਾਦ ਨੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਅੰਬਰਾਂ ਵਿਚ ਉੱਡਣ ਦੀ ਰੀਝ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਅੱਜ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਲੈਂਦਾ, ਚੁੰਮਦਾ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰੇ ਅੱਥਰੂਆਂ ਦੀ ਸਿੱਲ੍ਹ ਵਿਚ ਮੱਥੇ ਨਾਲ ਲਾਉਂਦਾ। ਮੈਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦੇਂਦਾ।

ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਡੁਲ੍ਹਦੀਆਂ ਰੌਸ਼ਨੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਰਜੀਨੀਆਂ ਦੇ ਚਮਕ ਚਮਕ ਵਾਲੇ ਘਰੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣਾ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਡੁੱਬਾ ਘਰ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਕਸਬੇ ਲਾਗੇ ਬਾਰਡਰ ਨੇੜੇ ਰਣਸੀਕੇ ਮੀਰਾਂ ਹੈ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੜਕ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੋਈ ਸਕੂਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੌਦਾ ਪੱਤਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਦੁਕਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਏਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਮੇਰਾ ਵੀਰ ਡਾ. ਆਜ਼ਾਦ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦਾ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਵਿਗਿਆਨੀ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਉਹ ਰਗ ਰਗ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਸੰਧਰਭਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਮੇਰੇ ਸਾਰੇ ਵੀਰ, ਨਾਲ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਗੁਰਾਇਆ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਜਦ ਮੈਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦਾਖਲ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਸਕੂਲ ਵਿਖੇ ਪੜ੍ਹਦੀ ਕੋਈ ਕੁੜੀ ਉੱਧਲ ਗਈ। ਵਾਹਰਾਂ ਫਿਰ ਗਈਆਂ। ਮੈਨੂੰ ਦਾਖਲ ਹੀ ਨਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ 12 ਸਾਲ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ਸਾਂ। ਮੇਰੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਭੈਣਾਂ

ਕੁਲਵੰਤ ਦੇ ਹਰਦੀਪ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮੈਥੋਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਰਹਿਣਾ ਸਹਿਣ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਬੀਮਾਰ ਪੈ ਗਈ। ਨਾ ਕੁਝ ਖਾਵਾਂ, ਨਾ ਪੀਵਾਂ, ਅੰਦਰ ਕੋਠੜੀ 'ਚ ਪਈ ਰਹਾਂ। ਪੀਲੀ ਭੂਕ ਹੋ ਗਈ। ਬਥੇਰੇ ਦਵਾਂ ਦਾਰੂ ਤੇ ਝਾੜ-ਫੂਕ ਕਰਵਾਏ ਪਰ ਮੈਂ ਮਰਨ ਕਿਨਾਰੇ ਹੋ ਗਈ। ਆਖਰ ਵੱਡੇ ਡਾਕਟਰ ਵੀਰ ਆਜ਼ਾਦ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਪਟਿਆਲਾ ਲੈਕਚਰਾਰ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਲਿਆ ਤੇ ਮੈਥੋਂ ਬਿਮਾਰੀ ਪੁੱਛੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ 'ਵੀਰ' ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਨੇ ਪੈਣਾਂ ਨਹੀਂ ਤੇ...' ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝ ਲਈ। ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਪਲੱਸਿਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਜੇਬ ਨਾਲੋਂ ਲਾਹ ਕੇ ਆਪਣਾ ਪੈਨ ਮੈਨੂੰ ਦੇਂਦਿਆ ਕਿਹਾ, 'ਦਵਿੰਦਰ ਮੇਰਾ ਧਰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੈਨੂੰ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ. ਕਰਵਾਵਾਂਗਾ।' ਮੈਂ ਕੀ ਜਾਣਾ ਪੀ.ਐਚ.ਡੀ.? ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਐਮ. ਏ।

ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਪਰ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਕਾਲਜੀਏਟ ਬਣੀ। ਦਸਵੀਂ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੀ ਕਰਾਈ ਮੇਰੇ ਵੀਰ ਨੇ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਪਟਿਆਲੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਹੀ ਲੈ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਉਥੇ ਹੀ ਐਮ.ਏ., ਬੀ.ਐੱਡ. ਕੀਤੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਗ੍ਰਾਂਟਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਬੈਠੀ। ਪੀ.ਐੱਚ.ਡੀ. ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਡਾ. ਆਜ਼ਾਦ ਮੌਤ ਦੇ ਵੱਸ ਪੈ ਗਿਆ। ਸਭ ਕੁਝ ਧਰਿਆ ਧਰਾਇਆ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਆਈ ਤੇ ਟੀਚਰ ਲਗ ਗਈ। ਮੇਰਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੈ। ਮੈਂ ਵੀ ਕਈ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਇਸਤਰੀ ਕਲਿਆਣ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਲੱਗੀ। ਕਵਿਤਾ ਲਿਖਣ ਦੀ ਚੇਟਕ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਲੋਕ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀਰ ਸੁਲੱਖਣ ਸਰਹੱਦੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੱਖਣ ਕੁਹਾੜ ਵੀ ਬੜਾ ਸਰਗਰਮ ਲੇਖਕ ਸੀ। ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਭਰਵੀਂ ਸਾਹਿਤਕ ਇਕੱਤਰਤਾ ਹੁੰਦੀ। ਮੈਂ ਇਥੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ। ਪਰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਬੱਬੇਹਾਲੀ ਦੇ ਨੌਜੁਆਨ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਿਤਾ ਤੇ ਮੇਰਾ ਮਾਨਯੋਗ ਸਹੁਰਾ ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਵੀ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਸੀ ਅਤੇ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸਹੁਰਾ ਘਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਲਿਖਣ ਲਈ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤਕ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਪੱਖੋਂ ਉਤਸ਼ਾਹ ਹੀ ਦਿੱਤਾ।

ਵਿਆਹ ਦੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਪਿਛੋਂ ਮੈਂ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਗਈ। ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਪੁਸਤਕ ਛਪਵਾਉਣ ਲਈ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਆਣ ਕੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਝਮੇਲਿਆਂ ਆਣ ਘੇਰਿਆ। ਕਦੇ ਹੋਟਲਾਂ ਵਿਚ ਬਹਿਰਾ ਬਣਨਾ ਪਿਆ ਤੇ ਕਦੇ

ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਮੰਨ ਪਕਾਉਣੇ ਪਏ। ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਦੌੜ ਨੇ ਮਰੀ ਕਵਿਤਾ ਮਧੋਲ ਦਿੱਤੀ। ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਤੂਤੀ ਦੇ ਸੰਘ ਵਿਚ ਪੈਨੀਆਂ ਫਸ ਗਈਆਂ...। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਾ ਆਈ। ਆਖਰ ਮੈਨੂੰ ਵਧੀਆ ਇੱਜ਼ਤ ਵਾਲੀ ਨੌਕਰੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਕੁਝ ਸੁਖ ਦਾ ਸਾਹ ਆਇਆ ਤਾਂ ਕਵਿਤਾ ਨੇ ਮੈਨੂੰ 'ਝਾਤ' ਆਖਿਆ। ਇਵੇਂ ਲੱਗਾ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਨਿੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬਾਲ ਹੋਵੇ...ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਕਵਿਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ, ਉਸ ਦਾ ਮੂੰਹ ਚੁੰਮਿਆ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਗਦ ਗਦ ਹੋ ਗਏ।

ਫਿਰ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਚਸ਼ਮਾ ਤੇ ਠੰਢੀ ਤੇ ਮਿੱਠੀ ਕੂਲੂ ਵਹਿ ਤੁਰੀ। ਮੇਰਾ ਵੀਰ ਧਰਮ, ਮੇਰੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਮੇਰੇ ਸਰੋਤੇ ਬਣੇ। ਮੇਰਾ ਮਾਸੀ ਦਾ ਪੁੱਤ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਨ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਕਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨੈਕਸਲਾਈਟ ਲਹਿਰ ਦਾ ਨੇਤਾ ਸੀ, ਵੀ ਮੇਰੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਦਾ ਅਤੇ ਸੇਧ ਦੋਂਦਾ। ਮੇਰੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਦੇਹ-ਰੁਦਨ ਨਹੀਂ ਹੈ...ਪਰ ਵਤਨ ਦੀ ਯਾਦ ਬਹੁਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਕੁਝ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਇਕ ਧੁਖਧੁਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਧੁਖਧੁਖੀ ਨੂੰ ਕਵਿਤਾ ਹੀ ਸੀਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਮੇਰਾ ਬਾਪੂ ਰਬ ਦੇ ਨਾਮ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਖੇਤਾਂ ਦਾ ਪੁੱਤ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਮੱਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਰਾਹੇ ਰਾਸ ਤੋਂ ਭਟਕਣ ਨਹੀਂ ਦੋਂਦੀਆਂ। ਮੈਂ ਸ਼ੁਕਰ ਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਜੋ ਅਕਸਰ ਕਹੇਗੀ, 'ਨੀ ਦਵਿੰਦਰ ਸੁਣਾ ਕਿਹੜੀ ਨਵੀਂ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੀ ਊ?' ਵੀਰ ਧਰਮ, ਵੀਰ ਕੁਲਵੰਤ ਤੇ ਭੈਣਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪੰਨਵਾਦ।

ਪੰਨਵਾਦ ਕੁਲਬੀਰ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰੀ (ਨਿੱਕੇ ਵੀਰ) ਗਾਇਕ ਦਾ ਜਿਸ ਨੇ ਮੇਰੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਕੈਸਟ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ।

ਮੇਰੀ ਪੇਕਾ ਗੋਤ ਗੁਰਾਇਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੋਤ ਨਾਲ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਹੈ ਪਰ ਮੇਰੇ ਸਹੁਰੇ ਹੁੰਦਲ ਹਨ। ਹੁੰਦਲ ਵੀ ਪਿਆਰੇ ਨੇ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਬੜਾ ਚਿਰ ਆਪਣਾ ਨਾਮ 'ਦਵਿੰਦਰ ਗੁਰਾਇਆ ਹੁੰਦਲ' ਹੀ ਲਿਖਦੀ ਰਹੀ।

ਦਿਲੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤਾਸੀਰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵੀਰਾਂ ਤੁਲ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਉਸਤਾਦ ਗਜ਼ਲਕਾਰ ਸੁਲੱਖਣ ਸਰਹੱਦੀ ਜੀ ਦੀ ਦਿਲੋਂ ਪੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸੰਘਣੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ 'ਚੋਂ ਮੇਰੀ ਹੱਥਲੀ ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਮਾਂ ਖਰਚ ਕੀਤਾ।

-ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਗੁਰਾਇਆ 'ਹੁੰਦਲ'

ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ

ਮੈਂ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ ਹਾਂ
ਹਰ ਮੌਸਮ ਹੰਢਾਇਆ ਮੈਂ
ਕਦੀ ਧੁੱਪਾਂ ਨੇ ਉਖੇੜਿਆ
ਕਦੀ ਬੁਛਾੜਾਂ ਨੇ ਰੋੜ੍ਹਿਆ
ਪਰ ਮੇਰੀ ਹੋਂਦ ਨਾ ਮਰੀ
ਮੈਂ ਡਿੱਗੀ ਟੁੱਟੀ ਤੇ ਖਿੰਡੀ
ਮੁੜ ਛੱਤ ਬਣ ਗਈ
ਮੈਂ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ ਹਾਂ!

ਮੇਰਾ ਸੁਖ ਮਾਣਦਾ ਮਨੁੱਖ
ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਏ ਕੁਛ ਪਲਾਂ ਲਈ
ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਤੇ ਕੜਵਾਹਟ
ਮੈਂ ਬਖਸ਼ ਦੇਂਦੀ ਹਾਂ ਰਹਿਮਤ
ਆਪਣੇ ਕਰਮ ਦੀ ਤੇ
ਸੂਲਾਂ ਵਿੰਨ੍ਹੀ ਬੋਹਰ ਉਤੇ
ਛੁੱਲ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਉਲੀਕ ਦੇਦੀ ਹਾਂ
ਮੈਂ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ ਹਾਂ!

ਮੈਂ ਚੂਨੇ ਰੇਤ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਬਣੀ
ਜੋ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੀ ਟੁੱਟ ਕੇ
ਮੈਂ ਮਿੱਟੀ ਹਾਂ ਜਿਸਨੂੰ ਗੋਅ ਕੇ
ਦੁਬਾਰਾ ਛੱਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਏ
ਛੱਤ ਨਾਲ ਘਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਏ
ਕੰਧਾਂ ਘਰ ਨਹੀਂ ਅਖਵਾਉਂਦੀਆਂ
ਖੋਲੇ ਨੇ ਛੱਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਘਰ
ਮੈਂ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ ਹਾਂ!

ਮੇਰੀ ਸਹਿਣ ਸ਼ਕਤੀ ਡੋਲਦੀ
ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਕਹਿਰ ਦੇਖਕੇ

ਮੈਂ ਕਹਿਰਵਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬੇਜ਼ਾਰ ਹੋ ਡਿਗਦੀ
ਖੁਦ ਮਿੱਟਦੀ ਘਰ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦੇਂਦੀ
ਮੁੜ ਕੋਈ ਸੱਜਲ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ
ਇਕੱਠਾਂ ਕਰਦਾ ਮੇਰੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ
ਮੈਂ ਮੁੜ ਛੱਤ ਬਣ ਜਾਂਦੀ
ਮੈਂ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ ਹਾਂ!

ਮੈਂ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ ਹਾਂ
ਹਰ ਮੌਸਮ ਹੰਢਾਇਆ ਮੈਂ
ਕਦੀ ਧੁੱਪਾਂ ਨੇ ਉਖੇੜਿਆ
ਕਦੀ ਬੁਛਾੜਾਂ ਨੇ ਰੋੜ੍ਹਿਆ
ਪਰ ਮੇਰੀ ਹੋਂਦ ਨਾ ਮਰੀ
ਮੈਂ ਡਿੱਗੀ ਟੁੱਟੀ ਤੇ ਖਿੰਡੀ
ਮੁੜ ਛੱਤ ਬਣ ਗਈ
ਮੈਂ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ ਹਾਂ!
ਮੈਂ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ ਹਾਂ!!

*

ਵੇਸਵਾ

ਮੈਂ ਵੀ ਧੀ ਭੈਣ
ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ
ਮੈਨੂੰ ਘਰ ਤੋਂ ਚੁੱਕ
ਕੋਠੇ ਤੇ ਮਰਦ ਬਿਠਾਉਂਦਾ ਏ

ਜਾਤ ਪਾਤ ਛੂਤ ਛਾਤ
ਕੁਝ ਨਜ਼ਰ ਨਾ ਆਏ
ਵਸਤੂ ਸਮਝ ਕੇ ਜਦ
ਆਪਣੀ ਭੁੱਖ ਮਟਾਉਂਦਾ ਏ।

ਮੈਂ ਧਰਤੀ ਹਾਂ ਬੋਲਦੀ ਨਹੀਂ
ਬੇਵੱਸ ਹਾਂ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ
ਮੇਰੀ ਕੁੱਖ 'ਚ ਅਣਚਾਹਿਆ
ਬੀਜ ਮਰਦ ਪਾਉਂਦਾ ਏ।

ਮੈਂ ਪੀੜਾ ਨੂੰ ਜਦ
ਜਨਮ ਦਿਆਂ ਬੱਦਚਲਣ
ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ
ਇੱਜ਼ਤਦਾਰ ਮਰਦ ਨਾਮ ਵੀ
ਦੇਣੇ ਕੁਤਰਾਉਂਦਾ ਏ।

ਤੱਦ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ
ਰੁਤਬੇ ਤੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨ ਦੀਆਂ
ਪਾਕੇ ਚਿੱਟੇ ਕਪੜੇ
ਕੂੜ ਅਦਾਲਤ ਲਾਉਂਦਾ ਏ।

ਮੈਂ ਵੀ ਧੀ ਭੈਣ
ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਦੀ
ਮੈਨੂੰ ਘਰ ਤੋਂ ਚੁੱਕ
ਕੋਠੇ ਤੇ ਮਰਦ ਬਿਠਾਉਂਦਾ ਏ।

*

ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ

ਘਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਧਿਰਾਂ ਅੰਦਰ
ਮੈਂ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਹਾਂ!

ਇਕ ਦੀ ਨਾ ਸਮਝੀ
ਇਕ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦ ਅੰਦਰ
ਮੈਂ ਸਿਸਕਦੀ ਕਲਪਦੀ
ਅਣਸੁਣੀ ਦਲੀਲ ਹਾਂ!

ਖੜੀ ਹਾਂ ਇਕ ਨਾਲ
ਸੁੱਖ ਮੰਗਦੀ ਦੂਜੇ ਲਈ
ਮੈਂ ਇਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ
ਗੂੰਗੀ ਵਕੀਲ ਹਾਂ!

ਜੇ ਹਾਮੀ ਭਰਾਂ ਵਿਹੜੇ ਦੀ
ਛੱਤ ਰੁਸਵਾ ਹੋ ਜਾਏ
ਮੈਂ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ
ਘੁਣ ਖਾਂਧੀ ਸ਼ਤੀਰ ਹਾਂ!

ਪਰ ਜੇ ਨਾ ਬੋਲਾਂ
ਮੇਰੀ ਰੂਹ ਕੁਰਲਾਉਂਦੀ ਏਂ
ਮੈਂ ਇੱਧਰ ਨਾ ਉੱਧਰ ਦੀ
ਕੈਸੀ ਤਦਬੀਰ ਹਾਂ!

ਜਿਸ ਘੜਿਆ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ
ਉਦੇ ਕਰਜ਼ ਦਾ ਬੋਝ ਲਈ
ਮੈਂ ਭਟਕੀ ਲਹਿਰਾਂ 'ਚੋਂ
ਗੋਤੇ ਖਾ ਰਹੀ ਤਸਵੀਰ ਹਾਂ!

ਲੁੱਟ ਗਿਆ ਸਭ ਕੁਝ ਜਿਸਦਾ
ਉਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਬਚ ਜਾਏ
ਮੈਂ ਕੋਰੇ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ
ਵਾਫ਼ਰ ਲਕੀਰ ਹਾਂ
ਘਰ ਦੀਆਂ ਦੋ ਧਿਰਾਂ ਅੰਦਰ
ਮੈਂ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਹਾਂ!

*

ਜਿਉਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਬੜੀ

ਠਹਿਰ ਮੌਤੇ ਨਾ
ਕਰ ਅੜੀ
ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਜਿਉਣ ਦੀ
ਤਾਂਘ ਬੜੀ।

ਅਜੇ ਸਾਵਣ ਦੂਰ ਖੜ੍ਹਾ ਏ
ਅਜੇ ਨਾ ਪੀਘਾਂ ਪਾਈਆਂ ਨੇ
ਅਜੇ ਬਬੀਹੇ ਵੀ ਨਾ ਬੋਲੇ
ਅਜੇ ਨਾ ਕੋਇਲਾਂ ਗਾਈਆਂ ਨੇ
ਅਜੇ ਨਾ ਪਿੱਪਲਾਂ ਖੜ-ਖੜ ਲਾਈ
ਅਜੇ ਨਾ ਛਾਂਵਾਂ ਭਾਈਆਂ ਨੇ
ਅਜੇ ਹੈ ਦੱਗਦਾ ਸੂਰਜ ਮੱਥੇ
ਅਜੇ ਨਾ ਬੱਦਲੀਆਂ ਛਾਈਆਂ ਨੇ
ਅਜੇ ਤਾਂ ਕੋਰੀ ਚੁੰਨੀ ਤੇ
ਮੈਂ ਰੰਗ ਰੰਗਾਵਾਂ ਖੜ੍ਹੀ ਖੜ੍ਹੀ
ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਜਿਉਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਬੜੀ।

ਅਜੇ ਨਦੀਆਂ ਸੁੱਕੇ ਸੁਏ
ਅਜੇ ਨਹਿਰਾਂ ਤਿਰਹਾਈਆਂ ਨੇ
ਅਜੇ ਦਿਲ ਤੇ ਬੱਜਰ ਵੇਹੜੇ
ਗੋਡੇ-ਗੋਡੇ ਖਾਈਆਂ ਨੇ
ਅਜੇ ਨੇ ਸੁਪਨੇ ਰੁੱਸੇ ਰੁੱਸੇ
ਅੱਖਾਂ ਦੇਣ ਦੁਹਾਈਆਂ ਨੇ
ਅਜੇ ਖੁਸ਼ਕ ਹੋਠਾਂ ਉਤੇ
ਨਾ, ਮੁਸਕਾਨਾਂ ਆਈਆਂ ਨੇ
ਅਜੇ ਸਾਹਾਂ ਨੂੰ ਘੁਟ-ਕੇ ਜੀਵਾਂ
ਅਜੇ ਨਾ ਰੀੜਾਂ ਲਾਹੀਆ
ਅਜੇ ਮੈਂ ਬੂਹਾ ਢੋਆਂ ਕੇ ਰੱਖਾਂ
ਨੀ ਕੁਲਹਿਣੀ ਮੌਤੇ!
ਤੂੰ ਕਿੱਦਾਂ ਵੇਹੜੇ ਆ ਵੜੀ?
ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਜਿਉਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਬੜੀ।

ਅਜੇ ਤਾਂ ਛਾਪੇ ਕਰ ਕਰ ਕੱਠੇ
ਵਾੜ ਮੈਂ ਕਰਵਾਈ
ਅਜੇ ਤਾਂ ਮਾਲੀ ਦਾ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ਾ
ਅਜੇ ਨਾ ਪੈਣ ਉਠਾਈ
ਅਜੇ ਕਦਮ ਕਦਮ ਤੇ ਡਰਦੀ
ਫਿਰਾਂ ਮੈਂ ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ
ਅਜੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਦਿਲ ਅੰਦਰ
ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਖ ਸੁਣਾਈ
ਅਜੇ ਤਾਂ ਤਾਰੇ ਚੁਗ ਚੁਗ ਕੇ
ਮੈਂ ਝੋਲੀ ਨਾ ਭਰੀ
ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਜਿਉਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਬੜੀ

ਅਜੇ ਕਿਨਾਰਾ ਦੂਰ ਬੜਾ ਏ
ਅਜੇ ਪੰਥ ਲੰਮੇਰੇ ਨੇ
ਅਜੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਮਕਸਦ ਦੇ
ਬੜੇ ਲੰਮੇ ਚੌੜੇ ਘੇਰੇ ਨੇ
ਅਜੇ ਰਾਹਾਂ ਖਾਲੀ ਖਾਲੀ
ਅਜੇ ਮੁਸਾਫਰ ਤੁਰੇ ਨਹੀਂ
ਅਜੇ ਇਖਲਾਕ ਕੰਡੇ-ਕੰਡੇ
ਜ਼ਿਹਨ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਨਹੀਂ
ਅਜੇ ਢਿੱਡ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਲੜਦੀ
ਅਜੇ ਹੋਠ ਤਿਰਹਾਏ ਨੇ
ਅਜੇ ਹੈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੇ ਹੱਕ ਲਈ ਲੜਨਾ
ਹੋਂਦ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਜੋ ਖੜੀ
ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਜਿਉਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਬੜੀ।
ਠਹਿਰ ਮੌਤੇ ਨਾ ਕਰ ਅੜੀ।

*

ਦੇਸ਼ ਅਮਰੀਕਾ

ਲਗਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ
ਸੁੰਨੀ ਸੁੰਨੀ ਲੱਗਦੀ ਬਹਾਰ
ਨਾ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਨਾ ਹੀ ਬੇਗਾਨਾ
ਲੱਗਦੀ ਨਿਗਾਹ ਹਰ ਗੈਰ।

ਨਾ ਇਥੇ ਪਿੱਪਲਾਂ ਦੀ
ਠੰਡੀ ਠੰਡੀ ਛਾਂ
ਨਾ ਕੋਇਲਾਂ ਤੇ
ਬੰਬੀਹੇ ਦਾ ਬੋਲ
ਨਾ ਪੀਘਾਂ ਝੂਟਦਾ
ਸਾਵਣ ਦਾ ਮਹੀਨਾ
ਨਾ ਵੱਸਦੀ ਏ
ਘਟਾ, ਘਣਘੋਰ
ਨਾ ਇਥੇ ਬੱਚਿਆਂ
ਦਾ ਚੀਕ ਚਿਹਾੜਾ
ਨਾ ਮਾਵਾਂ ਦੀਆਂ
ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਰ
ਸਹਿਮੀ ਜਿਹੀ ਚੁੱਪ
ਲੈ ਕੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਦਿਨ
ਭਰ ਹੌਕਾ ਚੱਲੇ
ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰ
ਲੱਗਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ

ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਆਖਾਂ
ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ
ਪਲ ਪਲ ਚੇਤੇ
ਆ ਕੇ ਦਿਲ ਟੁੰਬਦੇ
ਬੜੇ ਖੁਦਗਰਜ ਇਹ
ਚਿੱਟੇ ਲਹੂ ਵਾਲੇ
ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ

ਸਧਰਾਂ ਨੂੰ ਖੁੰਡਦੇ
 ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਿਲਾਂ ਵਾਲੇ
 ਪਿੰਡ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ
 ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਹੱਸਦੇ ਸੀ
 ਇਥੇ ਬੜੇ ਨੇ ਵਪਾਰੀ
 ਇਥੇ ਨਿੱਤ ਮੰਡੀ 'ਚੋਂ
 ਹੁਸਨਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ
 ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਵੱਟਦੇ
 ਲੈਂਦੇ ਨੇ ਖਰੀਦ
 ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਜਵਾਨੀ
 ਮਹਿੰਗੇ ਤੋਫਿਆਂ ਨੂੰ
 ਸੱਚਾ ਪਿਆਰ ਦਸਦੇ
 ਝੂਠੇ ਸਭ ਵਾਅਦੇ
 ਝੂਠਾ ਹਰ ਰਿਸ਼ਤਾ
 ਮੇਰੀ ਸੋਚ ਹੋਈ
 ਜਾਂਦੀ ਏ ਬੀਮਾਰ
 ਲੱਗਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ...।

ਦੱਸੋ ਕਿਥੋਂ ਲੱਭਾਂ
 ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਨਹਿਰਾਂ
 ਇਥੇ ਝੀਲਾਂ ਦਿਆਂ
 ਪਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗ
 ਬੈਗਾਂ ਵਿਚ ਆਟਾ
 ਕੈਨੀਆਂ 'ਚ ਦੁੱਧ
 ਬਣ ਗਿਆ ਸਾਡੇ
 ਜਿਉਣ ਦਾ ਢੰਗ
 ਖੁਲ੍ਹੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਹਵਾ
 ਦੀ ਥਾਂ ਏ.ਸੀ
 ਤੇ ਗੀਟਰ ਨੇ
 ਜਿਸਮਾਂ 'ਚੋਂ ਪਾ
 ਦਿੱਤੀ ਏ ਗੰਧ
 ਨਾਈਸ ਡੇ ਤੇ
 ਬੈਂਕਯੂ ਚੱਟ ਜਾਏ
 ਕਲੇਜ਼ਾ... ਦਿਨ ਰਾਤ

ਸੋਚ ਵਾਲੀ ਤਾਕੀ
ਹੋ ਜਾਏ ਬੰਦ
ਹਰ ਚਿਹਰੇ 'ਚੋਂ
ਇਕ ਛੁਪਿਆ ਚਿਹਰਾ
ਦਿਸੇ ਅਸਲੀ ਨਾ
ਕਿਸੇ ਦੀ ਨੁਹਾਰ
ਆਈ ਪੈਡ ਕੰਪਿਊਟਰ
ਟੀ.ਵੀ ਤੇ ਫੋਨ
ਇਸੇ ਘੇਰੇ 'ਚ
ਬੰਦਾ ਹੋਇਆ ਕੈਦ
ਬੱਚਿਆਂ ਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ
ਸਾਂਝ ਮੁੱਕ ਗਈ
ਪੱਬਾਂ, ਕਲੱਬਾਂ ਵਿਚ
ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਖੁਆਰ
ਲੱਗਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ...।

*

ਮੰਡੀਕਰਨ

ਉਹ ਮੇਰੇ ਹੀ ਉੱਜੜੇ
ਘਰ ਦਾ ਮਲਬਾ ਏ
ਜਿਸ ਨੂੰ ਹੁੰਝ ਕੇ
ਇਕ ਪਾਸੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਉਹ ਮੇਰੇ ਆਪਣੇ ਹੀ
ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਏ
ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਨੰਗਾ
ਉੱਨਤੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ।

ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਦਾ ਧੌਖਾ
ਮੇਰੀ ਖੁੰਢੀ ਸੋਚ ਏ
ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਹਰਤ ਦਾ
ਚੂਨਾ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਏ।

ਉਹ ਮੇਰੀ ਕਾਇਰਤਾ ਏ
ਮੇਰੀ ਖੁਦ ਦੀ ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ
ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾ ਕੇ
ਮੰਡੀ 'ਚ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ।

ਉਹ ਮੇਰੇ ਹੀ ਵਿਕ
ਜਾਣ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਏ
ਜਿਸ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਦੁਸ਼ਮਣ
ਸਿਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਏ।

ਆਉ! ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੋਹਕੇ
ਦੇਖੀਏ ਅਸੀਂ ਜਿੰਦਾ ਵੀ ਹਾਂ?
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਜਿਸਮ ਨੂੰ
ਐਟਮ ਹੈ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਦਿਲਾ ਮੈਂ ਦੇਖ ਰਹੀ
ਤੂੰ ਉੱਠਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਨੂੰ
ਤਾਂਹੀ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਫਿਰਨੀਆਂ
ਨੂੰ ਵਾਹਣੀ ਰਲਾ ਦਿੱਤਾ।

*

ਅਰਜ਼

ਕਲਗੀ ਵਾਲਿਆ ਮੈਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ
ਤੇਰੀ ਕੌਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੀ
ਅੱਜ ਫਿਰ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੀ ਲੋੜ ਦਾਤਾ
ਇਨਸਾਨ ਡੋਲਿਆ ਗੈਰਤ ਮਰਨ ਲੱਗੀ।

ਇਕ ਬਾਟੇ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਤੂੰ
‘ਇਕੋ ਨੂਰ ਹੈ ਸਭ’ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦਿੱਤਾ
ਅਸੀਂ ਜਾਤਾਂ ਤੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ
ਤਖ਼ਤ ਸਾਭਿਆ ਸਿਰ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ ਦਿੱਤਾ।

ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਲਈ ਤਲਵਾਰ ਸੀ ਤੂੰ ਬਖ਼ਸ਼ੀ
ਅਸੀਂ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਹਥਿਆਉਣ ਲੱਗੇ
ਸੌੜੇ ਹਿੱਤਾਂ ਤੇ ਚੌਧਰਾਂ ਲਈ ਲੜਦੇ
ਰਾਖੇ ਕੌਮ ਦੇ ਖ਼ੂਬ ਕਹਾਉਣ ਲੱਗੇ।

ਤੂੰ ਸਰਬੰਸ ਵਾਰ ਕੇ ਜੋ ਪਛਾਣ ਦਿੱਤੀ
ਕੁਝ ਭੁਲ ਗਏ ਕੁਝ ਭੁਲਾ ਰਹੇ ਹਾਂ
ਝੂਠ ਜੁਰਮ ਫਰੇਬ ਦਾ ਪਾ ਪਾਣੀ
ਸਾਥ ਧਰਮ ਦੀ ਜੜ੍ਹੋਂ ਹਿਲਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

‘ਬਾਜ਼ਾਂ ਵਾਲਿਆਂ’ ਸ਼ੇਰਾਂ ਤੋਂ ਬਣੇ ਗਿੱਦੜ
ਖੰਭ ਚਿੱੜੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਕਟਵਾਉਣ ਲੱਗੇ
ਹੱਟੀ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਵਾਂਗ ਪਰਚੂਨ ਵਿਕਦੇ
ਨਵਾਂ ਵਿਰਸੇ ਤੇ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗੇ।

‘ਜੱਗ ਜਨਣੀ’ ਜੱਗ ਵਿਚ ਬਣੀ ਵਸਤੂ
ਅੰਗ-ਅੰਗ ਦਾ ਲੇਬਲ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ
ਬੋਤਾ ਸਿੰਘ ਨਾ ਅਜ ਕੋਈ ਮਾਂ ਜੰਮੇ
ਐਵੇਂ ਆਪਣਾ ਨੂਰ ਗੁਆਈ ਜਾਵੇ

ਵੱਡਾ ਕਹਿਰ ਏ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ
ਭੰਗੀ-ਪੋਸਤੀ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ 'ਬਾਬੇ'
ਖੋਟੀ-ਨੀਅਤ ਪਖੰਡੀ ਚਿੱਟੇ ਚੋਲਿਆਂ ਵਿਚ
ਮੁੰਡਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਦੇਣ ਤਾਵੀਤ ਧਾਗੇ।

ਕੋਈ ਮਰਦ ਅਗੰਬੜਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਸਦਾ
ਸਾਡੀ ਧਰਤ ਹੋਈ ਮਰਦੇ ਜਿਗਰਿਆਂ ਦੀ
ਗੁੱਤਾਂ ਗੁੰਦੀਆਂ ਕੰਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਮੁਰਕੀਆਂ ਨੇ
ਸ਼ੋਕੀਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਪਛਾਣ ਚੰਗੀ ਹਿਜੜਿਆਂ ਦੀ।

ਮੇਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਕਬੂਲ ਕਰ ਲਈ 'ਦਾਤਾ'
ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਇਕ ਅਸੀਸ ਦੇਦੇ
ਕੋਈ ਮਾਂ 'ਗੁਜਰੀ' ਜਾਏ ਫਿਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ
ਮੈਂ ਗਰੀਬ 'ਗੁਰਾਇਆ' ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਦੇਦੇ।

*

ਐ ਮਨੁੱਖ

ਐ ਮਨੁੱਖ ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਤੈਨੂੰ
ਮਾਂ, ਭੈਣ, ਪਤਨੀ ਤੇ ਧੀ ਵਰਦਾਨ ਦਿੱਤੇ।
ਪਰ ਤੂੰ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ
ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਏ ਪਹਿਚਾਣ ਇਸ ਦੀ।

ਤੂੰ ਮਾਂ ਦੀ ਕੁੱਖ ਦਾ ਅੰਕੁਰ
ਕੁੱਖ ਵਿਚ ਫੁੱਟਿਆ ਤੇ ਪਲਰਿਆ
ਮਾਂ ਅਸਹਿ ਪੀੜਾਂ ਹੰਢਾਉਂਦੀ
ਤੈਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੀ।

ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਪੱਲੇ ਹੇਠ ਢੱਕਦੀ
ਤਿੱਲ-ਤਿੱਲ ਵੱਡਾ ਕਰਦੀ
ਤੇਰੇ ਪੈਰ ਦੀ ਚੁਭਣ ਤੋਂ ਡਰਦੀ
ਧਰਤੀ ਦੀ ਹਿੱਕ ਨੂੰ ਪਰਖਦੀ।

ਭੈਣ ਉਂਗਲੀ ਫੜ ਤੁਰਨਾ ਸਿੱਖਾਉਂਦੀ
ਸੁੱਖਾਂ-ਸੁੱਖਦੀ, ਮੁਰਾਂਦਾ ਮੰਗਦੀ
ਰੱਖੜੀ ਦਾ ਧਾਗਾ ਬੰਨ੍ਹਦੀ
ਉਨੂੰ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਦਾ ਰਾਖਾ ਮੰਨਦੀ।

ਪਤਨੀ ਸੁੰਨੇ ਵੀਰਾਨ ਦਿਲ ਤੇ
ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਬੀਜ ਖਿਲਾਰਦੀ
ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ 'ਚ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਦੀ
ਨਿੱਤ ਜੰਮਦੀ ਤੇ ਨਿੱਤ ਮਰਦੀ।

ਧੀ ਘਰ ਦੀ ਦੌਲਤ ਬਣ
ਸਿਰ ਸੋਚ ਦਾ ਭਾਰ ਧਰਦੀ
ਬੂਹੇ ਬਾਰੀਆਂ ਢੋਅ 'ਕ ਰੱਖਦੀ
ਤਾਜ਼ੀ ਹਵਾ ਤੋਂ ਡਰਦੀ।

ਪਰ ਐ ਮਨੁੱਖ! ਤੂੰ ਜਦ
ਹਵਸ ਦਾ ਨਾਚ ਨੱਚਦਾ ਏਂ
ਤੇਰੇ ਵਜ਼ੂਦ ਨਾਲ
ਪੌਣਾਂ ਦੀ ਤੜਪ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਏ।

ਕਿਸੇ ਅਬਲਾ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਖੇਡਦਿਆਂ
ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਇਨਸਾਨ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਏ
ਤੂੰ ਸੱਭਿਅਕ ਤੋਂ ਜਾਨਵਰ ਬਣ
ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਆਪ ਮਿਟਾ ਦੇਂਦਾ ਏਂ।

ਘਰ ਵਿਚ ਹਰ ਸੁੱਖ ਹੁੰਦਿਆਂ
ਤੂੰ ਆਵਾਰਾ ਪਸ਼ੂਆਂ ਵਾਂਗ
ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਮੂੰਹ ਮਾਰਦਾ
ਸੁੱਖ ਚੈਨ ਖੋ ਲੈਂਦਾ ਏਂ।

ਕਿਸੇ 'ਧੀ' ਵਰਗੀ 'ਧੀ' ਲਈ
ਤੇਰੀ ਹਵਸ ਜਦ ਉਮਡੇ
ਤੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ
ਨਾਮ ਦਾ ਕਲੰਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਏਂ।

*

ਪੱਥਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ

ਅਸੀਂ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਜਾਏ
ਛੱਡ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ
ਪੱਥਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ
ਦਿਲਦਾਰ ਲੱਭਣ ਆਏ ਹਾਂ
ਸਿੱਖਰ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਧੁੱਪ
ਰੱਜ ਕੇ ਮਾਣੀ ਨਾ
ਢਲਦੀ ਹੋਈ ਸ਼ਾਮ 'ਚੋਂ
ਇਕਰਾਰ ਲੱਭਣ ਆਏ ਹਾਂ।

ਉਹ ਕੈਸਾ ਮੋਹ ਸੀ ?
ਗਲ ਲਗ ਕੇ ਰੋਏ ਸਾਂ
ਉਹ ਕੈਸੀ ਖਿੱਚ ਸੀ
ਸਾਹਾਂ ਵਿਚ ਪਰੋਏ ਸਾਂ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਹਕੀਕਤ ਨੂੰ
ਛੱਡ ਰੋਂਦੀ ਵਿਲਕਦੀ
ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਦੇਸ
ਲੱਭਣ ਆਏ ਹਾਂ।

ਉਸ ਪਾਰ ਜਾਣ ਲਈ
ਜੁਗਤਾਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ
ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਹੰਢਾਉਂਦੇ ਰਹੇ
ਇਝ ਹੀ ਵਕਤ ਨੂੰ
ਮੁੱਠੀ 'ਚੋਂ ਕੇਰਦੇ
ਥੋਥੀ ਸ਼ਾਨੋਂ ਸ਼ੌਕਤ ਦਾ
ਅੰਬਾਰ ਲੱਭਣ ਆਏ ਹਾਂ।

ਨਾ ਬੀਤੇ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਸਕੇ
ਨਾ ਹੁਣ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਗਾ ਸਕੇ
ਨਾ ਕੁਝ ਕਹਿ ਸਕੇ
ਕਬਰਾਂ ਵਰਗੇ ਘਰਾਂ 'ਚੋਂ
ਸਾਹ ਲੈਂਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਬਣ
ਸਖੀਉਂਦੀ ਅਸੀਂ ਜੀਣ ਲਈ
ਆਧਾਰ ਲੱਭਣ ਆਏ ਹਾਂ।

*

ਫ਼ਰਕ

0-1 ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਥੋੜਾ
16-60 ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਇਤਿਹਾਸ ਵਰਗਾ
ਇਕ ਤਾਜ਼ਾ ਕਚੂਰ ਹੈ ਲਗਰ ਵਾਂਗੂ
ਦੂਜਾ ਬਹਿਆ ਹੈ ਖੱਟੀ ਸ਼ਰਾਬ ਵਰਗਾ।

16 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚੋਂ ਮੁੱਛ ਫੁੱਟੀ
ਟੇਢੀ ਧੌਣ ਤੇ ਚਾਲਾਂ ਮਸਤਾਨੀਆਂ ਸੀ
ਸੋਹਣੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਕੈਦ ਕਰਨਾ
ਦਿਲ ਵਿਚ ਪਾਲੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸ਼ੈਤਾਨੀਆਂ ਸੀ।

ਪੈਂਡਾ ਉਮਰ ਦਾ ਦੌੜ ਕੇ ਤਹਿ ਕੀਤਾ
ਧੰਨ ਦੌਲਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕਮਾ ਲਈਆਂ
ਵੇਹਲੇ ਹੋ ਕੇ ਸਭ ਜੁਮੇਵਾਰੀਆਂ ਤੋਂ
ਗੱਲਾਂ ਚੇਤੇ ਜਵਾਨੀ ਦੀਆਂ ਆ ਗਈਆਂ।

ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਦ ਉਮਰ ਢਲ ਗਈ
ਰੱਬਾ! ਇਹ ਕੀ ਕਹਿਰ ਕਮਾ ਦਿੱਤਾ
ਕੱਢ ਕੇ ਮਾਸਟਰ ਬੈਂਡ ਰੂਮ 'ਚੋਂ ਸੋਫੇ ਵਾਂਗੂ
'ਬਾਪੂ' ਬੇਸਮੈਂਟ ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਥੇ ਵੰਡਣ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ
ਪਰ ਵੰਡਣ ਦੀ ਰੀਤ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ
ਮਾਂ ਰਹੀ ਏ ਬੱਚੇ ਖਿਡਾਉਣ ਜੋਗੀ
ਸਬਜੀ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪੁੱਤਾਂ ਨੇ ਪਿਉ ਰੱਖਿਆ।

*

ਰਿਣ

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸੇਕ ਹੈ
ਠਰੇਗਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ?
ਜੀਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੈ
ਮਰੇਗਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ?

ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਨਿੱਘ 'ਚੋਂ
ਜਲਦਾ ਹਰ ਸਾਹ
ਤੂੰ ਇਨਸਾਨ ਹੈਂ
ਠਰੇਂਗਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ?

ਤੂੰ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਪੁਤਲਾ
ਜਾਇਆ ਮਿੱਟੀ ਦਾ
ਇਸ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਵੱਖ
ਕਰੇਂਗਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ?

ਬੁੱਢੇ ਬਾਪ ਦੇ ਹੱਥ
ਕੰਬਦਾ ਅੱਕ ਦਾ ਡੰਡਾ
ਉਮਰਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਦਾ
ਚੇਤਾ ਕਰਾਏਂਗਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ?

ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਲਾਗੇ
ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਸੁਣਨ ਦਾ
ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਮੁਕਾਮ ਦਾ
ਰਿਣ ਚੁਕਾਏਂਗਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ?

*

ਵਕਤ ਦੀ ਲੋੜ

ਉਸ ਦੇ ਬੋਲਾਂ 'ਚੋਂ
ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗਾ
ਨਿੱਘ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ

ਉਹ ਖਿੰਝਿਆ ਖਿੰਝਿਆ
ਤੇ ਉਖੜਿਆ ਉਖੜਿਆ
ਕਿਉਂ ਰਹਿੰਦਾ ਏ!

ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਆਖਦਾ
ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ
ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਆਖਦਾ
ਤੇਰੇ ਬਿਨ ਉਦਾਸ ਹਾਂ।

ਵਕਤ ਦੀ ਲੋੜ ਜਾਂ
ਪਿਆਰ 'ਚ ਨਿੱਘ ਨਹੀਂ
ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਆਖਦਾ
ਕਿ ਤੇਰੇ ਬਿਨ ਜੀਉਣ ਨਹੀਂ!

ਜੌਬਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ
ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ
ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਆਖਦਾ
ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਜਗੀਰ ਏ।

ਸੱਤ-ਸੁਮੰਦਰੋਂ ਪਾਰ
ਕਦੀ ਪਾਸ ਲੱਗਦਾ ਸੀ
ਜੋ ਹੁਣ ਕੋਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਹਰ ਘੜੀ
ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਲ ਲੱਭਦਾ ਏ

ਉਹਨੂੰ ਕਾਹਦਾ ਫਿਕਰ ?
ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਆਖਣਾ ਕਿ
ਜਾਹ ਫਿਕਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ
ਜਾਂ ਹੱਲ ਹੀ ਖੋਹ ਲਿਆ ?

ਇਹ ਦਿਲ ਦੀ ਪੀੜ
ਸਿਰਫ ਦਿਲ ਹੀ ਭੁਗਤੇਗਾ
ਸਭ ਕੁਝ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਏ
ਪਰਦਿਆਂ ਦੇ ਆਰ ਪਾਰ।

*

ਦਹਿਸ਼ਤ

ਰੁੱਤ ਬਦਲੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦੀ
ਪੱਤਝੜ ਦਾ ਸੋਗ ਲਿਖ
ਇਖਲਾਕ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ
ਭਾਵੇਂ ਜਜ਼ਬੇ ਦਾ ਲੋਰ ਲਿੱਖ।

ਕਹਿਰ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਵਿਚ
ਟਿਮਟਮਾਉਂਦੇ ਦੀਵਿਆ
ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਛਾਵਾ ਛੱਡ
ਚਾਨਣ ਦੇ ਬੋਲ ਲਿਖ।

ਪਲ ਦੋ ਪਲ ਬੋਲ ਕੇ
ਜੱਗ ਬਦਲਣ ਦਾ ਕਰੇ ਦਾਅਵਾ
ਬਦਲੇ ਰੁਖ ਹਵਾ ਦਾ
ਕੁਝ ਐਸਾ ਹੋਰ ਲਿਖ।

ਕੰਨਾਂ 'ਚੋਂ ਗੂੰਝਦੀਆਂ
ਚੀਕਾਂ ਆਹਾਂ ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ
ਕਰ ਗਿਣਤੀ ਸਿਤਮਾਂ ਦੀ
ਨਾ ਘੁੱਗੀਆਂ ਤੇ ਮੋਰ ਲਿਖ।

ਘੇਰਾ ਧਰਮਾਂ ਮਜ਼ਬੂਬਾਂ ਦਾ
ਖੜੋਤ ਹੈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ
ਤੂੰ ਇਕ ਪਾਥੀ ਏਂ
ਰਾਹਾਂ ਦੀ ਤੋਰ ਲਿਖ।

ਪੈ ਗਏ ਕੁਰਾਹੇ ਜੋ
ਮੰਜ਼ਿਲ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਸਨ
'ਗੁਰਾਇਆ' ਮੁੜ ਆਉਣ ਘਰੀਂ
ਖਤ ਐਸਾ ਜੋੜ ਲਿਖ।

*

ਸ਼ਹਿਰ

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ
ਚੁੱਪ ਕਿਉਂ ਨੇ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਧਾਂ ਵਿਚ
ਕੋਈ ਦਰਾੜ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਖਿੜਕੀਆਂ
ਬੰਦ ਕਿਉਂ ਨੇ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਖਿੜਕੀਆਂ ਚੋਂ
ਆਉਂਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲੋਕ
ਲਾਸ਼ਾਂ ਕਿਉਂ ਨੇ?
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹਾਂ ਤੇ
ਵਕਤ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਹਰ ਚੀਜ਼
ਫ਼ਰੇਬ ਕਿਉਂ ਹੈ
ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ
ਕਿਸੇ ਤੇ ਇਤਬਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਹਰ ਔਰਤ
ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਕਿਉਂ ਹੈ?
ਇਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ
ਜੰਗ-ਜਨਣੀ ਦਾ ਤਾਜ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਪਾਵੋ-ਲਾਅਨਤਾਂ
ਫਿਟਕਾਰੋ ਵੇ ਕੋਈ
ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ
ਸਤਿਅਮ ਦਾ ਸੰਸਕਾਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਦੇਵੋ ਵਾਸਤਾ
ਚੰਨ ਸੂਰਜਾਂ ਦਾ
ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ
ਸ਼ਰਮ ਹਯਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ।

*

ਜ਼ਿਦ

ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਿਦ ਕੀਤੀ ਸੀ
ਰੋਸ਼ਨੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਣ ਦੀ
ਮੈਂ ਪੁੰਨਿਆਂ ਦੀ ਰਾਤ
ਜਾਨ ਦੇ ਕੇ ਮੁੱਲ ਖ਼ਰੀਦ ਲਈ।

ਉਸ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਚੋਂ
ਕੰਕਰ ਨਾ ਚੁਭ ਜਾਏ
ਮੈਂ ਹੂੰਝ ਕੇ ਰਾਹਾਂ ਨੂੰ
ਹਰ ਕੰਡਾ ਝੋਲੀ ਪਾ ਲਿਆ।

ਦਿਨ ਮਹੀਨੇ ਸਾਲ ਲੰਘੇ
ਇਹ ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ
ਵਕਤ 'ਤੇ, ਉਮਰ 'ਤੇ
ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੰਧਨ ...ਕਦ ਰਿਹਾ?

ਦੌਲਤ ਦਾ ਛਾਬਾ ਜਦ ਭਾਰਾ ਹੋਇਆ
ਰਾਹਤ ਦਾ ਪਾਸਕੂ ਗਲ ਲਗ ਰੋਇਆ
ਮੈਂ ਵਾਂਗ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ
ਜੀਵਨ ਬਿਤਾ ਲਿਆ।

ਹੁਣ ਮਿਲਣ ਨਾ ਮਿਲਣ ਨਾਲ
ਬਹੁਤਾ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ
ਬ੍ਰਿਹਾ ਦੀ ਪੀੜ ਨੇ ਮੈਨੂੰ
ਸਹਿੰਦੜ ਹੈ ਬਣਾ ਲਿਆ।

ਜਦ ਮੇਰੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ
ਉਹ ਕਦੀ ਗੱਲ ਕਰੇ
ਲੱਗੇ ਜਿਵੇਂ ਦਿਲ ਦੇ ਵਿਚ
ਕੋਈ ਖੰਜਰ ਖੁਭਾ ਗਿਆ।

ਕਦਮਾਂ 'ਚੋਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀਆਂ
ਜਦ ਪਾਏ ਬੇੜੀਆਂ
ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਕੰਡਿਆਂ ਨੇ
ਲੱਗੇ ਖੂਨ ਵਗਾ ਲਿਆ।

ਮੈਂ ਕੰਧ ਵਾਂਗ ਰਹਿਕੇ ਵੀ
ਗਗਨਾਂ ਦੀ ਰਹੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ
ਕੁਝ ਰਹਿਣ ਲਈ ਵਕਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ
ਮੈਂ ਰਹਿ ਗਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦੀ।

ਅੱਗੇ ਲੰਘ ਗਿਆ ਕਾਫ਼ਲਾ
ਪੁਛ-ਪੁਛ ਕੇ ਰਾਹ ਮੈਨੂੰ
ਮੇਰਾ ਵਜ਼ੂਦ ਚੌਰਾਹੇ ਵਿਚ
ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਿਆ।

*

ਸਿਕਵਾ

ਅੱਜ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਚੰਦਰਿਆ ਰੱਬਾ
ਇਕ ਸ਼ਿਕਵਾ ਮੈਂ ਕਰਨਾ ਏ
ਮਾਸੂਮ ਧੀਆਂ ਦੀ ਭੋਲੀ ਮਾਂ ਦਾ
ਕਤਲ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹਨਾ ਏ।

ਤੇਰੇ ਘਰ ਵੀ ਆਉਣ ਮੁਕਾਣਾਂ
ਲੁੱਟਿਆ ਤੇਰਾ ਸੰਸਾਰ ਹੋਵੇ
ਛਾਤੀ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਸੁੱਟਿਆ
ਦਸ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਬਾਲ ਹੋਵੇ
ਇਕ ਤੋਰੇ ਦੂਜੀ ਲਾਵੇ ਸੀਨੇ
ਚਾਰ ਧੀਆਂ ਦਾ ਬਾਪ ਹੋਵੇਂ
ਜੀਣ ਦੀ ਸਿੱਕ ਹੋਵੇ ਨਾ ਪੂਰੀ
ਦਿਲ ਵਿਚ ਦਰਦ ਫ਼ਰਾਕ ਹੋਵੇ
ਕੰਧਾਂ ਦੇ ਕੇ ਮਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ
ਪਏ ਸਿਵਿਆਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਨਾ
ਅੱਜ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਚੰਦਰਿਆ ਰੱਬਾ
ਮੈਂ ਵਿਚ ਚੁਰਾਹੇ ਲੜਨਾ

ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੱਕ ਮਾਂ ਉਡੀਕਣ
ਫਿਰ ਸੌਂ ਜਾਣ ਅਨਭੋਲ ਕਲੀਆਂ
ਮਾਂ ਮਰੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਨਾ ਰੋਣ
'ਆਖਣ ਸੁਤੀ ਆਂ ਮੰਮੀ' ਕਿਸਮਤ ਸੜੀਆਂ
ਮਾਂ ਦੀ ਚਿੱਖਾ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ
ਉਹ ਖੇਡਾਂ 'ਚ ਵਿਸਰੀਆਂ
ਲੋਕ ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਲਾ ਲਾ ਰੋਣ
ਤੂੰ ਦੇਖ ਨਾ ਸਕੇ ਬਾਲੜੀਆਂ
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਅਨਜਾਣੇ

ਤੇਰਾ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਜਹਾਨ ਹੋਵੇ
ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਰੁੱਸ ਕੇ ਤੁਰ ਜਾਣ
ਤੇਰਾ ਵਿਹੜਾ ਸੁੰਨ-ਮਸਾਨ ਹੋਵੇ
ਨਿੱਤ ਬ੍ਰਿਹਾਂ ਦੇ ਪਾਏਂ ਕੀਰਨੇ
ਨਿੱਤ ਪਏ ਕੱਬਰਾਂ ਵਿਚ ਸੜਨਾ
ਅੱਜ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਚੰਦਰਿਆ ਰੱਬਾ
ਮੈਂ ਵਿਚ ਚੁਰਾਹੇ ਲੜਨਾ।

*

(ਭਾਬੀ ਦਲਬੀਰ ਦੀ ਭਰ ਜਵਾਨੀ (1981) ਵਿਚ ਹੋਈ ਮੌਤ ਦੇ ਦੁੱਖ
ਵਿਚ ਭਿੱਜ ਕੇ ਲਿਖੀ ਕਵਿਤਾ)

ਵੀਰ ਆਜ਼ਾਦ

(ਪ੍ਰੋ. ਡਾ: ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇ ਨਾਮ)

ਉਹ ਧਨੀ ਕਲਮ ਦਾ
ਉਹ ਸੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ
ਉਹ ਪਿਤਾ 'ਵੀਰ ਮੇਰਾ' ਗੁਰੂ
ਰਾਮ-ਰਹੀਮ-ਖੁਆਜ਼ਾ।

ਉਹ ਤੁਰੇ ਤਾਂ ਧਰਤੀ ਕੰਬੇ
ਉਹ ਬੋਲੇ ਤਾਂ ਅੰਬਰ ਡੋਲੇ
ਉਹ ਹੱਸੇ ਤਾਂ ਹੱਸੇ ਖੁਦਾਈ
ਉਦੀ ਚੁੱਪ ਸੱਨਾਟੇ ਸਿਰਜੇ।

ਉਹ ਸਲੀਕਾ ਜਿਉਣ ਦਾ ਸੀ
ਇਕ ਦਿਸ਼ਾ ਸੀ ਉਹ
ਜੋ ਸਾਹਾਂ ਨੂੰ ਮਹਿਕਾਉਂਦੀ
ਇਕ ਫਿਜ਼ਾ ਸੀ ਉਹ।

ਉਹ ਆਗਾਮੀ ਵਕਤ ਨੂੰ
ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਉਲੀਕ ਧਰਦਾ ਸੀ
ਉਹ ਸਾਮਰਾਜੀਆਂ ਦੀ ਹਿੱਕ ਤੇ
ਬਾਲ ਕੇ ਦੀਵਾ ਧਰਦਾ ਸੀ
ਉਹ ਗੁਰਬਤ ਮਾਰੀ ਕਿਸਾਨੀ
ਦਾ ਹਉਕਾ ਸੀ
ਪੋਟਾ-ਪੋਟਾ ਕਰ ਮਾਰਿਆ ਉਸ ਨੂੰ
ਇਕ ਵਾਰ ਨਾ ਉਹ ਮਰਦਾ ਸੀ।

ਟੁੱਟ ਖਿੰਡ ਬਿਖਰ ਕੇ ਵੀ
ਉਹ ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਘੜਦਾ ਰਿਹਾ
ਆਸਰਾ ਬੇ-ਆਸਰਾ ਵਕਤ ਨੂੰ
ਮੁੱਠੀ ਵਿਚ ਫੜਦਾ ਰਿਹਾ।

ਉਹ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਤੋਂ ਡੂੰਘਾ ਸੀ
ਉਹ ਅੰਬਰ ਤੋਂ ਉੱਚਾ
ਉਹ ਤਾਂ 'ਨਿਰਮਲ' ਨਿਰਮਲ ਸੀ
ਉਹ ਸੁੱਚੇ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਵੀ ਸੀ ਸੁੱਚਾ।

ਉਸ ਸੁੱਚੇ ਪਾਰਸ-ਮੋਤੀ ਤੇ
ਇਕ ਹਨੇਰੀ ਝੁੱਲੀ ਆ
ਉਹ ਤਿਣਕਾ-ਤਿਣਕਾ ਟੁੱਟ ਗਿਆ
ਜ਼ਾਲਿਮ ਨੌਕਰ ਗਏ ਲਗਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਹੋਣੀ 'ਵਕਤ' ਦੀ
'ਵਕਤ' ਉਸ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ
ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ
'ਆਜ਼ਾਦ' ਇਕੱਲਾ ਖਲੋ ਗਿਆ।

ਰੱਜ-ਰੱਜ ਕੇ ਪੱਥਰ ਮਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਤਾਇਆ
ਉਹ ਹੀ ਦੇ ਗਏ ਪੱਕਾ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਗਲੀ ਫੜ ਤੁਰਾਇਆ।

ਉਹ ਲੋਕ ਤਖ਼ਤਾਂ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ
ਲਾਹਕੇ ਤਖ਼ਤੇ ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ
ਪਰ ਉਹ ਮੇਰਾ 'ਵੀਰ' ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ
ਉਸ ਨਾਲ
ਚੰਦਰੇ ਵਕਤ ਨੇ ਧੋਖਾ ਕਮਾ ਦਿੱਤਾ।

ਉਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ
ਕੰਬਣੀ ਛੇੜਦੇ ਨੇ ਉਸਦੇ ਬੋਲ
ਹੁਣ ਵੀ ਜੋਕਾਂ ਵਿਚ...

*

ਖੁਦਾ ਹੋ ਗਈ

ਮੈਂ ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਇਤਹਾ 'ਚੋਂ
ਇਤਹਾ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ
ਮੈਂ ਝੱਖੜਾਂ 'ਚ ਘਿਰ ਕੇ
ਫਿਜ਼ਾ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ।

ਕੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਛੱਰਾਟੇ
ਮਿਟਾਉਣਗੇ ਹੋਂਦ ਮੇਰੀ?
ਮੈਂ ਲਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ
ਦਰਿਆ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ।

ਇਕ ਸਮਾਂ ਸੀ ਤੱਤੇ ਸਾਹਾਂ
ਤੋਂ ਵੀ ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ
ਹੁਣ ਤੇ ਅੱਗ ਤੋਂ ਵੀ
ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ।

ਕਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਚਣ ਲਈ
ਆਖਾਂ ਅਗਵਾਈ ਦੇਣ ਲਈ
ਮੈਂ ਖੁਦ ਮੁਜ਼ਰਮ ਤੇ
ਖੁਦ ਗਵਾਹ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਸਹਿ ਲਿਆ
ਕੁੱਖ ਦੀ ਪੀੜ ਦੇ ਵਾਂਗੂੰ
ਮੈਂ ਮਾੜੇ ਵਕਤ ਲਈ
ਦਵਾ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਤਿਣਕਾ ਤਿਣਕਾ ਟੁੱਟ ਕੇ
ਵੀ ਸਾਬਤ-ਸਬੂਤ ਰਹੀ
ਹੁਣ ਤਾਂ ਇੰਜ ਲੱਗਦਾ
ਮੈਂ ਖੁਦਾ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ।

*

ਮੇਰੀ ਕਥਾ

ਮੈਂ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਲੀ ਦੀ
ਭੇਟ ਚੜ੍ਹੀ ਹਾਂ
ਮੈਂ ਜਨਮ ਤੋਂ ਆਪੇ
ਨਾਲ ਲੜੀ ਹਾਂ।
ਕਿ ਮੈਂ ਜਗ ਜਨਣੀਂ ਹਾਂ।

ਮਾਂ ਨੇ ਚੁੱਲੇ ਚੌਂਕੇ ਲਈ
ਘਰ ਰੱਖ ਲਿਆ
ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ
ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ ਹਾਂ।

ਵੀਰ ਨੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੁਭਾ ਦਾ
ਰਸਤਾ ਦਖਾਇਆ
ਪਰ ਮੈਂ ਬਰਸਾਤ ਵਿਚ
ਚੌਰਸਤੇ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੀ ਹਾਂ।

ਪਤੀ ਨੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾ ਕੀਤੀ
ਮੇਰੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਤੱਕਣ ਦੀ
ਮੈਂ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ
ਹਿਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਥੜ੍ਹੀ ਹਾਂ।

ਟੁੱਟੇ ਪੱਤੇ ਵਾਂਗ ਹਵਾ ਨੇ
ਉਡਾਇਆ ਜਿੱਦਾਂ ਚਾਹਿਆ ਉਸ
ਤੇ ਮੈਂ ਭਰ-ਭਰ ਕੇ ਹਉਕੇ
ਨੁੱਕਰਾਂ 'ਚ ਵੜ੍ਹੀ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਖਿਲਰੀ ਪੁਲਰੀ ਬੇਤੁਕ
ਅਸੀਮ ਸ਼ਕਤੀ ਹਾਂ
ਜਿਵੇਂ ਹਵਾ 'ਚ ਨਮੀ...ਪਰ
ਮੈਂ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੀ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਕਦੀ ਹਾਰ ਮੰਨੀ ਨਹੀਂ
ਸਾਹਾਂ ਲਈ ਆਹਰ ਲੱਭਦੀ ਹਾਂ
ਮੈਂ ਇਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਹਾਂ
ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕੜੀ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਇਕ ਮਰਦਾਨੀ ਹਾਂ
ਜੋ ਕਹਿਰਾਂ ਸੰਗ ਲੜੀ ਹਾਂ
...ਤੇ ਤੁਫਾਨਾਂ ਵਿਚ
ਰੁੱਖ ਵਾਂਗ ਖੜੀ ਹਾਂ।
ਕਿ ਮੈਂ ਜਗ ਜਲਣੀਂ ਹਾਂ।

*

ਭੁਲੇਖਾ

ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਹੀ ਮਹਿਬੂਬ ਹਾਂ ਸਿਰਫ਼
ਤੇਰਾ ਭੁਲੇਖਾ ਏ
ਮੈਂ ਇਜ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਦੀ
ਪੱਗਾਂ ਨੂੰ ਦਾਗਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੀ
ਇਕ ਧੀ ਵੀ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਹੀ ਪਿਆਰ ਹਾਂ
ਤੇਰਾ ਭੁਲੇਖਾ ਏ
ਵੀਰਾਂ ਦੇ ਮੋਹ 'ਚ ਡੁੱਬੀ
ਭੈਣ ਵੀ ਹਾਂ। ਸਹਿਬਾਂ ਜਿਹੀ!

ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਖੈਰਖਾਹ ਹਾਂ
ਤੇਰਾ ਭੁਲੇਖਾ ਏ
ਧੀਆਂ ਦੀ ਸੁੱਖ ਮੰਗਦੀ
ਮਾਂ ਵੀ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਲਈ ਜਿੰਦਾ ਹਾਂ
ਤੇਰਾ ਭੁਲੇਖਾ ਏ
ਮੈਂ ਤਿਣਕਿਆ ਦੀ ਹੋਂਦ 'ਚੋਂ
ਧਰਤੀ ਦੀ ਧੜਕਣ ਹਾਂ।

ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਅੰਗ ਰੱਖਅਕ
ਤੇਰਾ ਭੁਲੇਖਾ ਏ
ਮੈਂ ਧਾਰ ਹਾਂ ਖੰਡੇ ਦੀ
ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਛਾਂ ਵੀ ਹਾਂ।

ਮੇਰੀ ਸੀਮਾ ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ
ਤੇਰਾ ਭੁਲੇਖਾ ਏ
ਮੈਂ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਅੰਬਰ ਤੱਕ
ਕਦੀ ਪਾਣੀ ਕਦੀ ਸੂਰਜ ਹਾਂ।

*

ਮੁਹੱਬਤ

ਉਸ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ
ਨੇ ਕਿਹਾ
ਕੁਝ ਮੇਰੇ ਨਾਮ
ਲਿਖ ਦੇ

ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਦੇ ਸ਼ਬਦ
ਲਿੱਖ ਦਿੱਤੇ
ਨਸੀਹਤ ਕੀਤੀ ਸ਼ੋਰ ਨੇ
'ਨਾ ਪੜ੍ਹੀਂ'।

ਗੁਆਚ ਜਾਣਗੇ ਬੜੇ
ਅਣਜਾਣ ਨੇ
ਉਂਗਲੀ ਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ
ਨਾਲ ਰੱਖੀਂ।

ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ
ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ
ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਉਂਗਲੀ ਲਾਈ
ਤੁਰ ਰਿਹਾ!

ਮੈਂ ਹੌਕਾ ਭਰਕੇ
ਪੁਛ ਲਿਆ
ਬੜਾ ਔਖਾ ਏ ਪੀੜ 'ਚ
ਅਹਿਸਾਸ ਪਾਲਣਾ!

ਉਸ ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ
ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ
ਮੁਹੱਬਤ ਹੁੰਦੀ ਏ
ਇਕ ਘਾਲਣਾ!

ਮੈਂ ਹੱਸ ਕੇ ਕਿਹਾ
ਇਕ ਮਜ਼ਾਕ
ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਦਿਲ 'ਤੇ
ਲਾ ਲਿਆ।

ਉਸ ਕਰੋਧ 'ਚ ਕਿਹਾ
ਚੁੱਪ ਨੂੰ
ਮੈਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਨਾ
ਸਿੱਖਾ ਰਿਹਾਂ।

*

ਮਜ਼ਦੂਰ ਕੁੜੀ ਨੂੰ

ਹਰ ਕੋਈ ਦੇਖਦਾ
ਦਗੂਦਾ ਹੁਸਨ ਤੇਰਾ
ਦੁੱਖਾਂ ਦੀ ਤਹਿ
ਕਿਸੇ ਦੇਖੀ ਨਹੀਂ
ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਰੋੜੇ ਕੁੱਟਦੀ
ਉਮਰਾ ਗੁਆ ਦੇਂਦੀ ਏ
ਤੇਰੀ ਕਿਰਤ ਕਦੀ
ਕਿਸੇ ਬਜ਼ਾਰ 'ਚ ਵੇਚੀ ਨਹੀਂ।

ਤੂੰ ਬਦਨਸੀਬ ਏਂ
ਨਸੀਬਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ
ਕਿਉਂਕਿ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ
ਮੁੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ
ਤੂੰ ਪਦਮਣੀ ਹੈਂ 'ਲਕਸ਼ਮੀ' ਹੈਂ
ਸੁਭਾ ਹੈ ਸ਼ਾਮ ਨਹੀਂ
ਪਰ ਝੋਪੜੀਆਂ ਬਿਨਾਂ ਤੇਰਾ
ਕੋਈ ਦੂਜਾ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ।

ਤੇਰੀਆਂ ਖੁਸ਼ਕ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ
ਕੋਈ ਸੁਪਨਾ ਨਹੀਂ ਤਰਦਾ
ਤੇਰੇ ਕੋਮਲ ਦਿਲ ਤੇ
ਕੋਈ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਮਰਦਾ
ਤੇਰੇ ਸੁੱਕੇ ਹੋਠਾਂ ਤੇ
ਕੋਈ ਗੀਤ ਲਰਜਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ
ਇਕ ਟੁੱਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ
ਤੈਨੂੰ ਕੁਝ ਭੌਂਦਾ ਨਹੀਂ।

ਤੂੰ ਆਦੀ ਹੋ ਗਈ ਏ
ਆਪੇ ਨੂੰ ਪਰਚਾਉਣ ਦੀ
ਤੂੰ ਆਦੀ ਹੋ ਗਈ ਏਂ
ਭੁੱਖੇ ਢਿੱਡ ਸੌਣ ਦੀ

ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਦੌੜ 'ਚ
ਤੂੰ ਥੱਕ ਗਈ ਏਂ
ਬਲਦੇ ਚਰਾਗ ਪਰ,
ਰਾਂਹ 'ਚ ਰੱਖ ਗਈ ਏਂ।

ਆ ਬੈਠ ਕੇ ਲਿਖੀਏ
ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਕਲਮ ਏ
ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਕਹਾਣੀ ਏ
ਇਥੇ ਨਾ ਕੋਈ ਰਾਜਾ
ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਰਾਣੀ ਏ
ਆ ਕੁਝ ਕਹੀਏ ਸਮਾਜਕ ਵੰਡੀਆਂ ਤੇ
ਹੱਕ ਦਾ ਦੇਈਏ ਹੋਕਾ
ਚੁਰਾਹਿਆਂ ਤੇ ਡੰਡੀਆਂ 'ਤੇ।

ਆ ਕਿ
ਪੀੜਾਂ ਪਰੁਤਿਆਂ ਦੀ
ਹੇਕ ਬਣ ਜਾਈਏ
ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ।

*

ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਪੰਛੀ

ਕਦੀ ਚਾਅ ਸੀ
ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜ, ਥਾਂ ਹੂੰਝ
ਤੀਲਾਂ ਕੱਢਣ ਜਾਣ ਦਾ
ਚੁਰਾਸੇ ਤੇ ਕੋਠੀਆਂ 'ਤੇ
ਬੰਨ੍ਹ ਬੰਨ੍ਹ ਬਹੁਕਰਾਂ
ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਉਣ ਦਾ।

ਕਦੀ ਚਾਅ ਸੀ
ਛੇਤੀ ਕੰਮ ਮੁਕਾ ਕੇ
ਦਰੀਆਂ 'ਤੇ ਬਹਿਣ ਦਾ
ਪਾ ਕੇ ਵੇਲਾਂ ਬੂਟੇ
ਮਨ ਪ੍ਰਚਾਉਣ ਤੇ
ਸਹੇਲੀਆਂ ਤੋਂ ਲੁਕਾਉਣ ਦਾ।

ਕਦੀ ਚਾਅ ਸੀ
ਸ਼ਗਨਾਂ ਵਿਆਹਾਂ 'ਤੇ
ਗਾਉਣ ਜਾਣ ਦਾ
ਕੱਢ ਹੇਕਾਂ ਲੰਮੀਆਂ
ਪਾ ਪਾ ਕੇ ਬੋਲੀਆਂ
ਨੱਚ-ਨੱਚ ਧਰਤੀ ਹਲਾਉਣ ਦਾ।

ਕਦੀ ਚਾਅ ਸੀ
ਸਹੁਰੇ ਘਰ ਜਾਣ ਦਾ
ਸੰਪੂਰਨ ਹਰ ਪੱਖ ਤੋਂ
ਸੁਣੱਖੀ ਹਰ ਪਾਸਿਉਂ
ਸਭ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ
ਸੋਭਾ ਪਾਉਣ ਦਾ।

ਕਦੀ ਚਾਅ ਸੀ
ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਾਂ ਹੋਵਾਂ
ਚਾਵਾਂ ਮਲਾਰਾਂ ਨਾਲ
ਹਰ ਰੀਝ ਕਰਾਂ ਪੂਰੀ
ਕਰਾਂ ਜਵਾਨ ਉਸਨੂੰ
ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਛਾਂ ਹੋਵਾਂ।

ਤੇ...
ਅੱਜ ਚਾਅ ਹੈ
ਹਰ ਧੁਖਦੇ ਰਾਹ ਉੱਤੇ
ਇਕ ਠੰਡੀ ਮਿੱਠੜੀ ਛਾਂ ਹੋਵਾਂ
ਹਰ ਯਤੀਮ ਦੀ ਮਾਂ ਹੋਵਾਂ
ਬੇ ਆਸਰਿਆਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਹੋਵਾਂ।

*

ਧੀਆਂ

ਸਾਡੀ ਹੋਂਦ ਗੂੰਗੀ ਏ
ਅਸੀਂ ਗੂੰਗੀ ਕੁੱਖ ਦੀਆਂ ਜਾਈਆਂ
ਤੇਰੇ ਘਰ ਖੇਡਣ ਦੇ ਦਿਨ ਚਾਰ
ਸੁਰਗਾਂ ਹੇਠ ਦੱਬ ਆਈਆਂ।

ਅਸੀਂ ਧੀਆਂ ਵੇ ਬਾਬਲਾ
ਹਰ ਘਰ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ
ਅਸੀਂ ਨੂੰਹਾਂ ਵੇ ਸਹੁਰਾ ਜੀ
ਹਰ ਘਰ 'ਚ ਪਰਾਈਆਂ।

ਨੀ ਮਾਏ 'ਜੱਗ ਜਨਣੀਏ'
ਹੁਣ ਐਸਾ ਜੁਰਮ ਨਾ ਢਾਈਂ
ਜੰਮੀ ਧੀ ਕੋਈ ਦੁਰਗਾ
ਨਾ ਗੂੰਗੀ ਧੀ ਕੋਈ ਜਾਈਂ।

ਨਾ ਹੋਕਾ ਭਰ ਕੇ ਤੱਕੀਂ
ਨਾ ਪਾਸਾ-ਮੋੜ ਕੇ ਸੌਂਵੀਂ
ਧੀਆਂ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ਬੂ ਰੋਸ਼ਨੀ
ਨਾ ਅੰਦਰ ਡੱਕ ਕੇ ਰੱਖੀ।

*

ਉਤਸ਼ਾਹ

ਹੌਕਿਆਂ ਨਾਲ ਖੋਦ ਕੇ ਧਰਤੀ
ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਸਿੰਜ ਕੇ ਧਰਤੀ
ਮੈਂ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਰਾਹਾਂ 'ਚੋਂ
ਅਰਮਾਨ ਬੀਜੇ ਨੇ।

ਹੱਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਘੜ ਕੇ ਕਲਮਾਂ
ਲਹੂ ਦੀ ਭਰ ਕੇ ਸਿਆਹੀ
ਕੌਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਖੁਦ
ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਅੱਖਰ ਉਲੀਕੇ ਨੇ।

ਸੁੱਖਾਂ ਦੀ ਚਾਹ ਨਹੀਂ ਕੋਈ
ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਗਮ ਨਹੀਂ ਕੋਈ
ਮੈਂ ਇਕ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ
ਹਿੰਮਤ ਦੇ ਭਰ ਪਿਆਲੇ ਪੀਤੇ ਨੇ।

ਬੇਰੰਗ ਤਸਵੀਰ 'ਚੋਂ ਮਨਚਾਹੇ
ਰੰਗਾਂ ਨੂੰ ਭਰ ਸਕਾਂ
ਇਸੇ ਲਈ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ ਬੀਜ
ਕੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਪਾਏ ਸ਼ਰੀਕੇ ਨੇ।

*

ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਮੌਤ

ਆਉ! ਬਲਦੇ ਸੂਰਜਾਂ ਨੂੰ
ਤਲੀਆਂ ਤੇ ਰੱਖ ਲਈਏ
ਚੁਧਿਆਈਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ
ਚਾਨਣ ਦੇ ਬੁੱਕ ਦੇਈਏ।

ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ
ਲੇਬਲ ਬਜ਼ਾਰ ਦਾ
ਆਉ! ਨੰਗੇ ਜਿਸਮਾਂ ਨੂੰ
ਪਾ ਕੱਫਨ ਢੱਕ ਦਈਏ।

ਧਰਤੀ ਗੁਰੂ-ਪੀਰਾਂ ਦੀ
ਮਰਿਆਦਾ ਭੁੱਲ ਗਈ
ਆਉ! ਲੱਭ ਕੇ 'ਨਾਨਕ' ਨੂੰ
'ਜਨਣੀ' ਦਾ ਹਾਲ ਕਹੀਏ।

ਮਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸਾਂ
ਮਾਂ ਦੀ ਬੋਲੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ
ਆਉ! ਇਸ ਬੇਹਯਾਈ ਨੂੰ
ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਮੌਤ ਕਹੀਏ।

*

ਦਿਲ ਕਰਦਾ

ਮੈਂ ਇਕ ਤੁਫ਼ਾਨ ਨੂੰ
ਸੀਨੇ ਵਿਚ ਛੁਪਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ
ਮੈਂ ਦਿਲ ਦੀ ਚਾਹਤ ਨੂੰ
ਦਿਲ ਤੋਂ ਲੁਕਾਅ ਕੇ ਰੱਖਿਆ।

ਪਾਲਦੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ
ਖੁਦ ਨਾਲ ਕਿਤੋਂ ਲੜਦੀ
ਹੱਕ-ਸੱਚ ਦੀ ਗੱਲ
ਬਲੀ, ਚੜ੍ਹਾਕੇ ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ

ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਕਰਨ ਨੂੰ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ
ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਵਿਦਰੋਹ ਕਰਾਂ
ਹੱਕ ਸੱਚ ਲਈ ਲੜਾਂ।

ਕੁਝ ਪਲ ਤਾਂ ਖੁਦ ਲਈ ਜੀਵਾਂ
ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮੈਂ ਮਰਾਂ
ਤਾਰੇ ਮੁੱਠੀ ਵਿਚ ਫੜਾਂ
ਸ਼ੁਕਦੇ ਦਰਿਆ ਨੂੰ ਤਰਾਂ।

*

ਨਾ ਲਾਉ ਸਾਡੇ ਸਾਹਾਂ ਤੇ ਪਹਿਰੇ

ਅਸੀਂ ਜੀਵਿਆ ਹੀ ਕਦ ਹੈ
ਆਪਣੇ ਹਾਣ ਦਾ ਹੋ ਕੇ ?
ਬਸ ਗੁਜ਼ਰ ਕੀਤੀ ਏ
ਕਦੀ ਹੱਸ ਕੇ ਕਦੀ ਰੋ ਕੇ।

ਅਸੀਂ ਲੱਖ ਆਖੀਏ ਉਸ ਨੂੰ
ਸਾਹਾਂ ਤੇ ਪਹਿਰੇ ਨਾ ਲਾਇਆ ਕਰ
ਪਰ ਉਹ ਵਿੰਨੇ ਹਵਾਵਾਂ ਨੂੰ
ਪੈਰੀ ਕੰਡੇ ਪਰੇ ਕੇ।

ਹਨੇਰੇ ਦੇ ਡਰੋਂ ਬਾਲ ਕੇ
ਘਰ ਦੀਵਾ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ
ਪਰ ਦਿਲ ਦੇ ਦਰਾਜ਼ਾਂ ਤੋਂ
ਰੱਖੀਏ ਚਾਨਣ ਲਕੋ ਕੇ।

ਅਸੀਂ ਤੇ ਕਸਮ ਖਾਧੀ ਸੀ
ਝੱਖੜਾਂ ਤੋਂ ਲੋਆਂ ਬਚਾਵਾਂਗੇ
ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਖੁਦ ਹੀ ਦਿਲ ਬੁਝਾ ਬੈਠੇ
ਨਾ ਲਾਉ ਸਾਡੇ ਸਾਹਾਂ ਤੇ ਪਹਿਰੇ।

*

ਔਰਤ

ਮੈਂ ਕਦੇ ਮਾਂ
ਕਦੀ ਭੈਣ
ਕਦੀ ਮਹਿਬੂਬ
ਹਾਂ ਤੇਰੀ!

ਪਰ ਹਰ ਹਾਲ
ਵਿਚ ਔਰਤ ਹਾਂ
ਤੇਰੀ ਹੋਂਦ
ਤੇਰੀ ਹਮਸਫ਼ਰ।

ਹੰਢਾਉਣ ਤੇ ਚੱਖਣ ਲਈ
ਬਜ਼ਾਰ ਦੀ ਵਸਤ ਨਹੀਂ
ਮੈਂ ਕਿਨਾਰੇ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ
ਪੰਗਡੰਡੀ ਵੀ ਹਾਂ/ਸ਼ਾਹਰਾਹ ਵੀ ਹਾਂ।

ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਬੰਦਸ਼ਾਂ
ਮਾਰਾਂ 'ਚ ਪਿੱਸਦੀ
ਮੈਂ ਕੁੰਦਨ ਹੋ ਗਈ ਹਾਂ
ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਵਾਂ।

ਫਰਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਦੀ
ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲ ਨਿਭਦੀ
ਮੈਂ ਤਿਣਕਾ ਤਿਣਕਾ ਹੋ ਕੇ ਵੀ
ਧਰਤੀ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਹਾਂ।

*

‘ਜੇ’

ਜੇ ਅੱਗ ਹੁੰਦੀ
ਸੜਦੀ ਜਾਂ ਸਾੜਦੀ
ਧੁਖ ਧੁਖ ਕੇ
ਉਮਰਾਂ ਨਾ ਗਾਲਦੀ

ਜੇ ਮੋਹ ਦੀਆਂ
ਤੰਦਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੁੰਦੀ
ਮੈਂ ਵੀ ਖੰਭਾਂ ਸੰਗ
ਉੱਡਦੀ ਪ੍ਰਵਾਜ਼ ਹੁੰਦੀ।

ਜੇ ਬੇਸਬਰੀ ਹੁੰਦੀ
ਮੇਰੀ ਫਿਤਰਤ ਵਿਚ
ਵਿਚ-ਵਿਚਾਲੇ ਨਹੀਂ
ਆਰ ਜਾਂ ਪਾਰ ਹੁੰਦੀ।

ਜੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਸਿਰਜਕ
ਨੀਂਦ ਚੁਰਾਉਂਦਾ ਨਾ
ਮੈਂ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਅੰਬਰ ਤੱਕ
ਸਾਹ ਅਸਵਾਰ ਹੁੰਦੀ।

ਜੇ ਆਪਣੇ ਲਈ ਜਿਉਂਦੀ
ਪੋਟਾ-ਪੋਟਾ ਖੁਰਦੀ ਨਾ
ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਲਈ
ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਹੁੰਦੀ।
‘ਜੇ’ ‘ਜੇ’ ‘ਜੇ’...

*

ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਨਿੱਘ

ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਨਿੱਘ
ਬਰਫ ਵਾਂਗ ਠਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ,
ਇਹ ਕੈਸਾ ਯੁਗ
ਕਿ ਵਿਰਵੇ ਹੋ ਰਹੇ ਬੋਹੜ
ਵੀ ਆਪਣੀ ਛਾਂ ਤੋਂ।

ਚਿਮਨੀਆਂ ਦੇ ਪੂੰਝੇਂ ਵਿਚ
ਪੂੰਦਲੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਹੋਏ
ਮਹਿਲਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ 'ਚੋਂ
ਝੁੱਗੀਆਂ ਦਾ ਚਾਨਣ ਖੋ ਰਿਹਾ।

ਇਕ ਚੌਂਕੇ ਦੀ ਸਾਂਝ ਦਾ
ਅਹਿਸਾਸ ਸੜਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ
ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਅਪਣੱਤ ਤੋਂ
ਇਨਸਾਨ ਖ਼ਾਲੀ ਹੋ ਰਿਹਾ।

ਦਾਦੀ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਰੀਆਂ
ਸਹਿਕਣ ਦਰਾਂ 'ਚ ਬੈਠੀਆਂ
ਝੂਲਿਆਂ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚ
ਬੱਚਾ ਹੈ ਮਾਂ ਲਈ ਰੋ ਰਿਹਾ।

*

ਸੁਪਨਾ

ਮੈਂ ਵੀ ਅੱਲੜ
ਵਰੇਸ ਵੇਲੇ
ਕੋਈ ਸੁਪਨਾ ਬੁਣਿਆ
ਕਰਦੀ ਸੀ
ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਸੁਪਨਾ ਆਇਆ ਸੀ।

ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੇ ਬੰਦ
ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦਾ
ਕਿਸੇ ਕੁੰਡਾ ਆ
ਖੜਕਾਇਆ ਸੀ।

ਸਾਹ ਘੁੱਟ ਕੇ ਆ ਬੁਹਾ
ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਨਾ
ਮੈਂ ਕਬਰਸਿਤਾਨ ਹੋ ਗਈ
ਮੈਂ ਧੀ ਧਰਮੀ ਬਾਬਲ ਦੀ
ਜਵਾਨ ਹੋ ਗਈ।

ਗੱਲ ਅੱਗ ਦੀ ਕਰਦੀ ਤਾਂ
ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ ਤਾਣਾ ਪੇਟਾ
ਸੜਦਾ ਸੀ।

ਤਨ ਦੇ ਚਿੱਟੇ ਕਪੜੇ
ਤੇ
ਜੱਗ ਕਾਲਖ ਮਲਦਾ ਸੀ।

ਮੈਂ ਸਾੜ ਕੇ ਸਭ
ਅਰਮਾਨਾਂ ਨੂੰ
ਪਰਵਾਨ ਹੋ ਗਈ
ਮੈਂ ਧੀ ਧਰਮੀ ਬਾਬਲ ਦੀ
ਜਵਾਨ ਹੋ ਗਈ।

*

ਤੇਜ਼ ਹਵਾ

ਹੱਸਾਂ ਜਾਂ ਰੋਵਾਂ
ਅਡੋਲ ਰਵਾਂ
ਇਸ ਫ਼ਿਤਰਤ ਦਾ
ਤਰਕ ਨਾ ਲੱਭੇ।

ਬਿਰਹੋਂ ਦੇ ਸ਼ੇਕ 'ਚ
ਜਲੀ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਪਾਣੀ ਤੇ ਅੱਗ ਵਿਚ
ਫ਼ਰਕ ਨਾ ਲੱਗੇ।

ਰਾਹ ਦੱਸਦੀ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ
ਪਤਾ ਭੁੱਲ ਗਈ ਆਪਣਾ
ਮੈਂ ਪੈੜਾ ਰਹੀ ਦੇਖਦੀ
ਸਭ ਤੁਰ ਗਏ ਅੱਗੇ।

ਬੰਨ੍ਹਾਉ ਢਾਰਸ ਕੋਈ
ਟੁੱਟ ਕੇ ਨਾ ਖਿੰਡ ਜਾਵਾਂ
ਮੇਰੇ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਾਰ
ਬੜੀ ਤੇਜ਼ ਹਵਾ ਵਗੇ।

*

ਵਹਿੰਦੀ ਨਦੀ ਤੇ ਛਪੜੀ

ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਦੌੜ 'ਚੋਂ
ਬਹੁਤ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਗਈ
ਮੈਂ ਵਹਿੰਦੀ ਨਦੀ ਸਾਂ
ਛਪੜੀ ਹੋਣਾ ਸਹਿ ਰਹੀ।

ਜਿਸ ਮੋੜ 'ਤੇ ਛੱਡ
'ਉਸ' ਅੰਬਰੀਂ ਉਡਾਰੀ ਲਾਈ
ਉਸੇ ਮੋੜ ਤੇ ਮੈਂ
ਉਮਰ ਲੰਘਾ ਰਹੀ।

ਕਿਸੇ ਮੰਜ਼ਿਲ ਨੇ
ਉਗਲੀ ਲਾਇਆ ਨਾ
ਬੇਰੁਖੀ ਰਾਹਾਂ ਦੀ
ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਸਹਿ ਗਈ।

ਨਾ ਰੱਜ ਕੇ ਮਾਣਿਆ ਸਮਾਂ
ਨ ਰੱਜ ਕੇ ਹੰਢਾਇਆ
ਰੁੱਤ ਜਵਾਨੀ ਦੀ
ਹੰਝੂਆਂ ਨੇ ਰੋੜ੍ਹ ਖੜੀ।

ਕਿਵੇਂ ਪੁੱਛਾਂ ਪੱਥਰਾਂ
ਤੋਂ ਪਤਾ ਉਸਦਾ
ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦਰਦ
ਨੂੰ ਦਿਲ 'ਚ ਛੁਪਾ ਗਈ।

*

ਪੀੜਾਂ ਸਹਿਦੜ ਦਿਲ

ਦਿਲ ਦੇ ਮਾਰੂਥਲ ਅੰਦਰ
ਕੋਈ ਡਿੱਗੀ ਬੂੰਦ ਭਲੇਖੇ ਨਾਲ
ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਦਾ ਬੂਟਾ
ਉੱਗਿਆ ਤੇ ਪਰਵਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ।

ਵਿੱਛੜਨਾ ਮਿਲਣਾ ਉਸ ਦਾ
ਪੱਤਾਂ ਦਾ ਝੜਨਾ ਤੇ ਕਰੂੰਬਲਾਂ ਦਾ ਫੁਟਣਾ ਰੁੱਖਾਂ ਵਾਂਗਰ
ਉਸ ਦੀ ਚਾਹਤ ਦਾ ਸਿਤਮ
ਅਸੀਂ ਮੁੱਠੀ ਵਿਚ ਲੁਕੇ ਲਿਆ।

ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਫੁੱਟ ਕੇ ਰੋਂਦੇ
ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਗੱਲ ਲੱਗਦੀ
ਇਹ ਚੰਦਰਾ ਬੁਜਦਿਲ 'ਦਿਲ' ਸਾਡਾ
ਪੀੜਾਂ ਦਾ ਸਹਿਦੜ ਹੋ ਗਿਆ।

*

ਬੇਵਕਤੀ ਹਵਾ

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੌਸਮ ਬਦਲ ਗਿਆ
ਜਾਂ ਬੇਵਕਤੀ ਹਵਾ ਹੈ?
ਹਰ ਸ਼ਖਸ ਖਿੰਡਿਆਂ-ਖਿੰਡਿਆਂ
ਤੇ ਖਫਾ ਖਫਾ ਹੈ।

ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਚੰਦ ਤੇ ਵੱਸਣ ਦੀ
ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ ਲੋਕ
ਪਰ ਝੁੱਗੀਆ ਨੂੰ ਘਰਾਂ ਵਾਸਤੇ
ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ।

*

ਤਲਾਸ਼

ਕੋਈ ਕਿਨਾ ਦੂਰ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ/ਜਿਸਮਾ ਤੋਂ
ਬਹੁਤਾ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ
ਕੋਈ ਦਿਲ ਤੋਂ ਦੂਰ ਏ ਜਾਂ ਪਾਸ ਏ
ਇਹ ਗੱਲ ਖਾਸ ਹੈ।

ਮਖੌਟਾ ਪਹਿਨ ਕੇ ਉੱਡਦਾ
ਹਵਾ ਵਿਚ ਹਰ ਬੰਦਾ
ਅਸਲੀ ਚਿਹਰੇ ਦੀ
ਮੈਨੂੰ ਤਲਾਸ਼ ਹੈ।

ਵਿਹੜੇ ਸੁੰਨੇ ਹਾਸੇ
ਸਾਹ ਘੁਟ ਕੇ ਮਰ ਗਏ
ਸਭ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰ ਰਹੀ
ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਹੈ।

*

ਚਾਹਤ ਤੇਰੀ

ਮੇਰੇ ਖੁਆਬ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰੁੱਸੇ ਨੇ
ਕੋਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਰਜ ਨਾ ਕੀਤਾ
ਨੰਗੇ ਫਿਰਦੇ ਕਵਿਤਾ ਗੀਤ ਮੇਰੇ
ਮੈਂ ਕੋਈ ਕੁੜਤਾ ਨਾ ਸੀਤਾ

ਇਕ ਹੌਕੇ ਵਿਚ ਇਕ ਚੀਸ ਅੰਦਰ
ਹੰਝੂਆਂ 'ਚ ਛੁਪਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ
ਜਿੰਦ ਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਸੱਜਣਾ ਨੂੰ
ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਈ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਮੇਰੀ ਚਾਹਤ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਤੋਂ ਡੂੰਘੀ
ਖਾਹਸ਼ ਹੈ ਅੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਉੱਚੀ
ਕਿਵੇਂ ਤੱਕਾਂ ਦਾਗ ਚੰਦ ਅੰਦਰ
ਮੇਰੀ ਨਜ਼ਰ ਹੈ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਸੁੱਚੀ।

*

ਅਹਿਸਾਸ

ਉਹ ਇਕ ਅਹਿਸਾਸ ਸੀ
ਇਕ ਲਮਹਾ ਸੀ
ਜੋ ਭੁਲਾਇਆ ਨਾ ਗਿਆ
ਉਹ 'ਉਹ' ਸਮਾਂ ਸੀ
ਜੋ ਅਟਕਾਇਆ ਨਾ ਗਿਆ।

*

ਰਿਸ਼ਤਾ

ਮੈਂ ਤਾਂ ਭੁਲਣਾ ਚਾਹਿਆ ਸੀ
ਬੀਤੇ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ
ਫਿਰ ਤੂੰ ਸਵਾਲ ਇਕ
ਬਣ ਗਿਆ ਮੇਰੇ ਲਈ।

ਮੈਂ ਡਾਂਵਾਂ ਡੌਲ ਖੜ੍ਹੀ ਹਾਂ
ਕਹਿਰਾਂ ਦੇ ਝੱਖੜ ਵਿਚ
ਔਖਾ ਸਵਾਲ ਕੋਈ
ਪਾਈਂ ਨਾ ਮੇਰੇ ਲਈ।

ਦੱਸ ਹਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਂ ਦਾ
ਜੋ ਬੀਤੇ ਗੁੰਮਨਾਮ ਨੇ
ਕੀ ਕਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ
ਛਿੜਿਆ ਸੀ ਮੇਰੇ ਲਈ।

ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰ
ਤੇਰੀ ਸਾਂਝ ਪਵਿੱਤਰ ਏ
ਫਿਰ ਕਿਉਂ? ਕਿਸੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ
ਨਾਮ ਧਰਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਲਈ।

*

ਪਿਛਲਾ ਪਹਿਰ

ਮੈਨੂੰ ਮੇਰੀ ਧੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ
‘ਮਾਂ ਤੂੰ ਉਦਾਸ ਕਿਉਂ ਏ?’
ਮੈਂ ਢਲਦੇ ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ ਵਲ
ਦੇਖ ਕੇ ਆਖਿਆ
‘ਤੈਨੂੰ ਐਵੇਂ ਲੱਗਦਾ ਏ
ਪਿਛਲਾ ਜਿਹਾ ਪਹਿਰ ਏ ਨਾਂ!
ਰਾਤ ਆ ਰਹੀ ਹੈ...
ਸੁਪਨਿਆਂ ਤੋਂ ਡਰ ਲਗਦਾ ਏ...
ਉਦਾਸ ਨਹੀਂ ਮੈਂ...
ਉੱਝ ਹੀ ਚੁੱਪ ਜਿਹੀ ਲੱਗੀ ਏ...’

*

ਆਹ

ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰ
ਲੰਮੀ ਹੋ ਗਈ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਪੰਧ
ਛੁਟੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ

ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ ਹਾਸੇ
ਮਸਾ ਸੀ ਉਂਗਰੇ
ਇਹ ਵੈਣ ਕਿਹੜਾ ਬੋਅ ਗਿਆ।
ਨੀ ਸਖੀਉਂ ਇਹ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ!

*

ਰਮਜ਼

ਉਸ ਅੱਖੀਆਂ ਦੀ
ਰਮਜ਼ ਵੀ ਸਮਝੀ ਨਾ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਲਕਾਂ ਤੇ
ਬਠਾਈ ਰੱਖਿਆ ਏ
ਉਹ ਨਿਰੀ ਕੁਝੱਤਣ
ਅੱਕਾਂ ਦੀ
ਅਸੀਂ ਸ਼ਹਿਦ ਸਮਝ ਕੇ
ਚੱਖਿਆ ਏ...।

*

ਉਮਰਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਰ

ਮੈਂ ਇਕ ਪਲ ਜੀਅ ਲਿਆ
ਮੁਹੱਬਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਪਾਕੇ
ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਕਾਫੀ ਏ
ਇਕ ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਵਾਸਤੇ।

ਕਿਸੇ ਪਲ ਯਾਦ ਕਰ ਲੈਣਾ
ਕਿਸੇ ਪਲ ਹੱਸਣਾ ਫਿਰ ਰੋ ਲੈਣਾ
ਇਹ ਦਵਾ ਹੀ ਕਾਫੀ ਏ
ਦਿਲ ਦੀ ਮਰਜ਼ ਦੇ ਵਾਸਤੇ

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੋਕ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ
ਕੀ ਕੀ ਨਾਮ ਨੇ ਧਰਦੇ
ਮੈਂ ਕਹਾਂ ਇਹ ਹੈ ਬੰਦਗੀ
ਜਿਵੇਂ ਖੁਦਾ ਦੇ ਵਾਸਤੇ।

ਸੱਚੀ ਮੁਹੱਬਤ ਕਦੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ
ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ
ਇਹ ਤਾਂ ਇਕ ਸਰੂਰ ਏ
ਦਿਲ ਤੋਂ ਰੂਹ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫ਼ਰ
ਉਮਰਾਂ ਦਾ ਸਫ਼ਰ।

*

ਮੁੱਲ

ਤੇਰੀ ਸੂਰਜ ਨਾਲ ਯਾਰੀ
ਸਾਡੀ ਤੜਪ ਹੈ ਦੀਵੇ ਲਈ
ਦੱਸਣ ਝੁੰਗੀਆਂ ਦੀਆ ਚੀਕਾਂ
ਮਹਿਲਾਂ ਦੀ ਜਾਤ ਕੀ ਏ।

ਜਮ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਹੋ ਗਈ ਮਨਫੀ
ਬਰਾਬਰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਬਚਿਆ
ਪਿਆ ਮੁੱਲ ਬੁਰਕੀ ਹੁਸਨ ਦਾ
ਹੋਰ ਖੈਰਾਤ ਕੀ ਏ ?

*

ਸੰਤਾਪ

ਇਹ ਵੀ ਸੰਤਾਪ ਅਸਾਂ
ਆਪਣੇ ਪਿੰਡੇ ਤੇ ਹੰਢਾਉਣਾ ਸੀ
ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਕੇ
ਖੁਦ ਨੂੰ ਸੂਲੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣਾ ਸੀ।

ਕੁੱਖਾਂ ਦਾ ਜੇਰਾ ਬਥੇਰਾ ਏ
ਉਹ ਕਦੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ
ਪਰ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਹਵਾਵਾਂ ਦਾ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਹਿਰ ਕਿਉਂ ਢਾਉਣਾ ਸੀ।

ਭੁੱਲ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਾਂ ਤੇ
ਰਾਖੀ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ
ਜੋ ਯਾਰ ਸੀ ਹੋਰਾਂ ਦਾ
ਜਿਸ ਨੇ ਹਰ ਦਾਅ ਲਾਉਣਾ ਸੀ।

*

ਜੀਅ ਕਰਦਾ

ਪਲ-ਪਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ
ਜੀਆਂ ਹੋਰਾਂ ਲਈ
ਕੁਝ ਪਲ ਖੁਦ ਲਈ
ਜੀਉਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦਾ।

ਕੰਢਿਆਂ ਤੱਕ ਭਰੀ ਵੀ
ਪਿਆਸੀ ਨਦੀ ਹਾਂ
ਕਿਸੇ ਸਾਗਰ ਨੂੰ
ਪੀਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦਾ।

ਵਕਤ ਦੇ ਸਿਤਮ ਨੂੰ
ਸਿਰ ਮੱਥੇ ਜਰ ਲਿਆ
ਕਿਸੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਕਾਤਰ ਨੂੰ
ਮੁੜ ਸਿਉਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦਾ।

ਇੰਝ ਘੁੱਗ ਵਸਦਾ ਘਰ ਮੇਰਾ
ਸੁੰਨਸਾਨ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਿਆ
ਨੀ ਜਿੰਦੇ ਨਵੇਂ ਫੁੱਲਾਂ ਦੇ
ਬੀਜ ਬੋਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦਾ।
*

ਝੱਖੜ

ਮੇਰੇ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਰਿਸਦਾ ਦੇਖ
ਉਸ ਦੀ ਅੱਖ ਕਿਉਂ ਨਮ ਹੋਈ
ਮੈਂ ਇਹ ਖ਼ੁਦ ਖਰੰਡ ਦੇਵਾਂ
ਮਿਟ ਜਾਣ ਨਾ ਇਸ ਡਰੋਂ?

ਗਮਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਦਿਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ
ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ ਤੋਂ ਡਰ ਲੱਗਦਾ ਏ
ਜਿਵੇਂ ਭੈਅ ਆਉਂਦਾ ਏ
ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਉੱਜੜੇ ਘਰੋਂ।

ਬੜਾ ਬੇਰਹਿਮ ਝੱਖੜ ਏ
ਮੈਂ ਕਲਮਾਂ ਬੰਨ੍ਹ-ਬੰਨ੍ਹ ਰੱਖਾਂ
ਇਨ੍ਹੇ ਮਿੱਟੀ ਉਡਾ ਦਿੱਤੀ
ਕੋਮਲ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਜੜੋਂ।

ਕੱਦ ਠੰਢ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ
ਬਿਗਾਨੇ ਬੋਹੜ ਦੀ ਛਾਂ
ਆਪਣੇ ਹੀ ਵਿਹੜੇ ਦਾ
ਗੁਲਮੋਹਰ ਖਿੜਦਾ ਹੈ ਦਿਲ ਵਿਚ।

ਨਾ ਖ਼ੁਦਾ ਮਿਲਿਆ
ਨਾ ਦਿਲਦਾਰ ਮਿਲਿਆ
ਏਧਰ ਵੀ ਓਧਰ ਵੀ
ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਕਿਨਾਰਿਆਂ 'ਤੇ।

*

ਜਿਉਣ ਨੂੰ ਕਰੇ ਦਿਲ

ਕੋਈ ਪਲ ਯਾਦ ਕਰਕੇ
ਜਿਉਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਕਰੇ
ਕੋਈ ਪਲ ਯਾਦ ਆਵੇ ਤਾਂ
ਲੱਗੇ ਮੌਤ ਦਾ ਸਾਇਆ

ਪਾਣੀ ਤੇ ਲੀਕ ਵਾਂਗ
ਕੁਝ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦਾ
ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ
ਪਰ ਦਿਲ ਦੇ ਦਰਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ
ਰਹਿੰਦਾ ਦਰਦ ਸਮਾਇਆ।

*

ਇਬਾਦਤ

ਉਸ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ
ਪਟਾਰੀ ਵਿਚ ਪਾਕੇ
ਮੈਂ ਕੱਤਦੀ ਅਟੇਰਦੀ
ਬੁਣਦੀ ਉਧੋੜਦੀ ਰਹੀ

ਉਹ ਪਿਆਰ ਸਮਝੇ
ਜਾਂ ਦੀਵਾਨਗੀ ਮੇਰੀ
ਮੈਂ ਤੇ ਇਬਾਦਤ ਜਾਣ
ਮਾਲਾ ਫੇਰਦੀ ਰਹੀ।

*

ਮੂਕ ਸ਼ਬਦ

ਦਿਲ ਭਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਚਾਹਿਆ ਨਾ
ਅੱਖ ਭਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਤੱਕਿਆ ਨਾ
ਉਹ ਵਪਾਰੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ
ਉਸ ਦੁੱਖ ਵੀ ਸਾਡਾ ਪੁੱਛਿਆ ਨਾ
ਤੇ ਅਸੀਂ ਦੱਸਿਆ ਨਾ
ਉਂਝ ਚੁਪ ਰਹੇ ਅਸੀਂ
ਪਰ ਬੋਲਦੇ ਵੀ ਰਹੇ! ਮੂਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ।

*

ਸਿਸਕੀਆਂ

ਮੈਂ ਸਮੇਂ ਦੀ ਹਿੱਕ ਤੇ
ਸਿਸਕੀਆਂ ਲੈਂਦਾ ਇਕ
ਹੌਕਾ ਦੇਖਿਆ
ਸੂਰਜ ਥਾਂ ਖਲੋ ਗਿਆ।

ਉਹ ਹਟਕੋਰੇ ਭਰ
ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ
ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਤੋਂ
ਖੁਦ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਪਹਿਚਾਣ
ਵਿਛੜ ਗਈ
ਮੈਂ ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ
ਵਸਲ ਹੋ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਤੋਂ
ਖੁਦ ਕਤਲ ਹੋ ਗਿਆ।

*

ਰੱਬ ਬੋਲਿਆ

ਮੈਂ ਬੜੇ ਅਰਮਾਨਾਂ ਨਾਲ
ਬਣਾਈ ਸੀ ਦੁਨੀਆ
ਤੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਜੰਨਤ
ਖੁਦਾਈ ਸੀ ਦੁਨੀਆ
ਤੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਕੂੜ ਆਖਦਾ
ਇਹ ਤੇਰੀ ਸੋਚ ਏ
ਮੈਂ ਬੜੇ ਪਵਿਤਰ ਦਿਲ
ਨਾਲ ਸਜਾਈ ਸੀ ਦੁਨੀਆਂ।

ਚਲੋ ਇਹ ਧੋਖਾ ਇਹ
ਝੂਠ ਫਰੋਬ ਹੀ ਸਹੀ
ਬਦ-ਚੱਲਣੀਆਂ ਲਾਅਨਤਾਂ
ਦੀ ਖੇਡ ਹੀ ਸਹੀ
ਤੇਰੇ 'ਚ ਅਕਲ ਹੈ
ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਧ ਲੈ ਬੰਦੇ
ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਹੀ ਲਈ
ਤਾਂ ਰਚਾਈ ਸੀ ਦੁਨੀਆਂ।

*

ਤਾਰੇ

ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਅਸੀਂ
ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਚਮਕੇ
ਤਾਰੇ ਬਣ ਕੇ ਸਥਿਰ ਜੀਣ ਦਾ
ਮਾਣ ਤਾਂ ਖੱਟਿਆ ਹੈ।

*

ਖ਼ੈਰ ਮੰਗਾਂ ਬਹਾਰਾਂ ਦੀ

ਨਾ ਲਿਖਾਂ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਕਵਿਤਾ
ਨਾ ਗੱਲ ਕਰਾਂ ਪਿਆਰਾਂ ਦੀ
ਪੱਤਝੜ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਬਹਿਕੇ
ਖ਼ੈਰ ਮੰਗਾਂ ਬਹਾਰਾਂ ਦੀ।

ਸਿੱਧੇ ਰਸਤੇ ਤੁਰਦੇ ਤੁਰਦੇ
ਕਿਉਂ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈ ਗਏ
ਜੀਵਨ ਦੀ ਧੁੱਪ, ਸੋਹਣੀ ਨੂੰ
ਮੌਤ ਦੇ ਸਾਏ ਖਾ ਗਏ
ਭੁੱਬ ਗਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਸ਼ਿਆ 'ਚ
ਕੋਈ ਖਤਾ ਨਹੀਂ ਲਹਿਰਾਂ ਦੀ
ਪੱਤਝੜ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਬਹਿਕੇ
ਖ਼ੈਰ ਮੰਗਾਂ ਬਹਾਰਾਂ ਦੀ।

ਭਾਗਾਂ ਭਰਿਆ ਘਰ ਮੇਰਾ ਸੀ
ਕਿਸ ਨੇ ਨਜ਼ਰ ਲਗਾਈ
ਵੱਢ ਕੇ ਪੱਤੇ ਸਰੀਂਹ ਦੇ
ਗੱਡ ਤਕੱਲਾ ਮੇਖ ਠੁਕਵਾਈ
ਸੁਭਾ ਤੇ ਸ਼ਾਮੀ ਨਾੜ ਦੇ ਤੀਲੇ,
ਬਾਲ ਕੇ ਨਜ਼ਰ ਉਤਾਰਾਂਗੀ
ਪੱਤਝੜ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਬਹਿਕੇ
ਖ਼ੈਰ ਮੰਗਾਂ ਬਹਾਰਾਂ ਦੀ।

*

ਤੀਲਾਂ ਦਾ ਥੋਹ

... ਪਤਾ ਨਹੀਂ!
ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦ?
ਰੱਕੜ 'ਚੋਂ ਤੀਲਾਂ ਤੋੜਦਿਆਂ
ਮੈਂ ਅੰਬਰ ਵੱਲ ਤੱਕਿਆ
ਉਹ ਤੱਕ ਮੈਨੂੰ ਹੱਸਿਆ
ਉਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ
ਫਿਰ ਮੈਂ ਇਕ ਧਾਗਾ ਵੱਟਿਆ

ਹੁਣ ਕੋਈ ਚਾਅ ਨਹੀਂ
ਸਭ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਹੋ ਗਿਆ
ਮੇਰੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਪੰਛੀ
ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਕੇ
ਨਾ-ਜਾਣੇ ਕਿਸ ਰੱਕੜ ਵਿਚ
ਇਕਲਾ ਹੈ ਰੋ ਰਿਹਾ।

ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ
ਮੇਰੇ ਤੇ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂ?
ਮੈਂ ਅੱਜ ਵੀ ਦਿਲ 'ਚੋਂ
ਤੀਲਾਂ ਦਾ ਥੋਹ ਉਗਾ ਰੱਖਿਆ ਏ
'ਗੁਰਾਇਆ' ਬੁਣ ਲੈ ਮਨ ਚਾਹੇ ਸੁਪਨੇ
ਮੈਂ ਘਰ ਦਾ ਦੀਵਾ ਬੁਝਾ ਰੱਖਿਆ ਏ।

ਪਰ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਗੀਝ ਹੁਣ
ਸੁਪਨੇ ਬੁਣਨ ਦੀ
ਨਾ ਰਹੀ ਹਿੰਮਤ
ਸੂਲਾਂ ਤੇ ਤੁਰਨ ਦੀ।

*

ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਪੰਛੀ

ਕੁਝ ਮਰ ਕੇ ਵਿਛੜ ਗਏ
ਕੁਝ ਜਿਉਂਦੇ ਵੱਖ ਹੋਏ
ਅਸੀਂ ਦੋਨਾਂ ਲਈ ਹੀ
ਦਿਲ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਦੁਖਾ ਕੇ
ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।
ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਪੰਛੀ ਹਾਏ
ਕਦੀ ਮੈਲੇ ਹੋਵਣ ਨਾ
ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਸਾਗਰ 'ਚੋਂ ਨਹਾ ਕੇ
ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

'ਉਸ' ਦਾ ਇੰਝ ਤੁਰ ਜਾਣਾ
ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਈ ਨਾ ਆਇਆ
ਕਹਿਰਾਂ ਦੇ ਰੋਸੇ ਨੇ
'ਉਨ੍ਹਾਂ' ਸਭ ਕੁਝ ਲੁਟਵਾਇਆ
ਇਸ ਭਾਰੀ ਗਲਤੀ ਲਈ
'ਉਹਨੂੰ' ਦੋਸ਼ੀ ਦਸਦੇ ਹਾਂ
ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਸਾਗਰ 'ਚੋਂ ਨਹਾ ਕੇ
ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਉਹ ਜੀਅ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ
ਅਸੀਂ ਜਿਉਂਦੇ ਹਾਂ ਮੋਏ
ਬਰਸਾਂ ਦੀਆਂ ਪੀੜਾਂ 'ਚੋਂ
ਪਲ ਪਲ ਹਾਂ ਕੋਹੇ
ਕੋਈ ਬਣੇ ਦਵਾ ਸਾਡੀ
ਰਾਹਾਂ ਨਿੱਤ ਤੱਕਦੇ ਹਾਂ
ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਸਾਗਰ 'ਚੋਂ ਨਹਾ ਕੇ
ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

ਉਸ ਦਿਲ ਦੇ ਟੁਕੜੇ
ਭੁਲੀਏ ਤੇ ਕਿੰਜ ਭੁਲੀਏ
ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚ
ਘੁਲੀਏ ਤਾਂ ਕਿੰਜ ਘੁਲੀਏ
ਨਾ ਉੱਜੜ ਹੀ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
ਤੇ ਨਾ ਹੁਣ ਵੱਸਦੇ ਹਾਂ
ਕਦੇ ਮੈਲੇ ਹੋਈਏ ਨਾ
ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਸਾਗਰ 'ਚੋਂ
ਅਸੀਂ ਨਹੁੰ ਕੇ
ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।

*

ਕੰਡੇ

ਬੋਹੜ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ
ਤਪਦੇ ਤਨ ਮਨ ਠਾਰਦੇ
ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕੰਡੇ ਪੋਪਹਲੀਆਂ ਦੇ
ਹਵਾ ਦੇ ਸੀਨੇ 'ਚ ਰੜਕਦੇ ਰਹੇ।

ਕੰਮੀਆਂ ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਾਂਗ
ਬੇਸ਼ੱਕ ਮਹਿਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ
ਪਰ ਵਕਤ ਦੇ ਦਾਣੇ ਸਦਾ
ਸਾਡੇ ਸੇਕ ਨਾਲ ਰੜਦੇ ਰਹੇ।

ਸਮੇਂ ਨੇ ਕੇਰਿਆ ਸਾਨੂੰ
ਜਦ ਰੇਤ ਵਾਂਗ ਮੁੱਠ ਭਰਕੇ
ਅਸੀਂ ਖਿੰਡ ਕੇ ਧਰਤੀ ਦੇ
ਜ਼ਰੇ-ਜ਼ਰੇ 'ਚੋਂ ਸਾਹ ਭਰਦੇ ਰਹੇ।

ਅਸਾਂ 'ਤੇ ਗੱਲ ਉਹ ਆਖੀ
ਜਿਨੂੰ ਟੁੰਬਿਆ ਸੀ ਦਿਲ ਨੇ
ਲੋਕ ਸਾਡੇ ਸਿਰ
ਕਵਿਤਾ ਗੀਤ ਮੜਦੇ ਰਹੇ।

ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਰਾਖੀ ਅਸੀਂ
ਉਹਦੀ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਕੀਤੀ
ਪਰ ਦੇਖਿਆ ਨਾ ਕਦੀ
ਜਦ ਉਹ ਜੀਂਦੇ ਸੀ ਮਰਦੇ ਰਹੇ।

ਅੱਖਰ ਤਾਂ ਬੜੇ ਦਲੇਰ ਨੇ
ਕਦੀ ਸਾਥ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ
ਹੱਥ ਹੀ ਕਾਇਰ ਨੇ
ਜੋ ਥਰ ਥਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

*

ਗਰੀਬ ਨੂੰ

ਤੇਰੀ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ
ਧੋਖਾ ਹੋ ਗਿਆ
ਇਹ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ
ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਤੇਰੀਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਸਧਰਾਂ ਨਾਲ
ਸ਼ਰੀਕਾ ਏ ਕਿਸੇ ਦਾ
ਜੋ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀਆਂ
ਸਾਕਾਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ।

ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਸੁਪਨੇ
ਚੁਰਾਏ ਕਿਸੇ ਲਗਦੇ
ਜੋ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਨੇ
ਜਾਗ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ।

ਤੈਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਜੀਣ ਦਾ
ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ
ਤੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ
ਹੱਕ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ।

ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਇਖ਼ਲਾਕ ਨੂੰ
ਰਾਹ ਨਾ ਮਿਲੀ।
ਜੋ ਬਿਖਰ ਜਾਣ
ਮੰਜ਼ਿਲ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ।

ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਡਾਢਾ
ਧੋਖਾ ਹੋ ਗਿਆ
ਜਿਵੇਂ ਆ ਜਾਵੇ ਬੜ੍ਹੇਪਾ
ਜਵਾਨੀ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ।

ਤੇਰੇ ਮੇਰੇ ਹਿੱਸੇ ਆਏ
ਦੁੱਖ ਦਰਦ ਤੇ ਹੰਝੂ
ਕੀ ਕਰਨੀਆਂ ਅਸਾਂ 'ਹੋਸ਼'
ਹੋਸ਼ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ।

ਉਹ ਦਿਨ ਕਿਥੇ ਗਏ ?

ਉਹ ਦਿਨ ਕਿਥੇ ਗਏ ?
ਜਦ ਪੂਨਮ ਦਾ ਚੰਨ
ਮਾਂ ਦੀ ਗੋਲ਼ ਰੋਟੀ ਲੱਗਦਾ ਸੀ।
ਜਦ ਸੂਰਜ ਦਾ ਤੇਜ਼
ਬਾਪ ਦੇ ਮੱਥੇ ਦੱਗਦਾ ਸੀ।

ਜਦ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੱਕ
ਲੁਕਣ ਮੀਚੀ ਖੇਡਦੇ
ਹਾਣੀ ਬਣਦੇ ਬਣਾਉਂਦੇ
ਉੱਚੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਰਿੜ੍ਹਦੇ-ਰੇੜ੍ਹਦੇ
ਪਿੰਡ, ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੇ
'ਹਾਏ! ਕੰਡਾ ਚੁੱਭ ਗਿਆ।
ਆਖਦੇ ਬੁਹਿਆਂ ਨੂੰ ਠੰਗਦੇ।

ਤੇ ਸਵੇਰੇ, ਸੁਵੱਖਤੇ ਹੀ
ਬਾਰ ਵਾਲੀ ਬੰਤੀ
ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਲਾਂਭਾ ਦੇਂਦੀ
ਕੁੜੀਆਂ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੀਆਂ ਨੇ
ਗਲੀ ਸਿਰ 'ਤੇ
ਤੇ ਬੰਦਾ ਮਾਰਨ ਦੀ ਖੇਡ-ਖੇਡਦੀਆਂ ਨੇ
ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ
ਨੀਂ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੀ ?

ਮਾਂ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੀ ਆਖਦੀ
ਨੀ ਕੋਈ ਚੱਜ ਦੀ
ਖੇਡ ਖੇਡਿਆਂ ਕਰੋ
ਮਰਨ ਮਾਰਨ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰੋ

ਮਾਂ ਚਾਹ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੀ
ਮੈਂ ਬਰਵਾਲੀ ਬੰਤੀ ਦੀ
ਕਾਲੀ, ਸਲਵਾਰ ਤੋਂ ਡਰਦੀ

ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਚਾਹ ਬਣਾਉਂਦੀ।
ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਬੰਤੀ
ਜਾਦੂਗਰਨੀ ਏ
ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਘਰ ਬਲਾਉਂਦੀ ਏ
ਟੁਣੇ-ਟੱਪਣੇ ਕਰਾਉਂਦੀ ਏ।

ਖੇਡਣ ਲੱਗਿਆਂ ਹਮੇਸ਼ਾ
ਹਾਣੀ, ਬਣਨ ਦਾ ਰਗੜਾ ਹੁੰਦਾ
ਮੀਕੇ ਲੰਬੜ ਜੀਤੇ ਚੂਹੜੇ
ਤੇ ਕਾਲੋ ਲਈ ਝਗੜਾ ਹੁੰਦਾ।

ਪਰ ਖੇਡਣ ਦਾ ਚਾਅ
ਸਭ ਪਾੜੇ ਮਿਟਾ ਦੇਦਾ
ਇਕ ਮਾਂ ਦੇ ਜਾਇਆ ਵਾਂਗ
ਇਕੱਠੇ ਬਿਠਾ ਦੇਂਦਾ।

ਉਹ ਮੁੰਡੇ ਨਿਰੇ ਕੁੜੀਆਂ ਵਰਗੇ
ਆਖਦੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਤਾਉਂਦਾ
ਭੈਣ ਬਣਕੇ ਹਾਣੀ ਬਣਾ ਲੈ
ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਘਰ ਨਹੀਂ ਢਾਹੁੰਦਾ।

ਮੀਕਾ ਲੰਬੜ ਆਖਦਾ
ਸੀਆ-ਸੇਕਣ ਲਈ ਥਾਂ ਮੱਲਾਂਗਾ
ਕਾਲਾ ਆਖਦਾ ਮੈਂ
ਤੀਲ੍ਹਾਂ, ਕੱਢਣ ਨਾਲ ਚੱਲਾਂਗਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਤਰਲੇ
ਬੜੇ ਚੰਗੇ ਸੀ ਲੱਗਦੇ
ਝਿੜਕਾਂ ਲੈਂਦੇ ਕੁੱਟ ਖਾਂਦੇ
ਵੀ ਪਿਛਾ ਨਾ ਛੱਡਦੇ।

ਮਾਸੀ ਮਿਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਵਿਹੜਾ
ਖੇਡ ਦਾ ਮੈਦਾਨ ਹੁੰਦਾ

ਚਲੋ ਸੱਜਰੇ ਫਿਰੇ ਗੋਰੇ ਨੂੰ ਪੁੱਟੀਏ!
ਮਨ ਵਿਚ ਸ਼ੈਤਾਨ ਹੁੰਦਾ।
ਮਾਸੀ ਹੱਸਦੀ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਦੀ
ਚੱਰਖਾ ਕੱਤਦੀ ਉਠ ਜਾਂਦੀ
ਭੁੱਜੇ ਦਾਣਿਆਂ ਦਾ ਛੱਕੂ ਡੁਲ੍ਹਦਾ
ਚਰਖੇ ਦੀ ਮਾਲੂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੀ।

ਸਟਾਪੂ ਤੇ ਰੱਸੀ ਟੱਪਣਾ
ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਪਰਨਾ
ਚੋਰੀ ਚੋਰੀ ਤੱਕਣਾ।

ਚਾਚੇ 'ਕੁੰਨਣ' ਤੋਂ ਬੇਲਿਉਂ
ਮੁੰਝ ਦੀ ਕਾਹੀ ਮੰਗਵਾਉਣਾ
ਚਾਚੇ 'ਗੁਲਜ਼ਾਰ' ਤੋਂ ਕੁਟਵਾਕੇ
ਪੱਕੀ ਪੀਂਘ ਵਟਵਾਉਣਾ।

'ਭਾਅ' ਦੇ ਪਿਛੇ-ਪਿਛੇ ਫਿਰ ਕੇ
ਬੋਹੜ ਤੇ ਪੀਂਘ ਪੁਆ ਲੈਣੀ
ਤੂਤ, ਦੀ ਤੋੜ ਕੇ ਸੋਟੀ
'ਤਾਏ' ਬੇਲੀ ਰਾਮ ਤੋਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਬੁਣਵਾ ਲੈਣੀ।

ਰੋੜੇ ਤੇ ਠੀਕਰਾਂ ਦਾ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਬਣਾਉਣਾ
ਘਰੋਂ ਚੋਰੀ ਚੌਲ ਲਿਆ ਕੇ
ਕੱਚੀ ਕੁੱਜੀ ਵਿਚ ਰਿੰਨੂ ਕੇ
ਜੱਗ ਪੱਤਿਆਂ ਤੇ ਲਾਉਣਾ।

ਮਾਂ 'ਬੰਤੀ' ਤੇ ਭਾਬੀ 'ਸਵਰਨ ਕੌਰ'
ਨੂੰ ਪੱਕਿਆ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ
ਸਾਡੀ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਆਖੀਂ
ਅਸੀਂ ਵੀ ਗੂਰਪੁਰਬ ਦੇਖਣ ਜਾਣਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵੇ ਜਿਹੇ ਨਾਲ
ਮਾਂ ਤੋਂ ਹਾਮੀ ਭਰਵਾ ਲੈਣਾ

ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਹੀ ਚਾਲ ਏ
ਮਾਂ ਦਾ ਹੱਸ ਕੇ ਕਹਿਣਾ।

ਚਾਚੀ 'ਹਰੀ' ਨੂੰ ਆਖਣਾ
ਚੋਲੇ ਦੇ ਮੇਲੇ ਲੈ ਜਾਵੀਂ
ਤੇਰਾ ਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਮੋੜਦੀ
'ਵੱਡੀ ਬੀਬੀ' ਨੂੰ ਮਨਾਵੀਂ।

ਚਾਚੀ ਭਰੀਆਂ ਕਣਕਾਂ ਦੀਆਂ
ਡੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਕਤਾਰਾਂ ਬਣਾ ਤੋਰਦੀ
ਚਾਰ ਮੀਲ ਦੇ ਪੈਂਡੇ ਵਿਚ
ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨਾ ਤੋੜਦੀ।

ਮੇਲੇ ਪਹੁੰਚ ਚੁੰਨੀ ਪੱਲਿਉ
ਗੰਢਾਂ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹਦੀ
ਸਾਨੂੰ ਵੰਡ ਵੰਡ ਦੇਂਦੀ
ਉਹ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਬੋਲਦੀ।

ਕਦੀ ਜਲੇਬੀਆਂ ਤੇ ਪਕੌੜੇ
ਤੇ ਕਦੀ ਮੁਰਮਰੇ ਚੱਬਦੀ
ਛੋਟੇ ਕੱਦ ਦੀ ਚਾਚੀ 'ਹਰੀ'
ਸਾਨੂੰ ਰੱਬ ਜਿੱਡੀ ਲੱਗਦੀ।

ਬੇਲੇ ਭੈਣ 'ਸਵਰਨੀ' ਨਾਲ
ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਸੀ ਗਈ
ਜਿੰਦ ਕਰਕੇ ਇੜਾਉਣ ਲੱਗਿਆਂ
ਹੱਥੋਂ ਰੋਟੀ ਡਿੱਗ ਪਈ।

ਭਾਅ ਨੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ
ਝਿੜਕ ਦਿਤੀ ਤੇ ਸਮਝਾਇਆ
ਮੈਂ ਰੋਣ ਵਾਲਾ ਮੂੰਹ ਬਣਾਇਆ
ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਘੱਟਾ ਉਡਾਇਆ

ਭੈਣ ਨੇ ਕਪਾਹ ਚੁਗਾਉਣੀ ਸੀ
ਉਹ ਉਥੇ ਰਹਿ ਪਈ

ਮੈਂ ਵੀ ਰਹਿਣਾ ਸੀ ਪਰ
ਰੁੱਸ ਕੇ ਘਰ ਆ ਗਈ।

ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਤੁਰੀ ਆਉਂਦੀ
ਨੇ ਸਕੀਮ ਲੜਾਈ
ਘਰ ਆ ਕੇ ਰੋ ਰੋ ਕੇ
ਤੜਬੱਲੀ ਫਿਰ ਪਾਈ।

ਬੀਬੀ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ
ਬਹੁਤ ਘਬਰਾ ਗਈ
ਆਖੇ ਤੂੰ ਤੇ ਰਹਿਣਾ ਸੀ
ਇੰਨੀ ਛੇਤੀ ਕਿਉਂ ਆ ਗਈ?

ਮਾਂ ਚੁੱਪ ਕਰਾਉਂਦੀ ਹੋਈ
ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਈ
ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਭਰਮ 'ਚ
ਉਹ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬਹਿ ਗਈ।

ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖ
ਮੈਂ ਪਲ ਵਿਚ ਠਰ ਗਈ
ਮੈਂ ਇਝ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ
ਇਕ ਦਮ ਡਰ ਗਈ।

ਮਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਵੱਡੀ ਲੱਗਦੀ
ਪਰ ਮੈਂ ਇਕ ਬੱਚੀ ਸਾਂ
ਕੋਰੇ ਕਾਗਜ਼ ਵਰਗੀ
ਅਕਲਾਂ ਤੋਂ ਕੱਚੀ ਸਾਂ।

ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ ਕਦੋਂ?
ਸੁਪਨੇ ਹਵਾਂ 'ਚ ਖਿੰਡ ਗਏ
ਫਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਭਰ ਝੋਲੀ ਔਖਾਂ 'ਚ ਲੈ ਨਮੀ
ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਿਸਕਦੇ ਦੂਜੇ ਪਿੰਡ ਗਏ।

ਮੇਰੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ
ਕੁਝ ਵਾਹੀ ਕੁਝ ਅਣਵਾਹੀ

ਕੁਝ ਸਿਜੀ ਕੁਝ ਸੁੱਕੀ
ਕੁਝ ਨੀਵੀਂ ਕੁਝ ਉੱਚੀ।

ਹੋ ਗਈ ਟਿੱਬੇ-ਟੋਏ
ਜਿਵੇਂ ਗਰਭ ਦੀ ਪੀੜਾ ਨਾਲ
ਬੱਚੇ ਮਰ ਜਾਣ ਅਣਹੋਏ
ਮਾਂ ਲੁੱਕ ਲੁੱਕ ਕੇ ਰੋਏ।

ਹੁਣ ਕਿੱਸੇ ਦਿਹਾੜੇ ਇਕ
ਚੀਸ ਜਿਹੀ ਪੈਂਦੀ ਏ।
ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਪੁਛਦੀ ਹਾਂ।
ਉਹ ਦਿਨ ਕਿਥੇ ਗਏ ?

ਉਹ ਦਿਨ ਕਿਥੇ ਗਏ
ਜਦ ਚੰਨ ਦਾ ਟੁਕੜਾ
ਮਾਂ ਦੀ ਗੋਲ ਰੋਟੀ ਲੱਗਦਾ ਸੀ
ਜਦ ਸੂਰਜ ਦਾ ਤੇਜ਼
ਬਾਪ ਦੇ ਮੱਥੇ ਦੱਗਦਾ ਸੀ।
ਤੇ ਹਰ ਇਕ ਰੁੱਖ ਦਾ ਆਲ੍ਹਣਾ
ਆਪਣਾ ਲਗਦਾ ਸੀ।

*

ਰੋਸ਼ਨੀ

ਕਿਸੇ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਮੈਨੂੰ
ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਚ ਕਿਹਾ
ਤੇਨੂੰ ਜਿਉਣ ਦਾ ਚੱਜ ਨਹੀਂ
ਕਿਸਮਤ ਸਿਰ ਦੋਸ਼ ਮੜਦੀ ਏਂ।

ਤੂੰ ਇਕ ਤੂਫਾਨ ਏਂ
ਤੂੰ ਇਕ ਚੱਟਾਨ ਏਂ
ਫਿਰ ਛੱਪੜਾਂ 'ਚ ਗੀਂਗਦੀ
ਮੱਛੀਆਂ ਕਿਉਂ ਫੜਦੀ ਏ।

ਮੈਂ ਉਸ ਵੱਲ ਤੱਕ ਕੇ
ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਕਿਹਾ
ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ
ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਾ ਜਾਂ ਮਰੀ ਪਈ ਆਂ।

ਤੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖੋਜਦਾ ਫਿਰਦਾ
ਤੂੰ ਹੀ ਦੱਸ ਖਾਂ ਮੈਨੂੰ
ਮੈਂ ਜਿਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੋਈ
ਮੌਤ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਿਉਂ ਕਰਦੀ ਆਂ?

ਉਸ ਤਿਉੜੀ ਪਾ ਕੇ ਕਿਹਾ
ਜਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਰਥ ਲੱਭ ਕੇ ਲਿਆ
ਐਵੇਂ! ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਪੰਡਾਂ
ਖੂਨ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕਰਦੀ ਏਂ।

ਲਿਖ ਸਕੇ ਤਾਂ ਕਾਲੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਦੇ
ਮੱਥੇ ਤੇ ਚਾਨਣ ਲਿੱਖ
ਚੰਨ-ਚਕੋਰ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਦਾ
ਹੁੰਗਾਰਾ ਕਿਉਂ ਭਰਦੀ ਏ?

*

ਜਨਮ ਦਿਨ

ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ
ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਾਂ ਸੁਗਾਤਾਂ
ਦਿਲ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਆ ਬੈਠਣ
ਸੁਭਾ ਸ਼ਾਮ ਦੁਪਹਿਰ ਤੇ ਰਾਤਾਂ

ਅਜੇ ਤਾਂ ਛੱਜ ਛੋਪਿਆਂ ਦਾ ਭਰਿਆ
ਇਕ ਵੀ ਪੂਣੀ ਕੱਤੀ ਨਾ
ਅਜੇ ਤਾਂ ਤੱਕਲਾ ਵਿੰਗਾਂ-ਟੇਢਾ
ਮਾਲੂ ਚਰਖੇ ਦੀ ਵੱਟੀ ਨਾ।

ਅਜੇ ਮੁੰਨਾ ਠੁਕਵਾਉਣ ਲਈ
ਤਰਖਾਣਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣਾ
ਅਜੇ ਚਰਮਖ਼ਾਂ ਬੁਣਨ ਲਈ
ਬੇਲੇ ਤੋਂ ਕਾਹੀ ਮੰਗਵਾਣੀ

ਅਜੇ ਲੱਭਦੀ ਫਿਰਾਂ ਬੀੜੇ
ਗੁੰਝਾਂ 'ਚ ਛੇਕ ਕਰਾਵਾਂ
ਅਜੇ ਛਿੱਕੂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ
ਖੱਗਿਆਂ ਨੂੰ ਛੋਪੇ ਪਾਵਾਂ।

ਅਜੇ ਤੇ ਮੈਂ ਹੱਟੀ ਉਤੋਂ
ਗੰਰੂੰ ਰੰਗ ਮੰਗਵਾਉਣਾ
ਅਜੇ ਤੇ ਬੈਠ ਥੜੇ ਦੇ ਉਤੇ
ਚਰਖ਼ਾ ਮੈਂ ਚਮਕਾਉਣਾ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਜਨਮ ਦਿਨ
ਇਨੀ ਛੇਤੀ ਕਿਉਂ ਆ ਜਾਵੇ
ਉਮਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ
ਘੱਟਦੇ ਜਾਣ ਕਲਾਵੇ।

ਮੈਂ ਆਪ ਕੁਚੱਜੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ
ਐਵੇਂ ਕਿਉਂ ਵਕਤ ਵਹਾਉਂਦੀ ਹਾਂ?
ਮੈਂ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਵਿਹਲੜ ਜਿਹੀ
ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਲੀਕਾਂ ਪਾਉਂਦੀ ਹਾਂ।

*

ਮੁਦਤਾਂ ਬਾਅਦ

ਅੱਜ ਫਿਰ ਮੁਦਤਾਂ ਬਾਅਦ
ਕਿਸੇ ਨੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਏ
ਅੱਜ ਫਿਰ ਯਾਦਾਂ ਨਾਲ
ਸਾਡਾ ਪਿਆ ਸ਼ਰੀਕਾ ਏ।

ਅੱਜ ਫਿਰ ਦਿਲ ਕੀਤਾ
ਕੋਲੇ ਬੈਠ ਕੇ ਰੋਈਏ
ਅੱਜ ਫਿਰ ਮੁਦਤਾਂ ਬਾਅਦ
ਘੁੱਟ ਹੰਝੂਆਂ ਦਾ ਪੀਤਾ ਏ।

ਅੱਜ ਫਿਰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ
ਚਿੜੀਆਂ ਦਾ ਚਹਿਕਣਾ
ਅੱਜ ਫਿਰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ
ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਮਹਿਕਣਾ।

ਅੱਜ ਫਿਰ ਦਿਲ ਕੀਤਾ
ਮੁੱਠੀ 'ਚ ਸਾਗਰ ਭਰ ਲਵਾਂ
ਅੱਜ ਫਿਰ ਦਿਲ ਕੀਤਾ
ਤਾਰੇ ਚੁੰਨੀ ਤੇ ਜੜ੍ਹ ਲਵਾਂ।

ਅੱਜ ਫਿਰ ਦਿਲ ਕੀਤਾ
ਹਵਾਵਾਂ ਸੰਗ ਉੱਡ ਜਾਵਾਂ
ਮਾਂ ਦਾ ਰੰਗਲਾ ਚਰਖਾ
ਜਾ ਕੇ ਚੰਦ ਤੇ ਡਾਵਾਂ।

ਅੱਜ ਫਿਰ ਮੁਦਤਾਂ ਬਾਅਦ
ਕਿਸ ਨੇ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਏ
ਅੱਜ ਫਿਰ ਯਾਦਾਂ ਨਾਲ
ਸਾਡਾ ਪਿਆ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਏ।

*

ਮਾਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ

ਮੈਂ ਹਰ ਪਲ ਬਰਸੀ ਸੀ
ਘਟਾਵਾਂ ਵਾਂਗ
ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬੀਆਬਾਨ ਕਿਉਂ?
ਬਦ ਦੁਆਵਾਂ ਵਾਂਗ।

ਜ਼ਿੰਗਰ ਦੇ ਟੋਟੇ ਨੋਚਿਆ
ਮਾਸ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦਾ
ਮੈਂ ਇਹ ਦਰਦ ਪੀ ਰਹੀ
ਦਵਾਵਾਂ ਵਾਂਗ।

ਏਨਾ ਮੇਰੀ ਕੁੱਖ ਦਾ
ਉਸ ਅਪਮਾਨ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ?
ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਲਿਆ ਸੀ
ਸਾਹਾਂ ਵਾਂਗ।

ਕਿਸ ਨੇ ਹੱਕ ਦਿੱਤਾ ਉਸ ਨੂੰ
ਮੇਰਾ ਘਰ ਉਜਾੜਨ ਦਾ
ਮੈਂ ਤੇ ਵਸਾਇਆ ਸੀ
ਛਾਵਾਂ ਵਾਂਗ।

ਕਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸਾਂ ਮੈਂ
ਪੀੜ ਡੂੰਘੀ ਸਾਗਰ ਤੋਂ
ਸਭ ਰਿਸ਼ਤੇ ਲੱਗਦੇ ਅਜਨਬੀ
ਰਾਹਾਂ ਵਾਂਗ।

ਬਲਦੇ ਸਿਵੇ ਵਾਂਗ ਮੈਂ
ਡਰਨ ਲੱਗੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ
ਪਲ 'ਚ ਸੁਖ ਖਿੰਡ ਗਿਆ
ਖਿਜਾਵਾਂ ਵਾਂਗ।

ਏਨੀ ਵੀ ਸਜਾ ਕਿਉਂ ਮਿਲੀ
ਮੈਨੂੰ ਮਾਂ ਹੋਣ ਦੀ
ਆਪਾ, ਲੁਕਾਵਾਂ ਮੈਂ ਕੁਲੱਛਣੀਆਂ
ਥਾਵਾਂ ਵਾਂਗ।

ਕਦੀ ਕੋਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਵਸਦਿਆਂ ਨਾ ਉੱਜੜੇ
ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਖੜ੍ਹ ਗਈ ਪਥਰਾਈਆਂ
ਨਿਗ੍ਹਾਵਾਂ ਵਾਂਗ।

*

ਧੋਖਾ

ਕਿੰਨਾ ਸਕੂਨ ਮਿਲਦਾ
ਜੇ ਤੂੰ ਦਵਾ ਬਣਦਾ
ਮੇਰੇ ਦਰਦ ਦਾ
ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਨਾਂ ਦੇਂਦੀ
ਆਪਣਾ ਸਵੈਮਾਣ ਨਾ ਖੋਂਦੀ

ਜੇ ਮੇਰੀ ਹੂਕ
ਤੂੰ ਸੁਣ ਲੈਂਦਾ
ਮੈਂ ਗੈਰਾਂ ਅੱਗੇ
ਜ਼ਾਰ ਜ਼ਾਰ ਨਾ ਰੋਂਦੀ।

ਜੇ ਮੇਰੀ ਕੀਮਤ
ਕੌਡੀਆਂ 'ਚ ਸੀ
ਵੱਡੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ
ਭਾਰ ਨਾ ਢੋਂਦੀ।

ਮੈਂ ਧੋਖਾ ਖਾਧਾ
ਅੰਨ੍ਹੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋਂ
ਕਿਸੇ ਦੀ ਬੇਰੁੱਖੀ ਤੋਂ
ਮਾਤ ਨਾ ਪਾਉਂਦੀ।

ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੌੜਾ ਸੀ
ਉਦੇ ਦਿਲ ਦਾ ਘੇਰਾ
ਤਾਂ ਮੈਂ ਹਵਾਵਾਂ ਸੰਗ
ਪੰਗਡੰਡੀਆਂ ਬਣਾ ਲੈਂਦੀ।

*

ਮਰਿਆਦਾ

ਦੇਖ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ
ਅੱਖਾਂ ਜ਼ਾਰ ਜ਼ਾਰ ਰੋਈਆਂ
ਪਿਆਰ ਸ਼ਿਕਵਾ ਹੈ ਜਾਂ
ਹਉਕੇ ਅਰਜ਼ੋਈਆਂ ?

ਹਿੰਜਰ ਦੀ ਅੱਗ ਦਾ
ਸੇਕ ਡਾਢਾ ਸੀ
ਬੇਵਸੀ ਨਫ਼ਰਤ ਦੇ
ਵਿਚ ਸਮੋਈਆਂ।

ਦਿਲ ਕਰੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ
ਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰ ਜਾਵਾਂ
ਲਿਆਕਤ ਤੇ ਸਿੱਤਮ ਦੀ
ਇੱਤਹਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ।

ਨਿੱਤ ਲੜਦੀ ਖੂਨ ਨਾਲ
ਇਹ ਕਰਾਂ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਾਂ
ਦੁਬਿਧਾ 'ਚ ਉੱਲਝੀ
ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਖੋ ਚੁੱਕੀ।

ਕੰਢਿਆਂ ਤੱਕ ਉੱਛਲ ਕੇ
ਵੀ ਸ਼ਾਂਤ ਵਹਿ ਤੁਰੇ
ਮੈਂ ਨਾਰੀ ਸਦਾ ਉੱਜੜੀ
ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸਿਰ ਉਤੇ ਪਾਣੀ
ਮਰਿਆਦਾ ਦੀ ਲੋਈ ਸੀ।

*

ਮਾਂ

ਜੱਗ ਜਨਣੀਏਂ
ਨਾ ਜੰਮ ਪੁੱਤ ਐਸੇ
ਜੋ ਬਿਰਖ ਬਣ ਕੇ
ਕਹੂੰਬਲਾਂ ਖਾ ਜਾਣ।

ਆਪਣੀ ਕੁੱਖ ਸੁੱਚੀ ਰੱਖ
ਵਹਿਸ਼ੀ ਦਰਿੰਦੇ ਨਾ ਪਾਲ
ਇਸ ਮਿੱਟੀ ਦੀ
ਪਤ ਰੱਖ ਲੈ।

ਉਹੀ ਮਮਤਾ ਕੁਰਲਾਉਂਦੀ
ਕਿਉਂ ਪੀੜਾ ਹੰਢਾਉਂਦੀ ਏ
ਮਾਂ ਅਖਵਾਉਣ ਲਈ
ਖੂੰਖਾਰ ਜਾਨਵਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ।

ਧਰਤੀ ਥਾਂ ਖਲੋ ਗਈ
ਇਸਤੋਂ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ
ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸਿਸਕੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਰ
ਵਲੂੰਦਰੀਆਂ ਆਂਦਰਾਂ ਦਾ ਦਰਦ।

ਦੱਸ ਕੀ ਲਿਖਾਂਗੀ
ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਰਕੇ ਤੇ
ਤੇਰੇ ਦੁੱਧ ਦੀ ਕੀਮਤ
ਸੁੰਨੀ, ਗੋਦ, ਚੀਕਾਂ ਤੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ?

*

ਗੀਝਣ ਦੀ ਰੁੱਤ

ਅਸੀਂ ਗੀਝਣ ਦੀ ਰੁੱਤ ਸੱਜਣਾ ਦਾ
ਰਾਹ ਤੱਕਦਿਆਂ ਤਕਦਿਆਂ ਖੋ ਆਏ
ਕਿੰਝ ਮਹਿਕਾਂ ਨਾਲ ਭਰੀਏ ਵਿਹੜਾ?
ਸਾਡੇ ਤਨ 'ਚੋਂ ਬੁੱਸੀ ਬੋਅ ਆਵੇ।

ਉਹ ਸੂਰਜ ਦੀ ਲਾਲੀ ਵਰਗੇ
ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਂਤ ਨਦੀ ਦੇ ਵਹਿਣ ਜਿਹੇ
ਉਦੇ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਰਲੀਏ?
ਸਾਡੀ ਪਹੁੰਚ ਨਾ ਉਸਦੇ ਤੱਕ ਜਾਵੇ
ਅਸੀਂ ਗੀਝਣ ਦੀ ਰੁੱਤੇ ਕੀ ਕਰ ਆਏ?

ਉਹ ਮਸਤ ਹਵਾਵਾਂ ਦੇ ਮਹਿਰਮ
ਸਾਥੋਂ ਕੈਦ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਦਿਲ ਅੰਦਰ
ਕਿੱਤੋਂ ਜੋਗ ਵਫ਼ਾ ਦਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋਏ
ਸਾਡੇ ਜਿੰਗਰ ਨੂੰ ਡੂੰਘੇ ਜ਼ਖ਼ਮ ਲਾਏ।

ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਏ ਰਸਮ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ
ਉਹ ਭੇਦ ਛੁਪਾ ਕੇ ਹੱਸਦੇ ਨੇ
ਪਰ ਸੱਜਣਾ ਤੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਪਰਤਾਂ 'ਚੋਂ
ਸਾਨੂੰ ਹੌਕਿਆਂ ਦੀ ਕਨਸੋਅ ਆਵੇ
ਅਸੀਂ ਗੀਝਣ ਦੀ ਰੁੱਤ ਸੱਜਣਾ ਦਾ
ਰਾਹ ਤੱਕਦਿਆਂ ਤੱਕਦਿਆਂ ਖੋ ਆਏ।

*

ਮੂਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ

ਜੀਵਨ ਸੱਚ, ਮੈਂ ਮੌਤ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ
ਝੂਠੀ ਮੋਹ ਤੇ ਮਾਇਆ
ਝੂਠ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ
ਝੂਠ ਤੋਂ ਝੂਠ ਕਮਾਇਆ

ਮੂਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਪਾਈਏ ਨਾ
ਮੌਤ ਤੋਂ ਹਾਂ ਘਬਰਾਉਂਦੇ
ਪਲ-ਪਲ ਘਟਦੇ ਜੀਵਨ ਲਈ
ਅਸੀਂ ਮੂਰਖ ਜ਼ਸਨ ਮਨਾਉਂਦੇ।

ਪੱਤਝੜ ਰੁੱਖ ਦੇ ਪੱਤੇ ਵਾਂਗੂੰ
ਟਾਹਣੀ ਤੋਂ ਝੜ ਜਾਣਾ
ਲੱਪ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਸੇਕਦਿਆਂ
ਕਿਸੇ ਸਾੜਨਾ ਕਿਸੇ ਦਫ਼ਨਾਉਣਾ।

ਇਕ ਵਰ੍ਹੀਣਾ ਦੋ ਬਰਸੀਆਂ
ਫਿਰ ਜੱਗ ਬੇਗਾਨਾ ਹੋਣਾ
ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਿਲ ਭਰਨਾ ਹੋਕਾ
ਨਾ ਕਿਸੇ ਅੱਖ ਨੇ ਰੋਣਾ।

ਜੀਅ ਕੇ ਮਰਦਾ ਹਰ ਕੋਈ
ਮਰਕੇ ਜੀਵਨ ਚੱਲ ਪਾਈਏ
ਕਰ ਸਖੀਏ ਕੁਝ ਐਸਾ
ਬਾਅਦ ਮੌਤ ਤੇ ਜੀਵਨ ਪਾਈਏ।

*

ਮਿੱਟੀਏ ਨੀ ਮਾਫ਼ ਕਰੀਂ

ਮੇਰੀ ਮਿੱਟੀਏ ਨੀ ਮੁਆਫ਼ ਕਰੀਂ
ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦਈਂ
ਅਸੀਂ ਬੜੇ ਨਿਰਮੋਹੇ ਤੈਨੂੰ
ਛੱਡ ਆਏ ਹਾਂ।

ਘਰੋਂ ਨਿਕਲੇ ਸਾਂ
ਦੌਲਤਾਂ ਕਮਾਉਣ ਵਾਸਤੇ
ਗਹਿਣੇ ਪਏ ਕਿੱਲੇ
ਬਾਪੂ ਦੇ ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਸਤੇ
ਬਹੁਤ ਕੀਤੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ
ਤੇਰੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾਈਆਂ
ਤੇਰੇ ਨਿੱਘ ਤੇ ਪਿਆਰ ਤੋਂ
ਵਾਂਝੇ ਜਿਹੇ ਆਂ।

ਯਾਦ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਨਹਿਰਾਂ
ਤੇ ਟਿੱਢਾਂ ਵਾਲੇ ਖੂਹ
ਯਾਦ ਛੱਪੜਾਂ ਤੇ ਟੋਭੇ
ਉਹ ਸਰਕੜੇ ਬਰੂ
ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਵਜੂਦ ਕੀਤਾ
ਵੱਸ ਹੈ ਬਿਗਾਨੇ
ਹੋਂਦ ਆਪਣੀ ਨੂੰ
ਜ਼ਿੰਦਾ ਮਾਰ, ਦੱਬ ਆਏ ਹਾਂ।

ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ
ਉਜਾੜਿਆਂ ਏ ਖੁਦ ਆਪ
ਘਰ ਗੈਰਾਂ ਦੇ 'ਚ
ਭੋਗਿਆ ਏਂ ਘੋਰ ਸੰਤਾਪ
ਸਭ ਕੁਝ ਹਾਏ ਲੁਟਾ ਕੇ
ਵੇ ਤੂੰ ਵੇਖ ਲੈ ਗੁਰਾਇਆ
ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਆਏ ਹਾਂ
ਅਸੀਂ ਬੜੇ ਨਿਰਮੋਹੇ
ਵਤਨ ਛੱਡ ਆਏ ਹਾਂ।

*

ਜਿੰਦੂਆ

ਚੱਲ ਜਿੰਦੂਆ ਕਿੱਤੇ ਉੱਚੇ ਪਹਾੜੀਂ
ਬਹੀਏ ਜਾ ਕੇ ਕੱਲ੍ਹੇ
ਜੀਵਨ ਦੀ ਛੱਡ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ
ਪਿਆਰ 'ਚ ਹੋਈਏ ਝੱਲੇ।

ਚੱਲ ਜਿੰਦੂਆ ਕਿਸੇ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ
ਰੁੱਖ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਬਹੀਏ
ਅੱਖਾਂ ਬੋਲਣ ਅੱਖਾਂ ਤੱਕਣ
ਮੂੰਹੋਂ ਨਾ ਕੁਝ ਕਹੀਏ।

ਚੱਲ ਜਿੰਦੂਆ ਬੀਆਬਾਨ ਬਰੇਤੇ
ਮੱਲਿਆਂ ਕੋਲੇ ਜਾਈਏ
ਖੱਟੇ-ਮਿੱਠੇ ਬੇਰਾਂ ਵਾਂਗੂੰ
ਜੀਵਨ ਜਿਊਣਾ ਚਾਹੀਏ।

ਚੱਲ ਜਿੰਦੂਆ ਮੁੜ ਚੱਲੀਏ ਵਤਨੀਂ
ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹੀਏ
ਖਿੰਡ-ਪੁੰਡ ਗਈਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ
ਕਰ ਇਕੱਠੀਆਂ ਢਾਰਸ ਦਈਏ।

ਚੱਲ ਜਿੰਦੂਆ ਕਰੀਏ ਕੁਛ ਐਸਾ
ਮਰਕੇ ਜੀਵਨ ਪਾਈਏ
ਲਿੱਖੇ ਗੁਰਾਇਆ 'ਹੁੰਦਲ' ਗਾਵੇ
ਕੋਈ ਛੱਡ ਸੁਨੇਹਾ ਜਾਈਏ

ਚਲ ਵੇ ਜਿੰਦੂਆ ਕੋਈ ਐਸੀ ਕਾਰ ਕਮਾਈਏ।

*

ਮਾਂ ਬਿਨ ਕੈਸਾ ਜੀਣਾ

ਮਾਂ ਬਿਨ
ਇਹ ਕੈਸਾ ਜੀਣਾ ਨੀ ਜਿੰਦੇ
ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਮਰਨਾ
ਸੂਤਕ ਰੁੱਤ ਤੋਂ ਸਿਵਿਆਂ ਤੀਕਰ
ਨਿੱਤ ਬਲਣਾ ਨਿੱਤ ਠਰਨਾ।

ਮਾਂ ਵਰਗੀ ਨਾ ਸਾਂਝ ਕੋਈ
ਮਾਂ ਮਿਲੇ ਰੂਹ ਠਰ ਜਾਏ
ਲੱਖ ਰਿਸ਼ਤੇ ਪਰ ਮਾਂ ਵਾਂਗੂੰ
ਕਿਸੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਧਰਨਾ।

ਮਾਂ ਬੋਹੜ ਦੀ ਛਾਂ ਸੰਘਣੀ
ਵਿਰਲ ਰਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ
ਮਾਂ ਮਰ ਜਾਏ ਛਾਂ ਮਰ ਜਾਏ
ਪੈਂਦਾ ਪੁੱਪਾਂ ਵਿਚ ਸੜਨਾ।

ਮਾਂ ਵਰਗੀ ਨਾ ਖਿੱਚ ਕੋਈ
ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਲਹਿ ਜਾਵੇ
ਮਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਰੱਬ ਵਰਗੀ
ਮਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਕਰਨਾ।

ਸੁੱਖ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਾਣਾਂ ਪਰ
ਮਾਂ ਵਰਗਾ ਨਿੱਘ ਨਾ ਕੋਈ
ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਅਵੱਲੀ ਏ
ਇਹ ਬਹਿਸ਼ਤੀ ਝਰਨਾ।

ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸਣ ਦੀ
ਮੇਰੀ ਗੀਝ ਨਾ ਪੂਰੀ ਹੋਈ
'ਗੁਰਾਇਆ' ਮੈਂ ਪ੍ਰਦੇਸੀ ਕੀ ਜਾਣਾ
ਤੂੰ ਵਤਨੀਂ ਕੀ ਕੁਝ ਕਰਨਾ।

ਇਹ ਕੈਸਾ ਜੀਣਾ ਨੀ ਜਿੰਦੇ
ਇਹ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਮਰਨਾ
ਸੂਤਕ ਰੁੱਤ ਤੋਂ ਸਿਵਿਆਂ ਤੀਕਰ
ਨਿੱਤ ਬਲਣਾ ਨਿੱਤ ਠਰਨਾ।

*

ਸੱਜਣ ਪਾਣੀ ਤੇ 'ਵਾ ਵਰਗਾ

ਮੈਂ ਕਮਲੀ ਮੇਰਾ ਮੁਰਸ਼ਦ ਛਲੀਆ
ਅਸਾਂ ਉਮਰ ਗੁਆਈ ਉਸ ਪਿਛੇ
ਉਹ ਨਾ ਮਿਲਿਆ ਲੱਭਦੇ ਮਰ ਗਏ
ਲੋਕੋ ਉਹ ਉੱਚਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉੱਚੇ ?

ਸੱਜਣ ਪਾਣੀ ਤੇ 'ਵਾ ਵਰਗਾ
ਮਿਲ ਕੇ ਵੀ ਨਾ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਪੁੱਛੇ
ਉਹ ਵੀ ਮੇਰੇ 'ਖੁਦਾ' ਵਰਗਾ
ਸੱਜਣ ਪਾਣੀ ਤੇ 'ਵਾ ਵਰਗਾ।

ਅਸੀਂ ਮੁਦਤਾਂ ਤੋਂ ਦਰ ਤੇ ਬੈਠੇ
ਕਦੀ ਆ ਕੇ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਏਗਾ
ਉਹ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਫਿਜ਼ਾ ਵਰਗਾ
ਸੱਜਣ ਪਾਣੀ ਤੇ 'ਵਾ ਵਰਗਾ।

ਲੰਘ ਗਏ ਪੂਰ ਜੋ ਪਿਛੇ ਸੀ
ਅਸੀਂ ਕੋਈ ਨਾ ਪੰਧ ਮੁਕਾਇਆ
ਉਹ ਭੱਖੜੇ ਦੀ ਛਾਂ ਵਰਗਾ
ਸੱਜਣ ਪਾਣੀ ਤੇ 'ਵਾ ਵਰਗਾ

ਜੇ ਨਦੀਆਂ ਨਾ ਤਾਰੂ ਨਾ
ਕਿਉਂ ਨਾਲ ਗੁਰਾਇਆ ਠਿੱਲ ਗਿਆ
ਉਹ ਅਨਜਾਣ ਮਲਾਹ ਵਰਗਾ
ਸੱਜਣ ਪਾਣੀ ਤੇ 'ਵਾ ਵਰਗਾ।

ਮਿਲਕੇ ਵੀ ਨਾ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਪੁੱਛੇ
ਉਹ ਵੀ ਮੇਰੇ 'ਖੁਦਾ' ਵਰਗਾ
ਸੱਜਣ ਪਾਣੀ ਤੇ 'ਵਾ ਵਰਗਾ
ਸੱਜਣ ਪਾਣੀ ਤੇ 'ਵਾ ਵਰਗਾ।

*

ਵਿਛੜਾ

ਬਹੁਤ ਰੋਏ-ਵਿਛੜ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ
ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਬਹੁਤ ਰੋਏ
ਵਿਛੜ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਉਸ ਸ਼ਾਮ
ਬਹੁਤ ਰੋਏ-ਬਹੁਤ ਰੋਏ
ਨਾ ਰੱਜ ਕੇ ਤੱਕਿਆ ਉਸ ਨੂੰ
ਦੁਖਣ ਸਾਡੀ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਕੋਏ।
ਬਹੁਤ ਰੋਏ-ਬਹੁਤ ਰੋਏ।

ਅਸੀਂ ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਤੱਕ ਉਸ ਦਾ
ਕਦੀ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ
ਕੁਝ ਕਹੀਏ ਤਾਂ ਫਟ ਜਾਂਦੇ
ਜ਼ਖਮ ਜੋ ਜਿਗਰ ਵਿਚ ਬੋਏ
ਬਹੁਤ ਰੋਏ-ਬਹੁਤ ਰੋਏ।

ਕੱਕੀ ਰੇਤ ਤੇ ਪੈੜਾਂ ਵਾਂਗ
ਮਿਟ ਗਿਆ ਨਾਂ-ਪਤਾ ਉਸ ਦਾ
ਕਿਥੇ ਨਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਲਾਹਾਂਗੇ
ਕਰਜ਼ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਹੋਏ
ਬਹੁਤ ਰੋਏ-ਬਹੁਤ ਰੋਏ।

ਹਵਾਏ ਢੂੰਡ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ
ਸਾਡਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਹਿ ਦੇਣਾ
ਜਿਦ੍ਹੇ ਅਹਿਸਾਨ ਦਾ ਸਦਕਾ
ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਜਿਉਣ ਜੋਗੇ ਹੋਏ
ਬਹੁਤ ਰੋਏ-ਬਹੁਤ ਰੋਏ।

ਬੜਾ 'ਆਜ਼ਾਦ' ਬੰਧਨ ਹੈ
ਇਨੂੰ ਹੋਰ ਨਾਮ ਕੀ ਦਈਏ ?
'ਗੁਰਾਇਆ' ਉਹ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ਬੋ ਸੀ
ਖੁਸ਼ਬੋ ਕੈਦ ਨਾ ਹੋਏ
ਬਹੁਤ ਰੋਏ-ਬਹੁਤ ਰੋਏ।

*

ਸਿੱਖਰ ਦੁਪਹਿਰ ਮੌੜ ਦੇ

ਅਸੀਂ ਬੈਠੇ ਵੇ, ਬਨੇਰੇ ਉਤੇ
ਸੜ ਚੱਲੇ ਆ
ਰਾਹਾਂ ਤੱਕਦਿਆਂ ਤੇਰੀਆਂ ਵੇ
ਮਰ ਚੱਲੇ ਆ
ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਵੇ ਮੁਹੱਬਤਾਂ
ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ
ਕੌਲ ਤੇ ਕਰਾਰ
ਤੌੜ ਦੇ
ਜਿਹੜੀ ਕੱਟ ਲਈ ਬਗੈਰ
ਅਸਾਂ ਤੇਰੇ
ਉਹ ਸਿੱਖਰ ਦੁਪਹਿਰ
ਮੌੜ ਦੇ।

ਅਸੀਂ ਰਾਤਾਂ ਵੇ ਲੰਘਾਈਆਂ
ਗਲ ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਲੱਗ
ਦਿਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਤਾਅਨੇ-ਮਿਹਣੇ
ਸੁਣੇ ਰੱਜ ਰੱਜ
ਜਿਹੜੇ ਅੰਬਰਾਂ ਤੇ ਲਾਉਂਦੇ
ਸੀ ਉਡਾਰੀਆਂ
ਉਹ ਛੱਪੜਾਂ ਦੇ ਬਣ
ਰੋੜ੍ਹ ਗਏ।

ਤੇਰੀ ਚੱਪਾ ਜਿਨ੍ਹੀ ਧੀ
ਹੋ ਗਈ ਮੁਟਿਆਰ
ਉਦੇ ਚੁੱਪ ਜਿਹੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਕਈ
ਨੇ ਸਵਾਲ
ਜਿੰਦ-ਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰਿਆ
ਸੱਜਣਾ ਨੂੰ
ਵੇ ਕੱਖਾਂ ਵਾਂਗੂੰ
ਨਹੀਂ ਰੋਲਦੇ।

ਤੂੰ ਚਾਅ ਪੂਰੇ ਕਰ ਲਏ
ਲੱਖੀ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰੀਂ
ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਉੱਤੇ ਉੱਗ ਆਈ ਕੰਡਿਆਂ
ਦੀ ਝਾੜੀ
ਧੰਨ ਦੌਲਤਾਂ ਦੇ ਵੱਡਿਆਂ
ਸੌਦਾਗਰਾਂ ਵੇ
'ਗੁਰਾਇਆ' ਇਝ ਨਹੀਂ
ਤੋਲ ਦੇ
ਜਿਹੜੀ ਕੱਟ ਲਈ ਬਗੈਰ
ਅਸਾਂ ਤੇਰੇ
ਸਾਡੀ ਉਹ ਦੁਪਹਿਰ ਮੋੜ ਦੇ।

*

ਸਾਡੇ ਕਰਮ ਜੋ ਲਿਖੇ

ਸਾਡੇ ਕਰਮ ਜੋ ਲਿਖੇ
ਵੇ ਤੂੰ ਸਿਆਹੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ
ਭਰ ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਟੋਭੇ
ਪੀੜ ਪੀੜ ਲਿਖ ਗਿਆ।

ਅਸੀਂ ਬਲਦੇ ਰਹੇ ਭੱਠੀ 'ਚ
ਪੂਲੀਆਂ ਦੇ ਵਾਂਗ
ਸਾਰੇ ਭੁੰਨ ਕੇ ਪਰਾਗੇ
ਚੁੰਗਾਂ ਲੈ ਗਈ ਭਠਿਆਣ
ਸਾਡੀ ਉੱਡ ਗਈ ਸੁਆਹ
ਤੂੰ ਬਣ ਨੇਰੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ।

ਕੱਢ ਛੱਪੜਾਂ 'ਚੋਂ ਗਾਰਾ
ਕੰਧਾਂ ਕੋਠੇ ਲਿੱਪ ਲਏ
ਪੱਥ ਗੋਹੇ ਦੀਆਂ ਪਾਥੀਆਂ
ਗੀਰੇ ਚਿਣ ਲਏ
ਅਸੀਂ ਜੰਮਦੇ ਸਿਆਣੇ
ਬਚਪਨ ਲੁੱਟ ਗਿਆ
ਸਾਡੇ ਕਰਮ ਜੋ ਲਿਖੇ...।

ਰੋਟੀ-ਟੁੱਕ ਭਾਂਡਾ-ਛੰਨਾਂ
ਥਾਂ-ਕੂੜਾ ਕਰਕੇ
ਤੰਦ ਤੱਕਲੇ ਤੇ ਪਾਈ
ਚੰਗੀ ਧੀ ਬਣਕੇ
ਬਣ ਝੱਮਣੀ ਕਪਾਹ ਵਾਂਗੂੰ
ਸਾਨੂੰ ਛਡ ਗਿਆ
ਸਾਡੇ ਕਰਮ ਜੋ ਲਿਖੇ...।

ਬੁਣ ਦਰੀਆਂ ਤੇ ਚਾਦਰਾਂ
ਸਿਰਾਣੇ ਕੱਢ ਲਏ
ਨਾਲੇ ਪੱਖੀਆਂ ਸਵੈਟਰਾਂ
ਨਮੂੰਨੇ 'ਤਾਰ ਲਏ
'ਗੁਰਾਇਆ' ਪੜ੍ਹਨਾ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ
ਸਭ ਪਿਛੇ ਛੱਟ ਗਿਆ।

ਸਾਡੇ ਕਰਮ ਜੋ ਲਿਖੇ
ਰੱਬਾ ਸਿਆਹੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ
ਭਰ ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਟੋਭੇ
ਪੀੜ ਪੀੜ ਲਿਖ ਗਿਆ।

*

ਛੱਲਾ

ਨੀ ਸਈਉ-ਮੇਰਾ ਛੱਲਾ ਗੁਆਚਾ
ਕੋਈ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਭ ਲਿਆਏ
ਮੈਂ ਖੈਰਾਂ ਦਿਲਦਾਰ ਦਰ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ
ਨੀ ਛੱਲਾ ਉਸਦੇ ਦਰ ਤੇ ਜਾਏ।

ਛੱਲਿਆ ਵੇ ਛੱਲਿਆ ਸੁਣ ਛੱਲਿਆ ਵੇ ਛੱਲਿਆ
ਇਕ ਤੈਨੂੰ ਗੱਲ ਪੁਛਣੀ ਮੈਂ ਗੱਲ ਪੁਛਣੀ
ਕਿਤੇ ਮਿਲੇ ਜੇ ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਕੱਲਿਆਂ
ਛੱਲਿਆ ਵੇ ਛੱਲਿਆ ਸੁਣ ਛੱਲਿਆ ਵੇ ਛੱਲਿਆ।

ਛੱਲਾ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਨੀ ਰੱਬ ਵਰਗਾ
ਕਿਸੇ ਯਾਰ ਸ਼ਰਾਬੀ ਦੇ ਪੱਜ ਵਰਗਾ
ਅਸੀਂ ਦੀਨ ਈਮਾਨ ਸਮਝ ਬੈਠੇ
ਉਦਾ ਮਿਲਣਾ ਸਾਨੂੰ ਹੱਜ ਵਰਗਾ।

ਛੱਲਾ ਕਿੱਲ ਵੇ ਬੂਹੇ ਦਾ ਕਿੱਲ ਵੇ
ਨਾ ਮੰਗਿਆ ਖੁਦਾਈ ਮਿਲਦੀ ਹਾਏ! ਖੁਦਾਈ ਮਿਲਦੀ
ਕਦੀ ਹੱਟੀਏ ਨਾ ਵਿਕਦੇ ਦਿਲ ਵੇ
ਛੱਲਾ ਕਿੱਲ ਵੇ ਬੂਹੇ ਦਾ ਕਿੱਲ ਵੇ।

ਮੈਂ ਉਸ ਛੱਲੇ ਦੀ ਕਮਲੀ ਨੀ
ਜੋ ਨਾ ਜਾਣੇ ਬ੍ਰਿਹੋਂ ਦੀਆਂ ਪੀੜਾਂ
ਉਹ ਆਖੇ ਸਾਡਾ ਸੌਕ ਇਸ਼ਕ
ਮੈਂ ਜਿੰਦ ਗੰਨਿਆਂ ਵਾਂਗ ਨਪੀੜਾਂ

ਛੱਲਾ ਛਾਇਆ ਵੇ ਛਾਇਆ ਹਾਏ ਛਾਇਆ ਵੇ ਛਾਇਆ
ਹੱਡੀਆਂ ਦੀ ਕਲਮ ਘੜੀ
ਤੇਰਾ ਨਾ ਦਿਲ ਤੇ ਲਿਖਵਾਇਆ
ਛੱਲਾ ਛਾਇਆ ਵੇ ਛਾਇਆ।

ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਪਲ ਸਾਰੇ
ਕੰਡੇ ਚੁਗ ਲੰਘਾਉਂਦੇ ਰਹੇ
ਕਿਤੇ ਰੀਝ ਪਏ ਛੱਲਾ ਸਾਡੇ ਤੇ
ਛੱਲਾਂ ਦੀ ਸੇਜ ਵਿਛਾਉਂਦੇ ਰਹੇ।

ਛੱਲਾਂ ਪਾਣੀ ਵੇ ਪਾਣੀ ਲੋਕੋ ਪਾਣੀ ਵੇ ਪਾਣੀ
ਦੱਸ ਦਈਂ ਵੇ ਛੱਲਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਹਾਏ ਉਸ ਨੂੰ
ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਉਡੀਕੇ ਵੇ ਮਰ ਜਾਣੀ
ਛੱਲਾ ਪਾਣੀ ਵੇ ਪਾਣੀ।

*

ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ (ਸ਼ਾਲੂ ਨੂੰ)

ਤੂੰ ਧੀ ਮੇਰੀ ਸੰਸਾਰ ਮੇਰਾ
ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਵੱਸੇ ਘਰ-ਬਾਰ ਮੇਰਾ
ਸ਼ੁਹਰਤ ਦੇ ਉੱਚੇ ਅੰਬਰਾਂ ਤੇ
ਤੂੰ ਤਾਰੀਆਂ ਲਾਵੀਂ
ਯਾਦ ਰੱਖੀਂ ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ
ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਕਮਾਵੀਂ

ਤੈਨੂੰ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਮੰਗਿਆ
ਤੂੰ ਸੁੱਖਣਾ ਜਾਈ
ਕੁਦਰਤ ਨੇ ਸਾਡੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ
ਤੇਰੀ ਰਹਿਮਤ ਪਾਈ
ਤੈਨੂੰ 'ਵਾ ਨਾ ਤੱਤੀ ਲੱਗੇ ਨੀ
ਰੋਜ਼ ਉਮਰ ਹੰਢਾਵੀਂ
ਯਾਦ ਰੱਖੀਂ ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ
ਖੁਸ਼ਬੂ ਹੰਢਾਵੀਂ।

ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਸੌਂਦੇ ਹਾਂ
ਸੁਭਾ ਤੇਰਾ ਤੱਕੀਏ ਮੂੰਹ
ਸਾਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਏ
ਜਦ ਖਿੜ-ਖਿੜ ਹੱਸੇਂ ਤੂੰ
ਲੱਖ ਵਾਰੀ ਤੇਰੇ ਸੱਦਕੇ ਨੀ
ਅੰਮੜੀ ਦੇ ਬੋਲ ਪੁੰਗਾਵੀਂ
ਯਾਦ ਰੱਖੀ ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ
ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਕਮਾਵੀਂ।

ਜਦ ਤੂੰ ਜੰਮੀ ਤੇਰੇ ਬਾਬਲ
ਨੇ ਸੀ ਲੱਭੂ ਵੰਡੇ
ਤੂੰ ਪੁੱਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗੀ
ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਪੁੱਤਰ ਮੰਗੇ
ਸਾਡੀ ਤੂੰ ਉਮੀਦ ਏ 'ਬੱਚੀਏ' ਨੀ
ਕਿੱਤੇ ਭੁੱਲ ਨਾ ਜਾਵੀਂ
ਯਾਦ ਰੱਖੀਂ ਆਪਣੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ
ਤੇ ਇੱਜ਼ਤ ਕਮਾਵੀਂ।

(ਇਕਲੌਤੀ ਧੀ ਦੇ ਨਾਮ)

ਕਦੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਜੇ

ਕਦੀ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਜੇ ਕੋਈ
ਦਿਲੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ
ਕੋਈ ਸਾਡੇ ਵੀ ਜੇ
ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਚਾਅ ਕਰਦਾ
ਅਸੀਂ ਮੁੱਠੀ ਵਿਚ ਚੰਨ
ਤੇ ਸਿਤਾਰੇ ਫੜ ਲੈਂਦੇ
ਅਸੀਂ ਗਮਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ
ਦਾ ਘੁੱਟ ਭਰ ਲੈਂਦੇ।

ਕਦੀ ਸੋਚਿਆ ਨਾ ਉਸ
ਕਿੱਦਾਂ ਅਸੀਂ ਮਰ ਗਏ
ਲਹਿ ਦਿਲ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ 'ਚੋਂ
ਪਿਆਰ ਕਰ ਗਏ
ਇਹ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ
ਬੋਲ ਕੇ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ?
ਅਸੀਂ ਗਮਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ
ਦਾ ਘੁੱਟ ਭਰ ਲੈਂਦੇ।

ਇਹ ਹੁਸਨਾ ਦੀ ਮੰਡੀ
ਇਥੇ ਜਿਸਮਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ
ਮਾਲੀ ਸਿਰ ਫੜ ਰੋਇਆ
ਵਿੰਨੇ ਕੰਡਿਆਂ ਨੇ ਡੁੱਲ
ਅਸੀਂ ਲੈ ਕੇ ਮੁਰਾਦ ਦੱਸ
ਕਿਹੜੇ ਦਰ ਢਹਿੰਦੇ
ਅਸੀਂ ਗਮਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ
ਦਾ ਘੁੱਟ ਭਰ ਲੈਂਦੇ।

ਹੋਰ ਮੰਗਿਆ ਨਾ ਕੁਝ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਾਅ ਮੰਗਿਆ
ਕਦੀ ਸਾਡੇ ਨਾਂ ਦਾ ਭਰੋਂ, ਠੰਡਾ ਸਾਹ ਮੰਗਿਆ
ਗੁਰਾਇਆ ਪੂਰੇ ਤਿਰਹਾਈ
ਮਾਰੂਥਲ ਸੱਚ ਕਹਿੰਦੇ
ਅਸੀਂ ਗਮਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰਾਂ
ਦਾ ਘੁੱਟ ਭਰ ਲੈਂਦੇ।

*

ਸੱਜਣ ਗੁਆ ਬੈਠੀ

ਮੈਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਦੇ
ਸੱਜਣ ਗੁਆ ਬੈਠੀ
ਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਸੀ
ਮੈਂ ਜਾਨ ਗੁਆ ਬੈਠੀ।

ਜਦ ਘਰੋਂ ਤੁਰਿਆ
ਮੈਂ ਸ਼ਗਨ ਮਨਾਏ ਸੀ
ਵਾਅਦੇ ਕੁਝ ਉਸ ਨੇ
ਮੇਰੀ ਝੋਲੀ ਪਾਏ ਸੀ
ਹੱਸਣ ਦੀ ਰੁੱਤੇ
ਮੈਂ ਜਾਨ ਗੁਆ ਬੈਠੀ।

ਉਸਦਾ ਰਾਹ ਤੱਕਦਿਆਂ
ਹੁਣ ਅੱਖਾਂ ਥੱਕੀਆਂ ਨੇ
ਮੇਰੇ ਘਰੋਂ ਸਹਿਕਦੀਆਂ
ਬਹਾਰਾਂ ਸਭ ਨੱਸੀਆਂ ਨੇ
ਮੈਂ ਫੜਦੀ ਫੁੱਲਾਂ ਨੂੰ
ਡੰਗ ਕੰਡਿਆਂ ਦੇ ਖਾ ਬੈਠੀ

ਸਾਡੇ ਅੰਬਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆ
ਕਿੱਕਰਾਂ ਦਾ ਬੂਰ ਏ
ਜਦੋਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਸਾਥੋਂ
ਤਰ ਗਿਆ ਦੂਰ ਏ
ਇਕ ਘੁੱਟ ਪਾਣੀ ਲਈ
ਖੂਹ ਖੁਦਵਾ ਬੈਠੀ।

ਘਰ ਸਾਡੇ ਵੀ ਨਿੱਤ
ਸੀਗੇ ਤਪਦੇ ਤੰਦੂਰ
ਪਾਇਆ ਵਾਸਤਾ ਉਸ ਐਸਾ
ਮੈਂ ਹੋ ਗਈ ਮਜ਼ਬੂਰ
ਗੈਰਾਂ ਦੀ ਆਸ ਉਤੇ

ਅੱਗ ਚੁੱਲ੍ਹੇ 'ਚੋਂ ਬੁਝਾਂ ਬੈਠੀ।

ਕਦੀ ਦੇਖ ਤੂੰ ਆਕੇ
ਜੋ ਸਾਡੇ ਉੱਤੇ ਬਣੀਆਂ
ਜਿੱਦਾਂ ਤਪੇ ਤਵੇ ਉੱਤੇ ਪੈਕੇ
ਨਚਦੀਆਂ ਕਣੀਆਂ
ਕਿਤੋਂ ਭਾਲਦੀ ਮੈਂ ਖੁਦ ਨੂੰ
ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਮਰ ਹੰਢਾ ਬੈਠੀ।
ਜਾਨ ਜਿਹਾ ਸੀ ਸਜਨ ਸੀ

ਮੈਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਦੇ
ਜਾਨ ਆਪਣੀ ਗੁਆ ਬੈਠੀ।

*

ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਮੇਰਾ ਕੋਈ

ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਮੇਰਾ ਕੋਈ
ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਤੇਰੀ ਕੋਈ
ਫਿਰ ਇਹ ਯਾਦਾਂ ਦਾ
ਭਾਰ ਢੋਇਆ ਨਾ ਕਰ
ਸੁੱਖੀ ਵਸਦਾ ਰਹੇਂ
ਸਦਾ ਹੱਸਦਾ ਰਹੇਂ
ਕਦੀ ਭੁੱਲਕੇ ਵੀ
ਗਮਗੀਨ ਹੋਇਆ ਨਾ ਕਰ।

ਪਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਬੀਤੇ
ਉਹ ਕੁਝ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਪਾਣੀ ਨਦੀਆਂ ਦਾ ਲੰਘ
ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਮੇਰਾ ਸਾਹਿਲ ਨਹੀਂ
ਇਹ ਮੰਝਧਾਰ ਹੈਂ ਤੂੰ
ਡੂੰਘੀ ਧਾਰਾਂ 'ਚ ਕਿਸਤੀ
ਡਬੋਇਆ ਨਾ ਕਰ।

ਸੋਚਾਂ 'ਚ ਸੋਚਾਂ ਕਦੀ ਮੈਂ ਕਈ
ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਨਹੀਂ
ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ
ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਨਹੀਂ
ਮੇਰਾ ਸੁਪਨਾ ਸਹੀਂ
ਕਦੀ ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਵੀ
ਚੈਨ ਖੋਹਿਆ ਨਾ ਕਰ।

ਮੈਂ ਤੈਥੋਂ ਕਈ ਦਿਲ ਦੀ
ਦਵਾ ਮੰਗੀ ਏ
ਤੈਥੋਂ ਕੱਦ ਉਮਰਾਂ ਲਈ
ਵਫਾ ਮੰਗੀ ਏ

ਇਕ ਪਲ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ
ਹੈ ਤੇਰੀ ਬੇਰੁਖੀ
ਇਕ ਹੱਕ ਮੇਰਾ ਖੋਹਿਆ ਨਾ ਕਰ।

ਲੱਖ ਚਾਹਿਆ ਪਰ ਪਲਕਾਂ
ਝੱਪਕ ਨਾ ਸਕੀ
ਦਿਲ ਭਰਕੇ ਵੀ ਪਰ
ਤੈਨੂੰ ਤੱਕ ਨਾ ਸਕੀ
ਮੇਰੀ ਗੂੰਗੀ ਕਹਾਣੀ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ
ਤੂੰ ਗੀਤ ਇਹਦਾ ਛੋਇਆ ਨਾ ਕਰ।

ਜਿਨੂੰ ਚਾਹੀਏ ਉਸ 'ਤੇ ਹੀ
ਗਿਲਾ ਰੱਜ ਹੁੰਦਾ ਏ
ਮਿਲਦਾ ਬਹਾਨਾ
ਕੋਈ ਪੱਜ ਹੁੰਦਾ ਏ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ 'ਚ ਮਿਲ ਕੇ ਵੀ
ਮਿਲ ਨਾ ਸਕੇ
ਜਾ ਕੇ ਪਲ ਦੋ ਪਲ ਲਈ ਖਲੋਇਆ ਤਾਂ ਕਰ।

ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਮੇਰਾ ਕੋਈ
ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਤੇਰੀ ਕੋਈ
ਫਿਰ ਇਹ ਯਾਦਾਂ ਦਾ
ਭਾਰ ਛੋਇਆ ਨਾ ਕਰ
ਸੁੱਖੀ ਵਸਦਾ ਰਹੇਂ
ਸਦਾ ਹੱਸਦਾ ਰਹੇਂ
ਕਦੀ ਭੁੱਲਕੇ ਵੀ
ਗਮਗੀਨ ਹੋਇਆ ਨਾ ਕਰ।

*

ਮੈਂ ਉਹ ਪੱਥਰ ਹਾਂ

ਮੈਂ ਉਹ ਪੱਥਰ ਹਾਂ ਅੰਮੀਏ ਨੀ
ਜਿਹੜਾ ਨਾ ਡੁੱਬਦਾ ਨਾ ਤਰਦਾ ਏ
ਨਿੱਤ ਖਾਂਦਾ ਠੇਡੇ ਰਾਹੀਆਂ ਦੇ
ਫਿਰ ਵੀ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਗਿਰਦਾ ਏ।

ਮੈਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਦੇ ਪਿਆਰ ਨੀ ਮਾਂ
ਮੈਂ ਗਮ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾ ਖੁਰ ਜਾਵਾਂ
ਮੈਨੂੰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ ਅੜੀਏ
ਕਿਸੇ ਰਾਹ ਚੰਦਰੀ ਨਾ ਮੁੜ ਜਾਵਾਂ
ਮੈਂ ਬਾਗ ਤੇਰੇ ਦੀ ਉਹ ਡਾਲੀ
ਜਿਥੇ ਫੁੱਲ ਪੱਤਝੜ ਦਾ ਖਿੜਦਾ ਏ।

ਮੈਂ ਰੋਵਾਂ ਲੁੱਕ-ਲੁੱਕ ਕੇ ਮਾਏ
ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਹੰਝੂ ਤੱਕੇ ਨਾ
ਮੈਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਜੱਗ ਚੰਦਰਾ
ਬੇਦਰਦਾ ਹਾਸਾ ਹੱਸੇ ਦਾ ਨਾ
ਮੰਗਦਾ ਏ ਖੈਰ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ
ਨਾ ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਮੁੜਦਾ ਏ।

ਕੀ ਜੀਣਾ-ਗੁਰਾਇਆ ਉਸ ਦਾ
ਜੋ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਮਰਦਾ ਏ
ਸਭ ਸਹਿ ਲੈਂਦਾ ਕੁਝ ਨਾ ਕਹਿੰਦਾ
ਨਾ ਦੋਸ਼ ਕਿਸੇ ਸਿਰ ਮੜ੍ਹਦਾ ਏ
ਮੈਂ ਉਹ ਪੱਥਰ ਹਾਂ ਅੰਮੀਏ ਨੀ।
ਜਿਹੜਾ ਨਾ ਡੁੱਬਦਾ ਨਾ ਤਰਦਾ ਏ।

*

ਬਾਅਦ ਬਰਸਾਂ ਦੇ

ਬਾਅਦ ਬਰਸਾਂ ਦੇ ਮਿਲ ਕੇ
ਜੁਦਾ ਹੋ ਗਿਆ
ਅੱਲ੍ਹਾ ਖਰੰਡ ਕੇ ਜ਼ਖ਼ਮ
ਖੁਦ ਦੁਆ ਹੋ ਗਿਆ
ਮੈਂ ਅੰਬਰ ਤੋਂ ਧਰਤੀ
ਦੀ ਪੀੜ ਪੀੜ ਹੋਈ
ਉਹ ਦਿਲ ਵਿਚੋਂ ਉੱਠ ਕੇ
ਖੁਦਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਜਦ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਜੀਭਾਂ 'ਤੇ ਸੀ
ਸ਼ਿਕਵੇ ਬੜੇ
ਜੁਦਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਹੋਠ ਸੀ
ਚੀਸਾਂ ਭਰੇ
ਉਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਲਿੱਖੀ
ਹੋਈ ਦਾਸਤਾਨ
ਮੈਂ ਪੜ੍ਹ ਲਈ, ਉਹ ਬੇਜ਼ਬਾਨ
ਹੋ ਗਿਆ।

ਕਿਥੋਂ ਪੁੱਛਾਂ ਝੱਖੜਾਂ ਦਾ
ਨਾਂ ਤੇ ਪਤਾ
ਕਿਨੂੰ ਦੱਸਾਂ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ
ਹੋਈ ਦੁਰਦਸ਼ਾ
ਮੈਂ ਉਜੜੇ ਬਾਗਾਂ 'ਚੋਂ
ਰਹੀ ਢੂੰਡਦੀ
ਉਹ ਅੰਬਰਾਂ ਤੇ ਉੱਡ ਕੇ ਫਿਜ਼ਾ
ਹੋ ਗਿਆ।

ਜਿਵੇਂ ਹੱਸਦਾ ਸੀ ਉਹ ਕਦੀ
ਹੱਸਿਆ ਨਹੀਂ
ਕੀ ਹੋ ਗਈ ਖਤਾ ਉਸ?
ਦੱਸਿਆ ਨਹੀਂ
ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸੁੱਕੇ
ਕੋਇਆਂ ਵਿਚ
ਕੁਝ ਡੁਬਿਆ ਤੇ ਡੁੱਬ ਕੇ ਝਨਾਂ
ਹੋ ਗਿਆ।

ਪੋਹ ਮਾਘ ਦੀ ਰੁੱਤੇ ਵੀ ਜਿੰਦ
ਸੜਦੀ ਰਹੀ
ਵਿਚ ਹਾੜ੍ਹ ਦੇ ਸਿਰਾਣੇ ਅੱਗ
ਧਰਦੀ ਰਹੀ
ਪੰਛੀ ਰੋਇਆ ਨਾ ਕੋਈ
ਬਿਜਲੀ ਗਿਰੀ
ਮੇਰਾ ਸੜਕੇ ਵੇ ਆਲ੍ਹਣਾ ਸੁਆਹ
ਹੋ ਗਿਆ।

*

ਲਾ ਲੈ ਚੁੰਨੀ ਨੂੰ ਕਿਨਾਰੀ

ਲਾ ਲੈ ਚੁੰਨੀ ਨੂੰ ਕਿਨਾਰੀ
ਨਾਲੇ ਗੁੱਤ ਗੁੰਦ ਲੈ
ਉਤੇ ਲਾਲ ਫੁਲਕਾਰੀ
ਸੂਹੇ ਫੁੱਲ ਟੁੰਗ ਲੈ
ਪਾ ਲੈ ਸੂਟ ਪਟਿਆਲਾ
ਸਲਵਾਰ ਕੁੜੀਏ
ਵਾਹ ਪੰਜਾਬੀ ਅੜੀਏ
ਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੁੜੀਏ।

ਹੀਰ ਰਾਂਝਿਆਂ ਦੀ ਧਰਤੀ
ਤੇ ਤੂੰ ਵੱਸਦੀ
ਕਿਉਂ ਮੰਡੀ ਵਿਚ
ਹੁਸਨ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੱਟਦੀ
ਤੈਨੂੰ ਸੋਭਦਾ ਨਾ ਝੂਠ ਦਾ
ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਕੁੜੀਏ
ਵਾਹ ਪੰਜਾਬੀ ਅੜੀਏ
ਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੁੜੀਏ।

ਤੇਰੇ ਕਦਮਾਂ 'ਚੋਂ ਰਾਵੀ
ਤੇ ਝਨਾਂ ਵਗਦਾ
ਮਹੀਵਾਲ ਕੱਚੇ ਘੜਿਆਂ
ਦੀ ਆਵੀ ਲੱਭਦਾ
ਕਿਥੇ ਖੋਹ ਗਿਆ ਤੇਰਾ
ਇਤਬਾਰ ਕੁੜੀਏ
ਵਾਹ ਪੰਜਾਬੀ ਅੜੀਏ
ਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੁੜੀਏ।

ਬੋਲੇ ਹੁਸਨ ਪੰਜਾਬੋ!
ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹਕੇ

ਤੂੰ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚੋਂ
ਵੱਖਰੀ ਪੰਜਾਬ ਕਰਕੇ
ਰੱਖੀਂ ਬਾਪੂ ਵਾਲੀ ਪੱਗ ਦਾ
ਲਿਹਾਜ ਕੁੜੀਏ
ਇਹ ਪੰਜਾਬੀ ਕੁੜੀਏ
ਨੀ ਪੰਜਾਬੀ ਕੁੜੀਏ।

ਲਾਲੈ ਚੁੰਨੀ ਨੂੰ ਕਿਨਾਰੀ
ਨਾਲੇ ਗੁੱਤ ਗੁੰਦ ਲੈ
ਉੱਤੇ ਲਾਲ ਫੁਲਕਾਰੀ
ਸੂਹੇ ਫੁੱਲ ਟੁੰਗ ਲੈ
ਪਾ ਲੈ ਸੂਟ ਪਟਿਆਲਾ
ਸਲਵਾਰ ਕੁੜੀਏ
ਤੇਰੇ ਵੱਲ ਵਿੰਹਦਾ
ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਕੁੜੀਏ।

*

ਮਰ ਜਾਂਦੇ

ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਜੇ ਕੋਈ ਆਖਦਾ
ਤੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
ਤੁਰ ਜਾਂਦੇ ਜੇ ਕੋਈ ਆਖਦਾ
ਇਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
ਜੀਅ ਰਹੇ ਹਾਂ ਬੱਸ ਅਸੀਂ
ਇਸੇ ਉਡੀਕ ਵਿਚ
ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਜੇ ਕੋਈ ਆਖਦਾ
ਤੇਰੇ ਤੇ ਮਰਦੇ ਹਾਂ।

ਪਲ ਕੋਈ ਉਮਰ ਦਾ
ਇਸ਼ਕ ਸੀ ਹੁਸਨ ਸੀ
ਤਹਿਜੀਬ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ
ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਸ਼ਿਦਤ ਸੀ
ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਜੇ ਕੋਈ ਆਖਦਾ
ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਮੈਂ ਤੇ ਮੁੱਠੀ ਵਿਚ ਸਮਾ
ਅਤੇ ਪੀੜਾਂ ਘੁੱਟੀਆਂ
ਤੇਰੀ ਬੇਰੁੱਖੀ ਨਾਲ
ਗਾਨੀ ਵਾਂਗ ਟੁੱਟੀਆਂ
ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਜੇ ਕੋਈ ਆਖਦਾ
ਤੇਰੀ ਬਾਂਹ ਫੜਦੇ ਹਾਂ।

ਹੁਣ ਬੀਜ ਇਹ ਯਾਦਾਂ ਦੇ
ਦਿਲ ਧਰਤੀ 'ਚੋਂ ਪਾਏ
ਹੰਝੂਆਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਨਿੱਤ ਦਈਏ
ਸੁੱਕ ਜਾਣ ਨਾ ਤ੍ਰਿਹਾਏ
ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਜੇ ਕੋਈ ਆਖਦਾ
ਦੀਦਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਥੱਕ ਗਏ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਨੂੰ
ਸ਼ਰਮਾ ਤੇ ਚਾਹਤ ਨੂੰ
ਨੀਵੀਆਂ ਕਰ ਨਜ਼ਰਾਂ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ
ਕਦਮਾਂ ਦੀ ਆਹਟ ਨੂੰ
ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਜੇ ਕੋਈ ਆਖਦਾ
ਤੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ

ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਜੇ ਕੋਈ ਆਖਦਾ
ਤੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

*

ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਆਏ

ਅਸੀਂ ਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਹਾਏ!
ਪਿੰਡ ਛੱਡ ਆਏ!
ਹੌਕੇ ਭਰਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੇ
ਮੁਨਾਰੇ ਦੱਬ ਆਏ।

ਮਾਂ ਕੱਢਿਆ ਕਸੀਦਾ
ਬਾਪ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਮਾਈ
ਜਿਥੇ ਮਾਂ ਵਾਂਗ ਲਾਡ ਸੀ
ਲਡਾਇਆ ਮਾਸੀ ਤਾਈ
ਛੱਤੇ ਭਾਬੀਆਂ ਤੇ ਵੀਰਾਂ ਦੇ
ਚੁਬਾਰੇ ਛੱਡ ਆਏ।

ਢਿੱਲੀ ਚਰਖੇ ਦੀ ਗੁਝ ਹੋਈ
ਮਾਲੂ ਟੁੱਟ ਗਈ
ਮੁੱਕਾ ਛੱਟਣਾ ਤੇ ਪੀਣਾ
ਹਾਏ! ਮਧਾਣੀ ਰੁੱਸ ਗਈ
ਖਾਲੀ ਹਵੇਲੀਆਂ ਉਜਾੜ ਲਈ
ਕਿਵੇਂ ਛੱਡ ਆਏ।

ਅੱਡੀ-ਚੱਪਾ ਘਰ ਘਰ
ਜਿਥੇ ਖੇਡਿਆ ਛਟਾਪੂ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਛੱਪੜਾਂ 'ਚੋਂ ਬੂਟੀ ਸੀ
ਕਢਾਈ ਨਿੱਤ ਬਾਪੂ
ਪੂਰ ਛੱਪੜਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਪਲ
ਤੇ ਬੋਹੜ ਵੱਢ ਆਏ।

ਜਿਥੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸੀ ਮੁਹਰੀ
ਮੇਰੀ ਅੰਬੜੀ ਦੇ ਜਾਏ
ਜਿਥੇ ਇਕ ਦੀ ਜੋ ਧੀ ਸੀ

ਧੀ ਸਭ ਦੀ ਕਹਾਏ
ਢਾਹ ਕੇ ਸਾਡਿਆ ਬਨੇਰਿਆਂ ਨੂੰ
ਇੱਟ ਦੱਬ ਆਏ
ਅਸੀਂ ਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਹਾਏ...।

ਦੱਸ? ਕੌਣ ਵੇ ਗੁਰਾਇਆ
ਵੱਡੀ ਬੀਬੀ ਭਾਅ ਨੂੰ ਦੱਸੇ
ਜਿਥੇ ਸਾਰੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ
ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕਰ ਹੱਸੇ
ਉਹਨਾਂ ਮਹਿਫਲਾਂ 'ਚੋਂ ਰੌਣਕਾਂ
ਦੀ ਜਾਨ ਕੱਢ ਲਿਆਏ
ਅਸੀਂ ਜਾਨ ਤੋਂ ਪਿਆਰਾ ਹਾਏ
ਨੀ ਵਤਨ ਛੱਡ ਆਏ।

*

ਨੀ ਮੌਤੇ

ਨੀ ਮੌਤੇ ਤੈਨੂੰ ਕਾਹਦੀ ਕਾਹਲੀ
ਜਿਉਣ ਦੇ ਜਿਉਣਾ ਮੈਂ ਚਾਹਾਂ
ਅਜੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਢਾਰੇ ਤੇ
ਤੂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਰਲੀਆਂ ਨੇ ਛਾਵਾਂ
ਨੀ ਮੌਤੇ...।

ਅਜੇ ਤੇ ਕੱਚੇ ਚੌਕੇ-ਦੀ
ਬੰਨੀ ਤੇ ਆਏ ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ ਨਾ
ਅਜੇ ਤੇ ਸ਼ੀਸ਼ਾਂ ਦੇਖਣ ਲਈ
ਪੂਝਾਂ ਮੁੜਕਾ ਮੈਂ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ
ਅਜੇ ਤੇ ਮੰਜੀ ਕਰ ਖੜੀ
ਲੋਹ ਉਤੇ ਰੋਟੀਆਂ ਮੈਂ ਲਾਵਾਂ
ਨੀ ਮੌਤੇ...।

ਅਜੇ ਤੇ ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਨੂੰ
ਹੂੰਝ ਕੇ ਨੁਕਰੇ ਲਾਇਆ ਏ
ਭਰ ਕੇ ਥੱਬਾ ਛਿੱਟੀਆਂ ਦਾ
ਵੇਹੜੇ ਵਿਚ ਸੁਕਣੇ ਪਾਇਆ ਏ
ਅਜੇ ਤੇ ਭੱਠੀਆਂ ਠੰਡੀਆਂ ਨੇ
ਦੱਸ ਕਿਥੋਂ ਚੁੰਗ ਭੁਨਾਵਾਂ
ਨੀ ਮੌਤੇ...।

ਅਜੇ ਤੇ ਸੁਪਨੇਸਾਜ ਔਖਾਂ ਵਿਚ
ਨੀਦਾਂ ਦਾ ਸੱਨਾਟਾ ਏ
ਅਜੇ ਤੇ ਦੱਬੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ
ਝਾਂਜਰ ਦਾ ਛਣਕਾਟਾ ਏ
ਅੱਜ ਤੇ ਸੜਨ ਸ਼ਰੀਕਣੀਆਂ
ਸਿਰ ਵਾਹ ਜਦ ਸੁਰਮਾ ਪਾਵਾਂ
ਨੀ ਮੌਤੇ...।

ਅਜੇ ਤਾਂ ਬੋਲੇ ਕਾਂ ਕੋਠੇ ਤੇ
ਅਜੇ ਤੇ ਰਾਹਾਂ ਭਰੀਆਂ ਨੇ
ਅਜੇ ਕਵਾਰ ਪਲੰਘਾਂ 'ਤੇ
ਬੂਟਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਦਰੀਆਂ ਨੇ
ਹਾਏ! ਕੌਣ ਉਡੀਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਰ ਜਾਣ ਮਾਵਾਂ
ਨੀ ਮੌਤੇ...।

ਅਜ ਤੇ ਦੇਖ ਗੁਰਾਇਆ ਨੇ
ਕੋਈ ਰੰਗਲਾ ਪੀਹੜਾਂ ਡਾਹਿਆ ਨਾ
ਭਰਿਆ ਛੱਜ ਏ ਛੋਪਿਆਂ ਦਾ
ਕੋਈ ਇਕ ਗਲੋਟਾ ਲਾਹਿਆ ਨਾ
ਉਹਨੂੰ ਦੇਖਾਂ ਕੱਤਦੀ ਬੁਣਦੀ ਨੂੰ
ਮੈਂ ਵੀ ਦਿਲ ਦੀ ਗੀਝ ਪੁਗਾਵਾਂ।

ਨੀ ਮੌਤੇ ਤੈਨੂੰ ਕਾਹਦੀ ਕਾਹਲੀ
ਜਿਉਣ ਦੇ ਜਿਉਣਾ ਮੈਂ ਚਾਹਾਂ
ਅਜੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਢਾਰੇ ਤੇ
ਤੂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਰਲੀਆਂ ਨੇ ਛਾਵਾਂ
ਨੀ ਮੌਤੇ...।

*

ਦਾਅਵਾ ਮੁੱਕ ਗਿਆ

ਮਾਏ ਨੀ ਹੁਣ ਘਰ ਤੇਰੇ 'ਚੋਂ
ਮੇਰਾ ਦਾਅਵਾ ਮੁੱਕ ਗਿਆ
ਬੜੇ ਮਾਣ 'ਚੋਂ ਉਡਦੀ ਫਿਰਦੀ ਦਾ
ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਟੁੱਟ ਗਿਆ।

ਜਦ ਵੀ ਡੋਲੀ ਛੱਤ ਬਾਬਲ ਦੀ
ਬੰਮੀ ਬਣ ਬਣ ਖੜ੍ਹਦੀ ਰਹੀ
ਕਿਤੇ ਸਿਉਂਦੀ ਤੇ ਕਿਤੇ ਬੁਣਦੀ
ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਕਰਦੀ ਰਹੀ
ਮੈਂ ਜੰਮਦੀ ਵੱਡੀ ਹੋ ਗਈ
ਮੇਰਾ ਬਚਪਨ ਖੁੱਸ ਗਿਆ।

ਅੱਜ ਹੱਥੀਂ ਪਾਏ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ
ਹੋ ਗਈ ਵਰਜਤ ਖੁਸ਼ਬੋਈ
ਮਾਂ-ਧੀਆਂ ਵਰਗਾ ਨਿੱਘਾ
ਨਾ ਜੱਗ ਤੇ ਰਿਸ਼ਤਾ ਕੋਈ
ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਹਾਵੇ ਮਰਦੀ ਦਾ
ਸਾਰਾ ਜੱਗ ਰੁੱਸ ਗਿਆ।

ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਤਰਦੇ ਨੇ
ਤੁਰ ਗਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਛਾਵੇਂ
ਕਿਨੂੰ ਹਾਲ ਸੁਣਾਵਾਂ ਮੈਂ ਦਿਲ ਦਾ
ਕਿਤੇ ਲੱਭਣ ਨਾ ਸਿਰਨਾਂਵੇ
ਮੈਂ ਇਕੱਲੀ ਬਹਿ-ਬਹਿ ਰੋਂਦੀ ਦਾ
ਅੱਖੋਂ ਪਾਣੀ ਸੁੱਕ ਗਿਆ।

ਮਾਏ ਧੀਆਂ ਹਿੱਸੇ ਕੀ ਆਇਆ
ਮਾਂ-ਪਿਉ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਪੀੜ ?
ਹਰ ਵੇਲੇ ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖਦੀ-ਸੁੱਖਦੀ
ਦਿਲ ਤੋੜੇ ਨਾ ਕੋਈ ਵੀਰ

ਇਹ ਦੁੱਖ ਪਰਬਤ ਤੋਂ ਭਾਰੇ
ਲੱਗੇ ਜਹਾਨ ਹੀ ਲੁੱਟ ਗਿਆ
ਮਾਏ ਨੀ ਹੁਣ ਘਰ ਤੇਰੇ 'ਚੋਂ
ਮੇਰਾ ਦਾਅਵਾ ਮੁਕ ਗਿਆ।

*

ਤੈਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਰੱਖਾਂ

ਜਾ ਵੇ ਜਾ ਤੈਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਰੱਖਾਂ
ਤੂੰ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਵਿਚ ਕੱਖਾਂ
ਵੇ ਤੈਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਰੱਖਾਂ।

ਭਿੰਨੇ ਜਿਹੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਜਦ ਨੈਣ ਫਿਕੇ ਲੱਗਦੇ
ਕਾਲਜੇ ਨੂੰ ਹੌਲ ਜਿਹਾ ਪੈ ਜਾਏ
ਅਣਜਾਣ ਪੈੜਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲ ਲੱਭਦਾ
ਦਰਦ ਜੁਦਾਈ ਵਾਲੇ ਚੰਗੇ ਲੱਗਦੇ
ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦ ਵਾਂਗ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖਾਂ
ਵੇ ਤੈਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਰੱਖਾਂ।

ਹੁਸਨ ਜਵਾਨੀ ਤੈਨੂੰ ਦੌਲਤਾਂ ਦਾ ਨਸ਼ਾ
ਮੈਂ ਧੀ ਆ ਗਰੀਬ ਕਿਸੇ ਬਾਪ ਦੀ
ਢਿੱਡੋਂ ਭੁੱਖੀ ਚੰਦਰੀ ਨੂੰ ਟੁੱਕ ਨਾ ਨਸੀਬ
ਬੈਠੀ ਰੂੜੀਆਂ ਤੇ ਅੰਬਰਾਂ ਨੂੰ ਝਾਕਦੀ
ਅੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਕਿਉਂ ਚੰਦਰਾ ਜਹਾਨ
ਮੈਂ ਜੱਗ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਬਚਾਂ
ਵੇ ਤੈਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਰੱਖਾਂ।

ਸਿੱਖਰ ਦੁਪਹਿਰ ਵਿਚ ਸੜ ਗਈ ਪਿਆਸੀ
ਘੁੱਟ ਪਾਣੀ ਦਾ ਨਾ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗਿਆ
ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਹੋਈ ਤੈਨੂੰ ਵੇ ਉਡੀਕਦਿਆਂ
ਕਦੀ ਮੇਰੀ ਗਲੀ ਨਾ ਤੂੰ ਲੰਘਿਆ
ਬਿੱਖਰੀ ਸੁਗੰਧ ਤੇਰੀ ਪੱਤਝੜਾਂ ਮੇਰੀਆਂ 'ਚ
ਮੈਂ ਸਾਂਭ ਕੇ ਪਟਾਰੀ ਵਿਚ ਢੱਕਾਂ
ਵੇ ਤੈਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਰੱਖਾਂ।

ਮੈਂ ਤੇ ਚੰਨਾ ਤੇਰੇ ਜਨਮਾਂ ਤੋਂ ਹੋਈ
ਜ਼ਿੰਦ ਕੀਤੀ ਤੇਰੇ ਉਤੋਂ ਆ ਨਿਸਾਰ ਵੇ
ਇਕ ਤੇਰੀ ਦੀਦ ਲਈ ਉਮਰਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਦੇਣਾ
ਕਦ ਕੋਈ ਪਾਲੇ ਐਸਾ ਪਿਆਰ ਵੇ
ਮਤਾਂ ਤੇਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਭਿੱਟੀ ਜਾਵੇ
ਤੇਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾ ਵੱਸਾਂ
ਵੇ ਤੈਨੂੰ ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਰੱਖਾਂ।

ਅਸੀਂ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗੇ

ਜੇ ਤੂੰ ਐਨਾ ਅਜ਼ਮਾਇਆ
ਜੇ ਤੂੰ ਇੰਝ ਹੀ ਸਤਾਇਆ
ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਵੇ ਸਤਾਏ ਕੁਝ ਕਰ ਜਾਵਾਂਗੇ
ਤੇਰਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਜਾਊ
ਅਸੀਂ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਸਾਡੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬਹਿਕੇ
ਫਿਰ ਹੌਕੇ ਭਰ ਲਈਂ
ਕਿੰਝ ਸਾਡੇ ਨਾ ਨਿਭਾਈ
ਤੂੰ ਹਿਸਾਬ ਕਰ ਲਈਂ
ਅਸੀਂ ਗੁਥਲੀ 'ਚ ਬੱਝ
ਗੰਗਾ ਤਰ ਜਾਵਾਂਗੇ
ਤੇਰਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਜਾਊ
ਅਸੀਂ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਜਾਊ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਧੀ
ਜਿਹੜੀ ਆਵੇਗੀ ਨਾ ਫਿਰ
ਤੇਰਾ ਵਸ ਜਾਊ ਘਰ
ਤੇਰੀ ਬਣ ਜਾਊ ਧਿਰ
ਤੇਰੇ ਬੂਹੇ ਤੇ ਸ਼ਰੀਹ ਦੇ
ਪੱਤੇ ਜੜ ਜਾਵਾਂਗੇ
ਤੇਰਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਜਾਊ
ਅਸੀਂ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਤੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਏਂ ਕੁਝ ਹੋਰ,
ਉੱਤੋਂ ਹੋਰ ਦਿਸਦਾ ਏ
ਅੱਲ੍ਹਾ ਬਣ ਕੇ ਨਾਸੂਰ
ਦਿਲ ਵਿਚ ਰਿਸਦਾ ਏਂ

ਤੈਨੂੰ ਜਿੱਤ ਏ ਪਿਆਰੀ
ਅਸੀਂ ਹਰ ਜਾਵਾਂਗੇ
ਤੇਰਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਜਾਊ
ਅਸੀਂ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਇਹ ਦਿਲ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ
ਸਾਥੋਂ ਬੋਲਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ
ਕਦੀ ਈਰਖਾ ਦੇ ਨਾਲ
ਪਿਆਰ ਤੋਲਿਆ ਨਾ ਜਾਵੇ
ਬੁਹਾ ਢੋਅ ਲਿਆ ਜੇ ਤੂੰ ਵੀ
ਕਿਹੜੇ ਦਰ ਜਾਵਾਂਗੇ
ਤੇਰਾ ਕੁਝ ਨਾ ਵੇ ਜਾਊ
ਅਸੀਂ ਕਰ ਜਾਵਾਂਗੇ।

*

ਮੁਟਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾਵੇ

ਇਕ ਕੁੜੀ ਦੇਖੋ ਮੁਟਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾਵੇ
ਤੱਕੇ ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਿਚ ਖੁਦ ਨੂੰ ਖੁਦ ਸ਼ਰਮਾਏ
ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਟਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾਵੇ...।

ਵਾਲ ਕਾਲੀਆਂ ਘਟਾਵਾਂ ਜਿਹੇ ਗੁੰਦੇ ਤੇ ਗੁੰਦਾਏ
ਚਿੱਟੇ ਚੰਦ ਜਿਵੇਂ ਚੰਦ ਨਾਲ ਤਾਰੇ ਨੇ ਸੁਹਾਏ
ਦੇਖੋ ਰੁੜ ਪੁੜ ਜਾਣੀ ਸਾਂਝ ਅੰਬਰਾਂ ਨਾਲ ਪਾਏ
ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਟਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾਵੇ...।

ਸੂਟ ਸੱਜਰਾ ਸੁਆਇਆ ਉਨੂੰ ਤੰਗ ਹੋ ਗਿਆ
ਉਦੀ ਜੁੱਤੀ ਵਾਲਾ ਮੋਚਾ ਸੱਤ ਪੰਜ ਹੋ ਗਿਆ
ਚੁੰਨੀ ਮੋਢਿਆਂ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਡਿੱਗ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਆਏ
ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਟਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾਵੇ...।

ਕੱਦ ਸਰੂ ਦਾ ਏ ਧੌਣ ਵਾਂਗ ਏ ਸੁਰਾਹੀ
ਉਸ ਪੱਲਕਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਦੁਨੀਆਂ ਟਿਕਾਈ
ਅੱਖਾਂ ਵਾਂਗ ਕੋਬਰਾ ਧਾਰ ਸੁਰਮੇ ਦੀ ਪਾਈ
ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਟਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾਵੇ...।

ਉਹ ਕੁੜੀਆਂ 'ਚ ਸ਼ਾਹ ਅਸਵਾਰ ਲੱਗਦੀ
ਖਿੜੀ ਸੱਜਰੀ ਸਵੇਰ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਲੱਗਦੀ
ਜਦੋਂ ਹੱਸਦੀ ਉਹ ਕਵੀ ਦਿਲ ਸਭ ਦਾ ਲੁਭਾਏ
ਕਿਉਂਕਿ ਮੁਟਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾਵੇ...।

*

ਬੇਕਦਰੇ ਜਿਹੇ ਮਾਹੀ ਹੱਥੋਂ

ਮੈਂ ਬੇਕਦਰੇ ਜਿਹੇ ਮਾਹੀ ਹੱਥੋਂ
ਭੁੱਲਿਆ ਹੋਇਆ ਸੰਪੂਰ ਵੇ ਲੋਕਾ
ਕਰਕੇ ਵਾਅਦੇ ਮੁਕਰ ਜਾਣਾ
ਮੇਰੇ ਸੱਜਣਾ ਦਾ ਦਸਤੂਰ ਵੇ ਲੋਕਾ
ਮੈਂ ਬੇਕਦਰੇ ਜਿਹੇ ਮਾਹੀ ਹੱਥੋਂ...

ਉਹ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹੇ ਜਿਸ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ
ਸਾਡਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਣ ਵਧਾਇਆ ਏ
ਕੁਝ ਪਲ ਹੀ ਸਹੀ ਦਿਲ ਆਪਣੇ ਤੇ
ਨਾਂ ਸਾਡਾ ਲਿਖਵਾਇਆ ਏ...
ਬੇ ਦਰਦ ਤਹਾ ਜਾ ਭੁੱਲ ਗਿਆ?
ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਵੇ ਲੋਕਾ

ਇਕ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਮੈਂ ਗਿਣ ਗਿਣ ਕੇ
ਉਸ ਤੋਂ ਬਦਲੇ ਚੁਕਵਾਂਗੀ
ਇਕ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਬਸ ਉਮਰਾਂ ਭਰ
ਮੈਂ ਗੀਤ ਉਸੇ ਲਈ ਗਾਵਾਂਗੀ
ਕਈ ਬੰਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕਦੀ ਖੁੰਡ ਦੇਵਾਂ
ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦਾ ਉਹ ਨਾਸੂਰ ਵੇ ਲੋਕਾ
ਮੈਂ ਬੇਕਦਰੇ ਜਿਹੇ ਮਾਹੀ ਹੱਥੋਂ...

ਮੈਂ ਅੰਬੜੀ ਨੂੰ ਕਹਿ-ਕਹਿ ਕੇ
ਉਸੇ ਕਈ ਖੇਸ ਬੁਣਾਏ ਸੀ
ਮੈਂ ਭਾਬੀ ਦੇ ਪਾ ਪਾ ਤਰਲੇ
ਦਰੀਆਂ 'ਤੇ ਬੂਟੇ ਪਾਏ ਸੀ
ਬੇਕਦਰੇ 'ਗੁਰਾਇਆ' ਤੇਰੇ ਲਈ
ਅਸੀਂ ਕਿਤੇ ਹੋਏ ਮਸ਼ਹੂਰ ਵੇ ਲੋਕਾ
ਮੈਂ ਬੇਕਦਰੇ ਜਿਹੇ ਮਾਹੀ ਹੱਥੋਂ...।

*

ਮੈਨੂੰ ਹੈ ਪਤਾ

ਦਿਲ ਦੇ ਕੇ ਜਾਨ ਗੁਆਈ ਹੈ
ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ
ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਮਿਟਾਈ ਹੈ
ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ

ਵਸਲ ਦੇ ਥੋੜੇ ਸੀ ਪਲ
ਲੰਮੀ ਜੁਦਾਈ ਦੀ ਉਮਰ
ਮੈਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਤਾਈ ਹੈ
ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਹੈ ਪਤਾ
ਦਿਲ ਦੇ ਕੇ ਜਾਨ ਗੁਆਈ ਹੈ।

ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕੋਈ ਕਨਸੋਅ
ਸ਼ਾਇਦ ਮਿਲੇਗੀ ਉਸ ਦੀ
ਕਿੰਝ ਰਾਤ ਲੰਘਾਈ ਹੈ
ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ
ਦਿਲ ਦੇ ਕੇ ਜਾਨ ਗੁਆਈ ਹੈ।

ਉਸ ਦੀ ਚਾਹਤ ਖਰੀ
ਪਰ ਉਹ ਹੈ ਬੇਖ਼ਬਰ
ਉਹ ਮੇਰੀ ਖੁਦਾਈ ਹੈ
ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਹੈ ਪਤਾ
ਦਿਲ ਦੇ ਕੇ ਜਾਨ ਗੁਆਈ ਹੈ।

ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਵਹਿਮ ਹੈ ਕਿ
ਖੁਸ਼ੀ 'ਚੋਂ ਅੱਖ ਭਰ ਆਈ
ਪਰ ਇਹ ਦਿਲ ਦੀ ਤਨਹਾਈ ਹੈ
ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ
ਦਿਲ ਦੇ ਕੇ ਜਾਨ ਗੁਆਈ ਹੈ।

ਜੇ ਉਹ ਕਾਤਲ ਹੈ ਤੇ
ਸ਼ੌਂਕ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਮਰ ਜਾਣ ਦਾ
'ਗੁਰਾਇਆ' ਕਿੰਨਾ ਹਰਜਾਈ ਹੈ
ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ।

ਸਾਡੇ ਵਲ ਤੱਕ

ਵੇ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਆ ਗੁਲਾਮ
ਵਾਰਾਂ ਤੇਰੇ ਉਤੋਂ ਜਾਨ
ਤੂੰ ਹੱਸੇ ਤਾਂ ਜਹਾਨ ਲੱਗੇ ਹੱਸਦਾ
ਨਾ ਪਾਈ ਮੈਥੋਂ ਵੱਟ ਸੱਜਣਾ
ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਵਲ ਤੱਕ ਸੱਜਣਾ

ਤੇਰੀ ਤੱਕਣੀ 'ਚੋਂ
ਰੱਬ ਦਾ ਦੀਦਾਰ ਦਿਸਦਾ
ਸਾਨੂੰ ਤੇਰੇ ਨਾਲ
ਚੰਗਾ ਘਰ-ਬਾਰ ਦਿਸਦਾ
ਜੇ ਨਜ਼ਰੀਂ ਨਾ ਆਏਂ
ਦਿਲ ਭਰਦਾ ਏ ਆਹਾਂ
ਸੌਂਹ ਰੱਬ ਦੀ ਮੈਂ
ਅੱਜ ਮਰ ਜਾਵਾਂ
ਜੇ ਹੋਵਾਂ ਤੈਥੋਂ
ਵੱਖ ਸੱਜਣਾ

ਤੈਨੂੰ ਤੱਕਿਆ ਤੇ
ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰ ਹੋ ਗਏ
ਵਾਰ ਅੱਖੀਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ
ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ
ਦੇਵੀਂ ਦਿਲ ਦੀ ਦੁਆ
ਸਾਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾ
ਸੀਨਾ ਚੀਰ ਕੇ ਦਿਖਾਵਾਂ
ਨਾਂ ਤੇਰਾ
ਜੇ ਮੰਨ ਨਾ ਤੂੰ ਸਚ ਸਜਣਾ

ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਘੁੱਟ ਹੋਰ
ਤੇ ਪਿਲਾ ਅੜਿਆ
ਭੁੱਲ ਜਾਏ ਨਾ ਜਵਾਨੀ
ਦੀ ਸੁਆ ਅੜਿਆ
ਇਹ ਮੇਲਾ ਘੜੀ ਪਲ
ਫਿਰ ਹੋਊ ਚੱਲ-ਚੱਲ
ਬਾਂਹ ਫੜਕੇ 'ਗੁਰਾਇਆ'
ਅੱਜ ਮੇਰੀ
ਤੂੰ ਗਿੱਧੇ 'ਚ
ਨਚਾ ਸੱਜਣਾ
ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਵਲ ਤੱਕ ਸੱਜਣਾ

*

ਬਾਪ

ਅੱਜ ਖੇਤਾਂ ਦਾ ਬੋਝ (ਬਾਪ) ਮੋਇਆ ਹੈ
ਸਾਡਾ ਘਰ ਛਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋਇਆ ਹੈ
ਉਸ ਦੀ ਹਿਮਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਿੰਝ ਕਰਾਂ
ਉਸ ਨੇ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਅੰਬਰ ਛੋਹਿਆ ਹੈ

ਜ਼ੇਰਾ ਉਸ ਦਾ ਸੀ ਪਰਬਤ ਤੋਂ ਉਚਾ
ਕਿਰਦਾਰ ਉਸ ਦਾ ਸੀ ਨੀਰ ਤੋਂ ਸੁੱਚਾ
ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਨੂੰ ਰਜਾ ਉਸ ਮੰਨਿਆ
ਉਸ ਦੀ ਫ਼ਿਤਰਤ 'ਚ ਸਿਦਕ ਪ੍ਰੋਇਆ ਹੈ
ਮੇਰਾ ਘਰ ਛਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋਇਆ ਹੈ

ਕਿਰਤ ਕਰਨਾ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਪੂਜਾ
ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਨਾ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕੰਮ ਦੂਜਾ
ਹਲ ਵਾਹਿਆ ਸੀ ਉਸਨੇ ਰੀਝਾਂ ਨਾਲ
ਨਾਲ ਚਾਵਾਂ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਬੋਇਆ ਹੈ
ਮੇਰਾ ਘਰ ਛਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋਇਆ ਹੈ

ਪਿਆਰ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਮਾਂ ਵਾਂਗੂੰ
ਬੁੜਾਂ ਤੰਗੀਆਂ 'ਚ ਨਿਭਿਆ ਛਾਂ ਵਾਂਗੂੰ
ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਤੋਂ ਡੂੰਘੀ
ਹੱਸ ਕੇ ਉਮਰਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਢੋਇਆ ਹੈ
ਮੇਰਾ ਘਰ ਛਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋਇਆ ਹੈ

ਪੌਹ ਦੀ ਸੀਤ ਤੇ ਹਾੜ ਤੀ ਤਪਸ਼
ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਡੇ ਤੇ ਹੱਸ ਹੰਢਾਈ ਸੀ
ਫਾਲੇ ਵੱਜੇ ਬਿਆਈਆਂ ਪਾਟੀਆਂ
ਹੱਸ ਕੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ
ਮੇਰਾ ਘਰ ਛਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋਇਆ ਹੈ

ਕਰਦਾ ਮਾੜੇ ਦੀ ਉਹ ਵਡਿਆਈ ਸੀ
ਉਸ ਦੇ ਹਿਸੇ ਇਹ ਸਿਫਤ ਆਈ ਸੀ
ਸਾਦਾ-ਜੀਣਾ ਤੇ ਨੀਵਾਂ ਚੱਲਣਾ
ਸੁੱਚੇ-ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਖਲੋਇਆ ਹੈ
ਮੇਰਾ ਘਰ ਛਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋਇਆ ਹੈ

ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਂਗ ਸੀ ਮੋਹ ਉਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਦਾ
ਕਰਜ਼ ਲਾਹਿਆ 'ਉਸ' ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਿੱਤੀ ਦਾ
ਕੱਚੀ ਕੁੱਲੀ ਤੋਂ ਮਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਦਾ ਸਫ਼ਰ
ਪੁੱਟ-ਪੁੱਟ ਸੂਲਾਂ ਮਸਾਂ ਸਰ ਹੋਇਆ ਹੈ
ਮੇਰਾ ਘਰ ਛਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋਇਆ ਹੈ

ਭਰੇ ਹੌਕੇ ਹਵੇਲੀ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ
ਪਾਕੇ ਨੀਵੀਂ ਹੈ ਫ਼ਸਲਾਂ ਧਾਹ ਮਾਰੀ
ਸੁੱਕੇ ਖੂਹ ਦੀਆਂ ਸਿੰਮੀਆਂ ਟਿੱਡਾਂ
ਖਾਲ ਵੱਟਾਂ ਦੇ ਗਲ ਲੱਗ ਰੋਇਆ ਹੈ
ਮੇਰਾ ਘਰ ਛਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋਇਆ ਹੈ

ਅੱਜ ਉਸ ਨੇ ਘਰੋਂ ਤੁਰਨ ਲੱਗਿਆਂ
ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ ਸੁਨੇਹੇ ਦਿੱਤੇ ਨਹੀਂ
ਬਹੁਤੇ ਕੰਮਾਂ ਤੇ 'ਉਹ' ਫ਼ਿਕਰਾਂ ਵਾਲਾ
ਕਿੰਨੀ ਸੁੱਖ ਦੀ ਹਾਏ! ਨੀਂਦ ਸੋਇਆ ਹੈ
ਮੇਰਾ ਘਰ ਛਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋਇਆ ਹੈ

ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਕੀ ਭੇਟ ਕਰਾਂ
ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਬਹਾਰ ਲਿਆਈ ਸੀ
ਝੱਖੜਾਂ-ਮੀਂਹਾਂ 'ਚ ਉਹ ਦਰਵੇਸ਼ ਪਿਤਾ
ਵਾਂਗ ਰੁੱਖਾਂ ਅਡੋਲ ਖਲੋਇਆ ਸੀ
ਮੇਰਾ ਘਰ ਛਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋਇਆ ਹੈ?

*

ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਜਵਾਬ

ਮੇਰੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਆਉਣੋਂ
ਹਾਏ! ਜਵਾਬ ਹੱਟ ਗਿਆ
ਪਾਕੇ ਦਿਲ ਨਾ ਸ਼ਰੀਕੇ
ਭੈੜਾ ਹੱਦਾਂ ਟੱਪ ਗਿਆ
ਮੇਰੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਆਉਣੋਂ
ਹਾਏ ਜਵਾਬ ਹਟ ਗਿਆ

ਲਿਖਾਂ ਗਿਲਾ ਚਾਹੇ ਲਿਖਾਂ
ਮੈਂ ਪਿਆਰ ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ
ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ
ਜਵਾਬ ਚਿੱਠੀ ਵਿੱਚ
ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਵਾਲੀ ਸਾਂਝ ਦਾ
ਮਿਆਰ ਘੱਟ ਗਿਆ
ਮੇਰੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਆਉਣੋਂ
ਹਾਏ! ਜਵਾਬ ਹੱਟ ਗਿਆ

ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ
ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਰੁਲਾਈ
ਮੇਰੀ ਸਿੱਖਰ ਦੁਪਹਿਰ ਵਿੱਚ
ਸ਼ਾਮ ਢਲ ਆਈ
ਲਾ ਕੇ ਅੰਬਰੀਂ ਉਡਾਰੀ
ਸਾਡੇ ਖੰਭ ਕੱਟ ਗਿਆ
ਮੇਰੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਆਉਣੋਂ
ਹਾਏ! ਜਵਾਬ ਹਟ ਗਿਆ

ਘਰ ਮੁੜ ਆ 'ਗੁਰਾਇਆ'
ਤੈਨੂੰ ਵਾਸਤਾ ਮੈਂ ਪਾਵਾਂ
ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਸੁੰਨੇ ਦਰਾਂ
'ਤੇ ਨਾ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ

ਦਿਲ ਤਿੱਪ-ਤਿੱਪ ਰੋਇਆ
ਨੀਰ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਨਾ ਰਿਹਾ
ਹੁਣ ਸਿਦਕ ਵੀ ਸਾਰੇ
ਹੱਦਾਂ ਬੰਨੇ ਟੱਪ ਗਿਆ
ਮੇਰੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਦਾ ਆਉਣੋ
ਹਾਏ! ਜਵਾਬ ਹਟ ਗਿਆ

*

ਪੁਕਾਰ

ਮਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਹ ਨਾ
ਬੱਚੇ ਤੇਰੇ ਰੁਲ ਜਾਣਗੇ
ਸੋਹਲ ਕਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਲਾਂ ਤੇ ਪਾ ਨਾ
ਹੰਝੂ ਮੇਰੇ ਡੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣਗੇ

ਮਾਵਾਂ ਬਿਨਾਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਕਰੀਬ ਕੋਈ ਨਾ
ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਨਿਘ ਨਹੀਂ ਮਾਂ
ਸਾਡੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਚਾਅ ਨੇ ਅਧੂਰੇ
ਕੱਖਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਰੁਲ ਜਾਣਗੇ

ਪਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਉਂ? ਹਰ ਖੁਸ਼ੀ ਲੁੱਟ ਗਈ
ਤੋੜ ਛਾਤੀ ਨਾਲੋਂ ਨੰਨੀ ਧੀ ਸੁੱਟ ਗਈ
ਰੋਵਾਂ ਕਿਸ ਦੇ ਗਲ ਪਾ ਬਾਹਾਂ
ਚੰਦਰੀਆਂ ਲੋਕ ਕਹਿਣਗੇ

ਰਾਹਾਂ 'ਚ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਰੋਈਏ ਪਾ ਪਾ ਪੱਜ ਨੀ
ਸਭ ਸਾਡੇ ਰੋਣ ਦਾ ਭੁੱਲ ਗਏ ਸਬੱਬ ਨੀ
ਕਿਨੂੰ ਦਿਲ ਵਾਲੇ ਦੁੱਖੜੇ ਸੁਣਾਈਏ
ਬ੍ਰਿਹਾ 'ਚੋਂ ਪੁੜ ਜਾਣਗੇ

ਜੱਗ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਨਾ ਮਾਂ ਜਾਇਆ ਕੋਈ
ਤੂੰ ਵੀ ਕਿਉਂ? ਹੋ ਗਈ ਇਨੀ ਨਿਰਮੋਈ
ਕੌਣ? ਸੀਵੇ ਸਾਡੇ ਗੁੱਡੀਆਂ ਪਟੋਲੇ
ਖੇਡਣਾ ਹੀ ਭੁੱਲ ਜਾਣਗੇ

'ਰੂਪਾ' ਦਾ ਰੂਪ ਪਲ ਵਿਚ ਵੱਟਿਆ
'ਸੋਨ' ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਰੰਗ ਰੂ ਵਾਂਗ ਫੱਕਿਆ
ਡਾਲੀ ਟਾਹਣੀ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟੀ ਸੋਫੀ ਅਣਭੋਲ ਲੁੱਟੀ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੁਣ ਸੁਣ ਆਹਾਂ ਦਿਲ ਹਿੱਲ ਜਾਣਗੇ

ਤੇਰੀਆਂ ਲਾਡਲੀਆਂ ਜਦ ਸਹੁਰੇ ਜਾਵਾਂਗੀਆਂ
ਕਿਦ੍ਰੇ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਧਰ ਮਹਿੰਦੀਆਂ ਲਗਾਵਾਂਗੀਆਂ
ਘਰ ਤੇਰਾ ਫਿਰ ਹੋਵੇਗਾ ਬੇਗਾਨਾ
ਬੜੇ ਹੀ ਭੁਲੇਖੇ ਪੈਣਗੇ

ਧੀਆਂ ਦਾ ਨਾ ਦੁੱਖ ਸੁਣੇ ਮਾਵਾਂ ਬਿਨ ਕੋਈ
ਸਾਰਾਂ ਜੱਗ ਹੱਸੂ ਜਦੋਂ ਅੱਖ ਸਾਡੀ ਰੋਈ
ਕਿਹੜੇ ਵੀਰ ਦੀਆਂ ਤੱਕਣਗੀਆਂ ਰਾਹਾਂ
ਜਦ ਭੈਣਾਂ ਘਰ ਵੀਰ ਆਉਣਗੇ

ਦੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਆਪਾ ਬੇਵੱਸ ਹੋ ਜਾਏਗਾ
ਤੇਰਾ ਘਰ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਦਿਲ ਸਾਡਾ ਚਾਹੇਗਾ
ਲੱਗ ਕੰਧਾਂ ਗਲ ਮਾਰਾਂਗੀਆਂ ਧਾਹਾਂ
'ਝਲੀਆਂ ਨੇ' ਲੋਕ ਕਹਿਣਗੇ

ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਹੋਏ ਜਿਹੜੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੋਈ
ਧੀਆਂ ਦੀ ਮਾਂ ਕਦੀ ਇੰਝ ਨਹੀਂ ਮੋਈ
ਕੋਈ ਪੁਛਦਾ ਨਾ ਸਾਰ ਸਦਾ ਹੁੰਦੀਆਂ ਖੁਆਰ
ਰੱਬਾ ਮਰ ਜਾਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਸੀਨੇ 'ਚ ਕੜੱਲ ਪੈਣਗੇ

ਮਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਤੂੰ ਜਾਹ ਨਾ
ਬੱਚੇ ਤੇਰੇ ਰੁਲ੍ਹ ਜਾਣਗੇ
ਸੋਹਲ ਕਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਲਾਂ ਤੇ ਪਾ ਨਾ
ਹੰਝੂ ਮੇਰੇ ਡੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣਗੇ

*

ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਨੂੰ ਲਭਦੇ

ਅਸੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਨੂੰ ਲਭਦੇ-ਲਭਦੇ
ਪੈਂਡੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਤਹਿ ਕਰ ਜਾਵਾਂਗੇ
ਬੂਹੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਸੁੱਕੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਅਸੀਂ ਉਮਰਾਂ ਦੀ ਟਾਹਣੀ ਤੋਂ ਝੜ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਚਿਰ ਕੋਈ ਕਾਂਗ ਉਡਾਉਂਦਾ ਰਹੂ
ਕੱਦ ਤੱਕ ਕੋਈ ਔਸੀਆਂ ਪਾਉਂਦਾ ਰਹੂ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁੰਨੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਤੇ
ਅਸੀਂ ਸਾਵਣ ਦੇ ਮੀਂਹ ਵਾਂਗ ਵਰ੍ਹ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਇੰਨ੍ਹੀ ਲੰਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕੋਈ ਰਾਤ ਵੀ
ਜਿੰਨ੍ਹੀ ਲੰਮੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਏਂ ਤੂੰ
ਕੋਈ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਬਾਤ ਸੁਣਾ ਰਾਤ ਨੂੰ
ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਸੁਣੇ ਬਿਨ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗੇ

ਇਕ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਝੂਠੇ ਲਾਰੇ ਤੇ
ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗਲ ਨਾਲ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ
ਮਿੱਠੀ ਬੁੱਦ ਕੋਈ ਲੱਭਦੇ ਕੁਝਤਣਾਂ 'ਚੋਂ
ਧੋਖਾ ਖੁਦ ਨਾ 'ਗੁਰਾਇਆ' ਕਰ ਜਾਵਾਂਗੇ

ਅਸੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਨੂੰ ਲਭਦੇ ਲਭਦੇ
ਸਭ ਔਖੇ ਪੈਂਡੇ ਤਹਿ ਕਰ ਜਾਵਾਂਗੇ।

*

ਚੀਰੇ ਵਾਲਾ

ਚੀਰੇ ਵਾਲਾ ਕੈਂਠੇ ਵਾਲਾ
ਮਾਏ ਨੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਇਕ ਆ ਗਿਆ
ਮੂੰਹੋਂ ਬੋਲਿਆ ਨਾ ਕੁਝ
ਤਾਂ ਵੀ ਲਿਆ ਸਾਨੂੰ ਲੁੱਟ
ਉਹਦੀ ਤੱਕਣੀ ਨੇ ਦਿਲ ਭਰਮਾ ਲਿਆ

ਇਕ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ
ਦੂਜੀ ਤੌਰ ਮਸਤਾਨੀ
ਮੇਰੀ ਚੀਚੀ ਵਿਚ ਛੱਲਾ
ਉਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ
ਉਦੀ ਪੱਗ ਦੇ ਨੀ ਪੇਚ
ਮਾਏ ਆ ਗਏ ਸਾਡੇ ਮੇਚ
ਮੁੱਛਾਂ ਕੁੰਢੀਆਂ ਨੇ ਕਹਿਰ ਹੀ ਕਮਾ ਲਿਆ

ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਦੀਆਂ ਸਈਆਂ
ਕਿੱਥੋਂ ਮੁੰਦਰੀ ਪੁਆਈ ?
ਗੋਰੇ ਹੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਮਹਿੰਦੀ
ਨੀ ਤੂੰ ਕਿਸ ਲਈ ਏ ਲਾਈ ?
ਮੈਂ ਬੁੱਲ੍ਹੀਆਂ 'ਚੋਂ ਹੱਸਾਂ
ਮੂੰਹੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਦੱਸਾਂ
ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਪਸੀਨਾ ਜਿਹਾ ਆ ਗਿਆ

ਮੇਰਾ ਅੱਜ ਮੁਕਲਾਵਾ
ਮੈਂ ਤੇ ਘਰ ਉਦੇ ਜਾਣਾ
ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਡੀਕਾਂ
ਅੱਜ ਤੂੰ ਨਾ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ
ਉਹ ਚੌਧਵੀਂ ਦਾ ਚੰਦ
ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀ ਉਮੰਗ
ਉਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਜ਼ਮਾਨਾ ਦੰਗ ਰਹਿ ਗਿਆ

ਉਸ ਸਗਨਾਂ ਦਾ ਤੇਲ
ਬੂਹੇ ਵਿਚ ਹੈ ਚਵਾਉਣਾ
ਪਾਣੀ ਵਾਰ ਕੇ ਨੀ ਵਿਹੜੇ
ਮੈਨੂੰ ਸੱਸ ਨੇ ਲੰਘਾਉਣਾ
ਆਉ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਢਾਣੀ
ਨੀ ਮੈਂ ਹੋਣਾ ਪਾਣੀ ਪਾਣੀ
ਦਿਉਰ ਮੁਖੜੇ ਤੋਂ ਘੁੰਢ ਸਰਕਾ ਗਿਆ

ਅੱਜ 'ਹੁੰਦਲ' 'ਗੁਰਾਇਆ'
ਦੋਵੇਂ ਇਕ-ਮਿਕ ਹੋਏ
ਸਾਡੇ ਦੁੱਖ ਸਾਂਝੇ ਹੋਏ
ਨਾਲੇ ਸੁੱਖ ਸਾਂਝੇ ਹੋਏ
ਆਈ ਪਿਆਰ ਵਾਲੀ ਕੁੱਤ
ਨੀ ਵਿਛੋੜੇ ਗਏ ਮੁਕ
ਰੱਬ ਖੁਸ਼ੀਆਂ 'ਚੋਂ
ਮੀਂਹ ਬਰਸਾ ਗਿਆ
ਮਾਏ ਨੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਆ ਗਿਆ

*

ਇਕ ਕੁੜੀ

ਇਕ ਕੁੜੀ ਗਿੱਧੇ ਵਿਚ ਨੱਚਦੀ ਫਿਰੇ
ਚਿੱਟੇ ਦੰਦ ਮੋਤੀ ਖਿੜ ਖਿੜ ਹੱਸਦੀ ਫਿਰੇ
ਮੁੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ ਬਨੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਦਿਲ ਫੜਕੇ
ਜਾਂਦੀ ਕਹਿਰ ਏ ਕਮਾਈ
ਹੂਰ ਅੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਆਈ

ਵਾਲ ਕਾਲੀਆਂ ਘਟਾਵਾਂ ਗੁੱਤ ਗੁੰਦਦੀ ਫਿਰੇ
ਸੂਟ ਪਾ ਕੇ ਪਟਿਆਲਾ ਪੌਂਚੇ ਟੁੰਗਦੀ ਫਿਰੇ
ਮਾਰਦੀ ਛੱਪੇ ਉਦੀ ਅੱਥਰੀ ਜਵਾਨੀ
ਜ਼ਿੰਦ ਜਾਏ ਤੜਪਾਈ
ਹੂਰ ਅੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਆਈ

ਅੱਡੀ-ਟੱਪਾ ਨੈਣਾਂ ਖੇਡ ਦੀ ਛਟਾਪੂ ਨਿੱਕੀਏ
ਹੋਈ ਝੱਟ ਮੁਟਿਆਰ ਦੁੱਧ ਨਾਲੋਂ ਚਿੱਟੀਏ
ਧਰਤੀ ਦੀ ਹਿੱਕ ਉਤੇ ਨੀਲ ਪੈ ਗਿਆ
ਮਹਿੰਦੀ ਪੈਰਾਂ ਨੂੰ ਲਗਾਈ
ਹੂਰ ਅੰਬਰਾਂ ਤੋਂ ਆਈ

ਉਹ ਅੱਖੀਆਂ 'ਚੋਂ ਬੁਣੇ ਹੋਏ ਖੁਆਬ ਵਰਗੀ
ਦਿਲ 'ਚ ਛੁਪਾਏ ਹੋਏ ਰਾਜ ਵਰਗੀ
ਆਪਣਾ ਬਣਾ ਲਾਂ ਉਨੂੰ ਸੌਂਹ ਰੱਬ ਦੀ
ਦੇਖ ਸਕਾ ਨਾ ਪਰਾਈ
ਹੂਰ ਅੰਬਰਾਂ 'ਚੋਂ ਆਈ

ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੈ ਕੋਈ ਤਕਦੀਰ ਆਖਦਾ
ਕੋਈ ਉਨੂੰ ਸੱਸੀ, ਸੋਹਣੀ ਕੋਈ ਹੀਰ ਆਖਦਾ
ਆਖਦੀ 'ਗੁਰਾਇਆ' ਕਿਸੇ ਗੋਰੀ ਮਾਂ ਦੀ ਜਾਈ
ਵਿਚ ਚਾਨਣੀ ਨੁਹਾਈ
ਹੂਰ ਅੰਬਰਾਂ 'ਚੋਂ ਆਈ

*

ਮੌਤ ਹੀ ਨਾ ਆਈ

ਇਕ ਮੌਤ ਹੀ ਨਾ ਆਈ
ਸਾਨੂੰ ਮੌਤ ਜਿਹਾ ਜੀਅ
ਮਜ਼ੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਲੁੱਟੇ
ਵੇ ਤੂੰ ਖੂਨ ਸਾਡਾ ਪੀ ਪੀ ਕੇ

ਦੱਸ ਕਿਹੜਾ ਸ਼ੌਕ ਬਾਕੀ
ਹੰਢਾਉਣ ਜੋਗਾ ਰਿਹਾ
ਸਾਡੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਜਵਾਨੀ ਨੂੰ
ਵਿਯੋਗ ਡੱਸ ਗਿਆ
ਅਸੀਂ ਵੱਸ ਵੇ ਬਿਗਾਨੇ
ਦਿਲ ਕੱਟੇ ਨੀਅ ਨੀਅ ਕੇ

ਤੂੰ ਛਲਕਦਾ ਗਿਲਾਸ
ਅਸੀਂ ਰਹੇ ਸਦਾ ਉਣੇ
ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦ ਲੰਘ ਗਈ
ਸਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਵਿਛੇ ਟੁਣੇ
ਰੋਂਦਾ ਚੁੱਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ
ਭੈੜੇ ਦਿਲ ਦੇ ਸ਼ਰੀਕੇ

ਸਾਡਾ ਸਾਂਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਸੂਸ ਜਿਹੇ
ਸਹਾਰਿਆਂ ਦੀ ਲੋੜ
ਤੂੰ ਦਿਲ ਉਤੇ ਪੈਰ ਰੱਖ
ਲਾਵੇਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਦੌੜ
ਅਸਾਂ ਕੱਟ ਲਈ 'ਗੁਰਾਇਆ'
ਵਾਂਗ ਕੀੜਿਆਂ ਗੀਂਗ ਗੀਂਗ ਕੇ
ਮਜ਼ੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਲੁੱਟੇ
ਤੂੰ ਤੇ ਖੂਨ ਸਾਡਾ ਪੀ ਕੇ

*

ਦਿਲ ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ

ਹਾਏ ਨੀ ਦਿਲ ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ
ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿਲਦਾਰ ਬਿਨਾਂ
ਦਿਲ ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ

ਉਹ ਵਾਅਦੇ ਕਰਕੇ ਆਉਣ ਦੇ
ਸਾਨੂੰ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਮਾਰ ਗਿਆ
ਅਸੀਂ ਖੜ੍ਹੇ ਉਡੀਕੀਏ ਰਾਹਾਂ 'ਚ
ਉਹ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦਰ ਪਾਰ ਗਿਆ

ਸੁਣ ਢੋਲ ਮੇਰੇ ਦੀਏ ਅੰਬੜੀਏ
ਤੂੰ ਜਾਂਦੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾ ਲੈਂਦੀ
ਦੇ ਕੇ ਵਾਸਤਾ ਮਮਤਾ ਦਾ
ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਬਿਠਾ ਲੈਂਦੀ
ਕੋਈ ਏਦਾਂ ਠੱਗਦਾ ਨਹੀਂ
ਜਿੱਦਾਂ ਉਹ ਠੱਗੀ ਮਾਰ ਗਿਆ

ਉਸ ਬਿਨਾਂ ਰਾਹਾਂ ਸੁੰਨੀਆਂ ਨੇ
ਘਰ ਸੁੰਨਾ ਸ਼ਹਿਰ ਬਜ਼ਾਰ ਸੁੰਨਾ
ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਕਲੀਆਂ ਸੁੱਕ ਗਈਆਂ
ਕੋਈ ਉਸ ਵਰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਨਹੀਂ

ਤੈਨੂੰ ਵਾਸਤਾ ਮੁੜ ਆ ਘਰ ਨੂੰ
ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਬਹਿ ਕੋਲ ਵੰਡਾ ਮੇਰੇ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਿਲੇ ਨਹੀਂ ਜਿਨਾਂ ਵਿਛੜ ਗਏ
ਤੂੰ ਸਾਥ ਨਿਭਾਏ ਨੇ ਕਿਹੜੇ।
ਚੁੰਨੀ ਇਹ ਉੱਡ ਉੱਡ ਜਾਂਦੀ ਏ
ਸਾਲੂ ਵੀ ਸਿਰ ਤੇ ਟਿਕਦਾ ਨਹੀਂ
ਹਾਏ ਨੀ ਦਿਲ ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ।

*

ਉਹਦਾ ਨਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ

ਇਕ ਕੁੜੀ ਦੇਖੋ ਸਾਡਾ
ਦਿਲ ਲੈ ਗਈ
ਭੈੜੀ ਦਿਲ ਵਾਲੀ ਗੱਲ
ਕੰਨ ਵਿਚ ਕਹਿ ਗਈ
ਉਦਾ ਮਾਰ ਗਿਆ ਹੱਸਣਾ
ਤੇ ਨਾਲੇ ਸ਼ਰਮਾਣਾ
ਉਹਦਾ ਨਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ

ਉਹ ਮਿੱਠੀ ਮਿੱਠੀ ਪੁਰੇ ਦੀ
ਹਵਾ ਵਰਗੀ
ਸਾਡੇ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚ ਘੁਲ ਗਈ
ਸਾਹ ਵਰਗੀ
ਉਦਾ ਚੋਰੀ-ਚੋਰੀ ਤੱਕਣਾ ਤੇ
ਉਹਲੇ ਹੋ ਹੋ ਬਹਿਣਾ
ਉਹਦਾ ਨਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ

ਨਾਂ ਲਿਆ ਤਾਂ ਪੁਆੜੇ ਬੜੇ
ਪੈ ਜਾਣਗੇ
ਲੋਕ ਆਟੇ ਦੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ
ਉਡਾ ਜਾਣਗੇ
ਅਸਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹੈ ਜੱਗ ਦੀ
ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਬਚਾਣਾ
ਉਹਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ

ਕਹੋ ਭਾਬੀਏ ਨੀ ਹਾਮੀ
ਸਾਡੀ ਤੂੰ ਭਰ ਲਈਂ
ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਦੇਖ ਵੀਰ ਨਾਲ
ਗੱਲ ਕਰ ਲਈ
ਤੇਰਾ ਲਾਡਲੇ ਦਿਉਰ ਸਦਾ

ਮੈਨੂੰ ਤੇਰਾ ਕਹਿਣਾ
ਉਦਾ ਨਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ

ਚਿੱਤੇ ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਆਉਂਦੀ ਏ
ਬਹਾਰ ਵਰਗੀ
ਲੱਭੇ ਰਾਂਝਣੇ ਨੂੰ ਹੀਰ ਉਹ
ਸਿਆਲ ਵਰਗੀ
ਉਦੀ ਯਾਦ ਹੈ ਗੁਰਾਇਆ
ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਵਾਲਾ ਰਹਿਣਾ
ਉਦਾ ਨਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ

*

ਮੈਂ ਕੰਮੀਆਂ ਦੀ ਲਗਰ

ਮੈਂ ਕੰਮੀਆਂ ਦੀ
ਲਗਰ ਵੇ ਸੱਜਣਾ
ਉੱਗੀ ਛੱਪੜਾਂ ਵਿਚ ਅਣ ਹੋਈ
ਪਾਣੀ ਪੀਂਦਿਆਂ ਡੰਗਰਾਂ ਨੇ
ਲਈ ਮਿੱਥ ਜਿਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਬੋਈ
ਮੇਰੀ ਕਿਸਮਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ
ਵਿਚ ਬਾਗਾਂ ਦੇ ਖਿੜਨਾ
ਬਣਕੇ ਫੁੱਲ ਵੇ ਸੱਧਰਾਂ ਵਾਲਾ
ਵਿੱਚ ਮੰਦਿਰਾਂ ਦੇ ਚੜ੍ਹਨਾ
ਨਾ ਕੋਈ ਮੇਰਾ ਹਾਰ ਪ੍ਰੰਏ
ਨਾ ਚਾੜ੍ਹੇ ਕਬਰਾਂ ਤੇ ਕੋਈ
ਮੈਂ ਕੰਮੀਆਂ ਦੀ ਲਗਰ ਵੇ

ਜਾਂ ਸੱਜਣਾ ਮੈਂ
ਮਾਂ ਉਹ ਚੰਦਰੀ
ਲੇਖ ਤੱਤੀ ਦਾ ਸੜਿਆ
ਅੱਧੀ ਰਾਤੀਂ ਜੰਗ ਦੇ ਵਿਚ
ਆਏ ਪੁੱਤ ਜਿਸ ਦਾ ਮਰਿਆ
ਜੋਤ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਮਿਟ ਜਾਏ
ਜਦ ਪੁੱਤ ਦੀ ਚਿਖਾ ਨੂੰ ਅੱਗ ਛੋਹੀ
ਮੈਂ ਕੰਮੀਆਂ ਦੀ ਲਗਰ ਵੇ

ਜਾਂ ਸੱਜਣਾ ਮੈਂ
ਕੁੜੀ ਨਿਕਰਮਣ
ਜੋ ਸੱਖਣੀ ਬਿਨ ਵੀਰਾਂ
ਵਾਂਗ ਪਤੰਗ ਦੇ
ਲੁੱਟ ਲਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ
ਪਿੰਡ ਦਿਆਂ ਖਾਨ ਸਮੀਰਾਂ
ਨਾ ਉਹ ਕਦੀ ਰੰਡੀ ਹੋਈ
ਨਾ ਕਦੀ ਸੁਹਾਗਣ ਹੋਈ
ਮੈਂ ਕੰਮੀਆਂ ਦੀ ਲਗਰ ਵੇ

ਜਾਂ ਸੱਜਣਾ ਮੈਂ
ਧੀ ਉਹ ਜਿਸ ਦਾ
ਹਰ ਚਾਅ ਰਹਿ ਜੇ ਧਰਿਆ
ਬੁੱਢੇ ਪਿਉ ਦੀ ਟੁੱਟੇ ਡੰਗੋਰੀ
ਆ ਪੈਰ ਦਹਿਲੀਜ਼ੀ ਧਰਿਆ
ਛੁੱਟੜ ਆਖ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਸਭ
ਨਾ ਲਾਏ ਸੀਨੇ ਨਾਲ ਕੋਈ
ਮੈਂ ਕੰਮੀਆਂ ਦੀ ਲਗਰ ਵੇ

ਜਾਂ ਸੱਜਣਾ ਮੈਂ
ਪਿਆਰ ਅਧੂਰਾ
ਕਦੀ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜ੍ਹਿਆ
ਮਹਿੰਦੀ ਦਾ ਰੰਗ ਪੈ ਗਿਆ ਪੀਲਾ
ਜਿਸ ਦੇ ਰਾਂਝੇ ਹੱਥੀਂ ਆਪਣੀ
ਹੀਰ ਦੀ ਤੋਰੀ ਡੋਲੀ
ਮੈਂ ਕੰਮੀਆਂ ਦੀ ਲਗਰ ਵੇ
ਲਗਰ ਵੇ ਕੋਈ
ਉੱਗੀ ਛੱਪੜਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮੀ ਅਣਹੋਈ

*

ਸਹਿਕਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ

ਮਰ ਜਾਣ ਨਾ ਯਾਦਾਂ ਸਹਿਕਦੀਆਂ
ਹੋਠਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਲਾਉ
ਹਟਕੋਰੇ ਭਰ-ਭਰ ਰੋਂਦੀਆਂ ਨੇ
ਦੇ ਢਾਰਸ ਚੁੱਪ ਕਰਾਉ
ਇਹ ਕਲੀਆਂ ਰੱਖੋ ਮਹਿਕਦੀਆਂ
ਮਰ ਜਾਣ ਨਾ ਯਾਦਾਂ ਸਹਿਕਦੀਆਂ

ਕੁਝ ਯਾਦਾਂ ਸਿੱਠੀਆਂ ਗੁੜ ਨਾਲੋਂ
ਸਭ ਪਟਾਰੀ ਪਾਈਆਂ ਨੇ
ਕੁਝ ਯਾਦਾਂ ਕੌੜੀਆਂ ਅੱਕ ਨਾਲੋਂ
ਸੂਲਾਂ ਦੀ ਸੇਜ ਬਿਠਾਈਆਂ ਨੇ
ਪਰ ਸੱਭੇ ਮੇਰੇ ਹਾਣ ਦੀਆਂ
ਕੋਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉ
ਹਟਕੋਰੇ ਭਰ-ਭਰ ਰੋਂਦੀਆਂ ਨੇ

ਹਾਏ! ਕਿਸ ਸਰਾਪਿਆ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਹਿਜ਼ਰਾਂ ਦੀ ਭੱਠੀ ਸੜਨਾ
ਹੰਝੂਆਂ ਦੇ ਖਾਰੇ ਸਾਗਰ ਵਿਚ
ਚੁੱਪ ਰਹਿਕੇ ਗੋਤੇ ਜਰਨਾ
ਨਾ ਹੋਸ਼ ਗੁਆ ਲੈਣ ਬਾਵਰੀਆਂ
ਕੁਝ ਬੋਲਣ ਲਈ ਉਕਸਾਉ
ਹਟਕੋਰੇ ਭਰ-ਭਰ ਰੋਂਦੀਆਂ ਨੇ

ਇਹ ਸੂਖਮ ਵਾਂਗ ਹਵਾਵਾਂ ਦੇ
ਨਜ਼ਰ ਕਦੀ ਨਾ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ
ਲੱਖ ਵਿਸਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਇਹ ਵਾਂਗ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ
ਜਾਂ ਆਖ 'ਗੁਰਾਇਆ' ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾ ਤੜਪਾਉ
ਹਟਕੋਰੇ ਭਰ-ਭਰ ਰੋਂਦੀਆਂ ਨੇ
ਦੇ ਢਾਰਸ ਚੁੱਪ ਕਰਾਉ।

*

ਕੂਕ

ਨੀ ਜਿੰਦੇ ਇਹ ਜੱਗ ਅਵੱਲ੍ਹਾ
ਤੇਰੇ ਰਾਸ ਨਾ ਆਇਆ
ਸਭ ਕੰਡੇ ਬਣ-ਬਣ ਉੱਗੇ
ਤੂੰ ਕੀ ਬੀਜ ਫੁੱਲਾਂ ਦਾ ਪਾਇਆ।

ਤੈਨੂੰ ਪੁੱਛਦੀ ਕਦੀ ਖੁਦਾਈ ਸੀ
ਤੂੰ ਇਸ ਅੰਬੜੀ ਦਾ ਘੜਿਆ
ਕਿਹੜੇ ਬਾਪ ਦੀ ਫੜ ਉੱਗਲੀ
ਇੰਨੀ ਉੱਚੀ ਪੌੜੀ ਚੜ੍ਹਿਆ
ਅਜ ਅਰਜ਼ੋਂ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਆ ਡਿੱਗਾ
ਤੂੰ ਕਿਹੜਾ ਜੁਰਮ ਕਮਾਇਆ।

ਤੂੰ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਚੀਰਨ ਲਈ
ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਜੋਤ ਜਗਾਈ
ਖੜਾ ਰਹੇ ਨਾ ਕੋਈ ਚੁਗਾਹੇ 'ਚ
ਸਭ ਲਈ ਪੰਗਡੰਡੀ ਵਾਹੀ
ਅੱਜ ਤੇਰੇ ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਕਿਉਂ?
ਕਿਸੇ ਇਨ੍ਹਾ ਨੇਰੂ ਮਚਾਇਆ।

ਤੂੰ ਅੱਜ ਲਾਚਾਰ ਹੋਇਆ
ਹਾਰ ਗਈਆਂ ਤਦਬੀਰਾਂ
ਪਰਬਤ ਵਰਗੀ ਜੋ ਹਸਤੀ ਸੀ
ਹੋ ਗਈ ਲੀਰਾਂ-ਲੀਰਾਂ
ਬਹੁਤ ਸੰਭਾਲਿਆ ਖੁਦ ਤਾਈਂ
ਪਰ ਲੁੱਟ ਗਿਆ ਸਭ ਸਰਮਾਇਆ।

ਤੂੰ ਕਿਸ ਦਾ ਹੁਣ ਰਾਹ ਤੱਕੇ
ਹੁਣ ਕੂਕ ਸੁਣੇ ਨਾ ਕੋਈ
ਤੈਨੂੰ ਘਰ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਘੁਰਦੀਆਂ
ਇਹ ਕੀ ਅਣਹੋਣੀ ਹੋਈ
ਚੱਲ ਚੁਪ ਕਰਕੇ ਇਥੋਂ ਤੁਰ ਚੱਲੀਏ
ਨੀ ਹੁਣ ਕੀ ਸਾਡੀ ਢੋਈ (ਵੀਰ ਆਜ਼ਾਦ ਦੀ ਮੌਤ ਉਤੇ)

*

ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ

ਆਵੋ ਨੀ ਬਹਿਕੋ
ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ
ਗਲੇ ਮਿਲ ਗਮਾਂ ਨੂੰ
ਜਗਾ ਲਈਏ
ਰੁੱਖੇ ਜਿਹੇ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚ
ਹੰਝੂਆਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ
ਦਰਦਾਂ ਦੇ ਬੂਟੜੇ ਉਗਾ ਲਈਏ।
ਚੀਸਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ
ਫੱਟ ਗਏ ਜ਼ਖ਼ਮ ਔਲੇ
ਆਹਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ੀ ਟਕੋਰ ਦਈਏ
ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਕੁੜੱਲ
ਗਿਆ ਅੰਗ-ਅੰਗ ਭੰਨਿਆਂ
ਹੌਕਿਆਂ ਦੇ ਫਹੇ ਗਰਮਾ ਲਈਏ।

ਬੜੀ ਹਨੇਰੀ ਰਾਤ ਆਈ
ਸੁੰਨ-ਸਾਨ ਵਿਹੜਾ ਹੋਇਆ
ਦੀਦਿਆਂ ਦੇ ਦੀਵੇ ਜਗਾ ਲਈਏ
ਠੰਡੇ ਹੋ ਗਏ ਚੁੱਲੇ
ਢਿੱਡ, ਚੰਦਰੇ ਨੂੰ ਆਂਦਰਾਂ ਖੁਆ ਲਈਏ।

ਕੰਧ ਨਾਲ ਢੋਅ ਲਾਕੇ
ਤਲੀ ਉਤੇ ਸਿਰ ਰੱਖ
ਮੋਢੇ ਲਾਕੇ ਪੀੜਾਂ ਨੂੰ ਸੁਵਾ ਲਈਏ
ਉੱਠ ਕੇ ਸਵੇਰੇ ਛੇਤੀ
ਪੀ ਕੇ ਬੁੱਕ ਪਾਣੀ ਦਾ
ਵੇਹੜੇ ਵਿਚ ਸੱਥਰ ਵਿਛਾ ਲਈਏ।

ਆਵੋ ਨੀ ਬਹਿਕੋ
ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ
ਗਲੇ ਮਿਲ ਗਮਾਂ ਨੂੰ
ਜਗਾ ਲਈਏ...।

(ਵੀਰ ਆਜ਼ਾਦ ਦੇ ਨਾਮ)

*

ਸੁਰਜੀਤ ਬਿਦਰਖੀਆ

ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਦੀ ਗੋਦ 'ਚੋਂ
ਇਕ ਲਾਲ ਖੋ ਗਿਆ
ਹੱਸਦਾ ਵਿਹੜਾ ਅੰਮੜੀ ਦਾ
ਗਮਗੀਨ ਹੋ ਗਿਆ।

ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਧੜਕਾ ਦੇਂਦੀਆਂ
ਸੁਰਾਂ ਠੰਡੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ
ਉਹ ਹੱਸਦਾ ਨੱਚਦਾ ਟੱਪਦਾ
ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਸੌਂ ਗਿਆ

ਮਸਤੀ 'ਚੋਂ ਉੱਠਦਾ ਤਾਲ
ਬੇਤਾਲ ਹੋ ਗਿਆ
ਮਹਿਫ਼ਲ ਦੇ ਪੈਰਾਂ 'ਚ
ਕੰਕਰ ਚਭੋ ਗਿਆ।

ਉਹ ਤਾਰਾ ਸੀ ਧਰਤੀ ਦਾ
ਜਾ ਅੰਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ
ਉਹ ਦਿਲ ਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ
ਹਰ ਦਿਲ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਗੁਰਾਇਆ ਜਾਵਾਂ ਸਦਕੇ
ਜਿਸ ਜਣਿਆ ਪੁੱਤ ਐਸਾ
ਸਰ ਕਰ ਗਿਆ ਮੰਜ਼ਿਲ
ਤੇ 'ਸੁਰਜੀਤ' ਹੋ ਗਿਆ।

*

‘ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ’ ਦਵਿਦਰ ਕੌਰ ਗੁਰਾਇਆ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ਪਲੇਠਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੈ। ਕਵਿੱਤਰੀ ਕੋਲ ਸ਼ੁੱਧ ਕਾਵਿ ਅਨੁਭਵ ਹਨ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਜ਼ਬੇ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਪਜੀਆਂ ਅਕਾਂਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਅਥਾਹ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। ਦਵਿਦਰ ਦੇ ਇਸ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਕਾਵਿ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੀ ਪਿੱਠ ਕੁਮੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਰੋਕਾਰ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਦਵਿਦਰ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਉਸਦਾ ਕਾਵਿ ਸਰੋਕਾਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ, ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਅਕ੍ਰਿਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਸਮਕਾਲ ਦੀ ਛਿੱਟ ਖੇਬਰਤਾ ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਤੋਂ ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਹੈ। ਔਰਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ, ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਫਾਸਿਲੇ, ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਟੁੱਟ ਰੱਜ, ਨਿਰਮੋਹੀ ਤੇ ਚਿੰਟੇ ਹੋ ਰਹੇ ਮੁਨ ਦਾ ਦੁਖਾਂਤ, ਖਪਤਕਾਰੀ ਰਚੀਆਂ, ਡਾਲਰਾਂ ਦੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਦੌੜ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਨਿਧਾਰਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਚਿਤਤ ਹੈ। ਉਹ ਹਥਲੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਜਗੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਔਰਤਕਰਣ ਦੀ ਮੇਲ ਖੋ ਦੇਣਾ ਲੱਢਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਵੇਗ, ਰਾਵਾਂ ਦੀ ਰਵਾਨਗੀ, ਖੁਕਵੀਂ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ, ਲੈਅ, ਰਸਿਕਤਾ ਅਤੇ ਬਿੰਬ ਉੱਭਾਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਾਵਿਕ ਮੁਹਾਂਦਰੇ ਨੂੰ ਸਾਹਯਕ ਰੂਪ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪਕੜ ਪੱਕੀ ਪੀਠੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਹੈ। ਉਸਦੀਆਂ ਸਰਲ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਕਾਵਿ ਕਿਰਤਾਂ ਸਮਾਜ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਖਲੋਦੀਆਂ ਹਨ।

ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੀ ਹਥਲਾ ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਮਾਨਵ ਜਾਤੀ ਦੇ ਚੌਤਨ ਅਵਚੇਤਨ ਨੂੰ ਹਲੂਣਾ ਦੇ ਕੇ ਸੁਧ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੇ ਸਿਰਮਣੀ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉੱਭਾਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ।

-ਡਾ. ਜਗੀਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ

ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ ਦੀ ਅਲਮਬਰਦਾਰ ਕਵਿਤਾ “ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ” ਦਵਿਦਰ ਕੌਰ ਗੁਰਾਇਆ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੈਤਿਕ ਕਦਰਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕਵਿਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵਸਦਿਆਂ ਲਗਾਤਾਰ ਕਵਿਤਾ ਸਿਰਜ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਵਿਤੀਆਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ੁੱਕ-ਸੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਦਵਿਦਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਜੀਵਿਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਖਿਆ ਸਗੋਂ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਇਕ ਮਿਆਰ ਵੀ ਕਾਇਮ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਕੇਵਲ ਨਾਰੀ ਮਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਸਗੋਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਖੜਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਢਾਲਦੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਮੇਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕ ਸਫਲ ਕਵਿਤਰੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ “ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼” ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਛਪਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਵਿਦਰ ਨੂੰ ਕਵਿੱਤਰੀਆਂ ਦੀ ਉਸ ਢਾਣੀ ਵਿਚ ਰਲਦਿਆਂ ਤੱਕ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਵਿ ਪਸ਼ਤਕ ਛਪੀ ਹੋਵੇ। ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਦਵਿਦਰ ਦੀ ਹਥਲੀ ਕਾਵਿ ਪੁਸਤਕ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹੱਤਵ ਬਣਾਏਗੀ।

ਅਮਿਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ

ਸੰਪਾਦਕ ‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’

ਸਿਕਾਰੀ (ਅਮਰੀਕਾ)

